

ಧಾನ್ಯ ಪರ್ವತ, ಲವಣ ಪರ್ವತ, ಗುಡಪರ್ವತ, ಸುವರ್ಣ ಪರ್ವತ, ತಿಲ ಪರ್ವತ, ಕಾಪಾರಸಪರ್ವತ, ಘೃತಪರ್ವತ, ರತ್ನಪರ್ವತ, ರೋಪ್ಯಪರ್ವತ, ಮತ್ತು ಶರ್ಕರಾಪರ್ವತಗಳೆಂಬ ಹತ್ತು ಬಗೆಯ ಪರ್ವತಗಳ ದಾನಕ್ರಮ. ಗ್ರಹಶಾಂತಿಗೃಹಸ್ಥರೂಪ, ಶಿವಚತುರ್ದರ್ಶಿವ್ರತ, ಘಲತ್ಯಾಗವ್ರತ, ಅದಿತ್ಯವಾರವ್ರತ, ಸಂಕ್ರಾಂತ್ಯಾದ್ಯಾಪನಿ ವ್ರತ ಏಧಾನ, ವಿಭೂತಿ ದ್ಯಾದಶೀ ವ್ರತ, ದೇವವ್ರತ, ಮೊದಲಾದ ಅರವತ್ತು ಬಗೆಯ ವ್ರತಗಳ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ ಹಾಗೂ ಸ್ವಾನವಿಧಿ, ಪ್ರಯಾಗ ಕ್ಷೇತ್ರ, ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಭೂಗೋಳ ವರ್ಣನ, ಪುರೂರವನು ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ವ್ರತಶೇಷವರ್ಣನ, ದ್ವಿಪಹಾಗೂ ಲೋಕಗಳ ವರ್ಣನ, ಸೂರ್ಯ ಚೆಂದ್ರ ಸಂಚಾರ ವರ್ಣನ, ಸೂರ್ಯ ರಥವರ್ಣನ, ಶ್ರಿಪುರಾಸುರೋಪಾಖ್ಯಾನ, ಶಿತ್ಯಗಳಿಗಾಗಿ ಕೊಡುವ ಓಂಡದ ದಾನ ಮಹಿಮೆ, ಮನ್ಮಂತರ ಕಾಲನಿಣಾಯ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ವರ್ಣಿಸಲಾಗಿದೆ. ಬಳಿಕ ವಜ್ರಾಂಗನ ಉತ್ತರಿ, ತಾರಕಾಸುರನ ಜನನ, ತಾರಕಾಸುರನ ಮಹಿಮೆ, ಹಾಗೂ ಅವನ ವರ್ಣ, ಬ್ರಹ್ಮನ ಆಲೋಚನೆ, ಪಾರ್ವತಿ ಜನನ, ಶಿವ ತಪೋವನ ವರ್ಣನ, ಸಹ್ಸ್ರಿಗಳು ಶಿವನ ಬಳಿಗೆ ಅವನನ್ನು ವಿವಾಹಕ್ಕೆ ಒಬ್ಬಿಸಿದುದು, ಪಾರ್ವತೀ ಖುಷಿಗಳ ಸಂಘಾದ, ಪಾರ್ವತೀ ಪರಮೇಶ್ವರರ ವಿವಾಹವರ್ಣನ, ಷಣ್ಣಿ ವಿನ ಜಯವರ್ಣನ, ತಾರಕಾಸುರ ವರ್ಣ, ನೃಸಿಂಹಾವತಾರವರ್ಣನ. ಪದ್ಮೋಽಧ್ವರ ಪ್ರಯಾಧಿಭಾವ, ಅಂಧಕಾಸುರವರ್ಣ, ವಾರಾಣಸೀ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ, ನಮ್ರದಾ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ, ಇವುಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿದೆ.

ಗೋತ್ರ ಪ್ರಪರಾದಿ ನಿರ್ಣಯ, ಶಿತ್ಯಗಾಧಾವರ್ಣನ, ಕರು ಹಾಕುತ್ತಿರುವ ಹಸುವನ್ನು ದಾನಮಾಡುವ ಏಧಾನ, ಕೃಷ್ಣಜಿನ ದಾನನಿಧಿ, ಸಾವಿತ್ರೀಪಾಖ್ಯಾನ, ರಾಜಧರ್ಮವರ್ಣನ, ಪ್ರಯಾಣಕಾಲದ ಶುಭಾಶುಭ ಶಕುನಗಳ ವರ್ಣನೆ, ಶುಭ ಸ್ವಷ್ಟಫಲವರ್ಣನ, ವಾಮನ ಮೂರ್ತಿಯ ಮಹಿಮೆ, ವರಾಹಾವತಾರವರ್ಣನೆ, ಕ್ಷೇರ ಸಮುದ್ರ ಮಧನ, ಶಿವನು ಕಾಲಕೂಟವನ್ನು ಪಾನಮಾಡಿದ ವೃತ್ತಾಂತ ಇವುಗಳನ್ನು ವರ್ಣಿಸಲಾಗಿದೆ. ದೇವಾಸುರಯುದ್ಧ ವರ್ಣನ, ವಾಸ್ತುಶಾಸ್ತ್ರವಿಚಾರ, ಪ್ರತಿಮಾಲಕ್ಷಣ, ದೇವತಾರಾಧನ ಕ್ರಮ, ದೇವಾಲಯ ಲಕ್ಷ್ಮಣ, ಮಂಟಪ ಲಕ್ಷ್ಮಣ, ಭವಿಷ್ಯದ್ರಾಜವಂಶವರ್ಣನ, ತುಲಾಪುರುಷಾದಿ ಷೋಽಂಶ ಮಹಾದಾನಾಸುವರ್ಣನ ಶೈವನಿಲಲೋಹಿತ ಮುಂತಾದ ಮೂವತ್ತು ಕಲ್ಪಗಳ ಸವಿಸ್ತರ ವರ್ಣನೆ, ಗ್ರಂಥಾನಕ್ರಮಣಿಕೆಗಳ ವಿವರಣೆಯೊಂದಿಗೆ ಪುರಾಣವು ಪೂರ್ತಿಗೊಂಡಿದೆ.

ಈ ಪುರಾಣ ಶ್ರವಣವು ಪವತ್ರ, ಹಾಗೂ ಆಯುರ್ವರ್ಥಕವೂ ಆಗಿದೆ. ಇದು ಕೀರ್ತಿ, ಸಂಪತ್ತಿಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದು. ಮಹಾಪಾಪಗಳನ್ನೇಲ್ಲ ಪರಿಹರಿಸಿ ಮಾನವ ಜೀವನವನ್ನು ಪುನೀತಗೊಳಿಸುವಂತಹದು.

ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಸಕಲ ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ಸ್ವಾನದಿಂದ ಯಾವ ಪುಣ್ಯ ಬರುವದೋ, ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತವಾದ ಸಮಸ್ತ ಧರ್ಮಾಚರಣೆಯಿಂದ ಯಾವ ಮಹಾಭಲವು ಬರುವದೋ

ಅದೆಲ್ಲವೂ ಈ ಮತ್ಸ್ಯಪುರಾಣದ ಶ್ರವಣ, ಅಥವಾ ಪಾರಾಯಣದಿಂದ ಬರುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲದೋಷಗಳನ್ನು ತೊಲಗಿಸುವ ಈ ಶ್ರೀಷ್ಟವಾದ ಪುರಾಣವನ್ನು ಮತ್ಸ್ಯರೂಪಿ ವಿಷ್ಣುವು ವೈವಸ್ತತ ಮನುಚಕ್ರವರ್ತಿಗೆ ನಿರೂಪಿಸಿದನು.

ಈ ಮಹಾಪುರಾಣದ ಶ್ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪಾದವನ್ನು ಓದಿದರೂ ಸಾಕು ಅತನು ಪಾಪಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕಳೆದುಕೊಂಡು, ನಾರಾಯಣನ ಸಾನ್ವಿಧ್ಯ ಸೇರುವನು. ಮನ್ಮಥನಂತೆ ದಿವ್ಯ ಶರೀರಿಯಾಗಿ ಸುಖದಿಂದ ಬಾಳುವನು. ಸಕಲ ರಹಸ್ಯಾರ್ಥಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದ ಈ ಪುಣ್ಯಕರವಾದ ಪುರಾಣವನ್ನು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಯಾವನು ಕೇಳುವನೋ ಅವನು ಪರಮೇಶ್ವರನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ, ಅಶ್ವಮೇಧಯಾಗಮಾಡಿದ ಪುಣ್ಯಪಡೆದು, ಮಹಾಫಲವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ.

ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋತ್ತಮರೇ, ಧರ್ಮವನ್ನಿರತ ಮನುಜನು, ಶಿವ, ವಿಷ್ಣು, ಬ್ರಹ್ಮ, ಸೂರ್ಯ, ಇವರನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ಈ ಮತ್ಸ್ಯಪುರಾಣದಲ್ಲಿಯ ಒಂದು ಶ್ಲೋಕವನ್ನೋ ಅರ್ಥ ಶ್ಲೋಕವನ್ನೋ ಕೊನೆಗೆ ಒಂದು ಪಾದವನ್ನೋ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಕೇಳಿದಲ್ಲಿ, ಅವನಿಗೆ ಬರುವ ಸುಕೃತ ಹೇಳುವೆನು ಕೇಳಿರಿ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ವಿದ್ಯಾವಂತನಾಗುವನು, ಕ್ಷತ್ರಿಯನು ರಾಜ್ಯ ಸಂಪಾದಿಸುವನು. ವೈಶ್ಯನು ಧನಿಕನಾಗುವನು. ಶೂದ್ರನು ಸುಖವನ್ನು ಹೊಂದುವನು. ಈ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ

ತಥಾ ಸಾವಿತ್ಯಪಾಖ್ಯಾನಂ ರಾಜಧರ್ಮಸ್ತಂಧೈವ ಚ ।
ಯಾತ್ರಾ ನಿಮಿತ್ತ ಕಥನಂ ಸ್ವಪ್ನ ಮಾಂಗಲ್ಯ ಕೀರ್ತನಂ ||೩೫||

ವಾಮನಸ್ಯ ತು ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಂ ತಂತ್ರಿವಾಧ ವರಾಹಜಂ ।
ಷ್ಟೋರೇಧ ಮಧನಂ ತದ್ವತ್ತಾಲಕೂಟಾಭಿಶಾಸನಮ್ ॥೩೬॥

ದೇವಾಮರ ವಿಮರ್ಶಾಶ್ಚ ವಾಸ್ತುವಿದ್ಯಾಸ್ತಂಧೈವ ಚ ।
ಪ್ರತಿಮಾ ಲಕ್ಷಣಂ ತದ್ವದ್ವೇವತಾರಾಧನಂ ತತಃ ॥೩೭॥

ಪಾಶಾದ ಲಕ್ಷಣಂ ತದ್ವಸ್ಯಂಡಪಾನಾಂ ತುಲಕ್ಷಣಂ ।
ಭವಿಷ್ಯದ್ವಾಜನಿದೇಶೋ ಮಹಾದಾನಾಸುಕೀರ್ತನಂ ।
ಕಲ್ಪನು ಕೀರ್ತನಂ ತದ್ವದ್ವಂಧಾನುಕ್ರಮಣೇ ತಥಾ ॥೩೮॥

ಇತರೋಪವಿತ್ರಮಾಯುಷ್ಯಮೇತತ್ತಿತ್ತಿತ್ತಿತ್ತಿ ವಿವರಧನಂ ।
ಇತತ್ಪ್ರವಿತ್ರಂ ಕಲ್ಪಣಂ ಮಹಾ ಪಾಪ ಹರಂ ಶುಭಂ ॥೩೯॥

ಅಸ್ಯಾತ್ಪರಾಣಾತ್ಪಕೃತಂ ನರಾಣಾಂ ತೀರ್ಥಾವಲೀನಾಮವಗಾವನಾಣಂ ।
ಸಮಸ್ತ ಧರ್ಮಾಚರಣೋಧ್ವವಾನಾಂಸದೈವ ಲಾಭಜ್ಞ ಮಹಾಫಲಾಣಂ ॥೪೦॥

ಏತತ್ಪೂರಾಣಂ ಪರಮಂ ಸರ್ವದೋಽ ವಿಫಾತಕಂ ।
ಮತ್ಸ್ಯರೂಪೇಣ ಹರಿಣಾ ಕಥಿತಂ ಮನವೇಣವೇ ॥

ಅಷ್ಟಾತ್ಪೂರಾಣಾದಪಿ ಪಾದಮೇಳಂ ।
ಪರೇತ್ತು ಯಃ ಸೋಽಪಿ ವಿಮುಕ್ತ ಪಾಪಃ ॥
ನಾರಾಯಣಸ್ಯಾಸ್ಪದ ಮೇತಿ ನೊನ ।
ಮನಂಗವದ್ದಿವೈವಪ್ಯಃ ಸುಖೀ ಸ್ಯಾತ್ ॥

ಪುರಾಣಮೇತತ್ತಕಲಂ ರಹಸ್ಯಂ ।
ಶ್ರದ್ಧಾನ್ನಿತಃ ಪುಣಿಮಿದಂ ಶ್ರಣೋತಿ ॥
ಸ ಚಾಶ್ವಮೇಧಾವಭ್ಯಂ ಪ್ರಭಾವ್ಯಂ ।
ಘಲಂ ಸಮಾಪ್ತೋತಿ ಹರಿಪ್ರಸಾದಾತ್ ॥

ಶಿವಂ ವಿಷ್ಣುಂ ಸಮಭೂತ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮಾಣಂ ಸದಿವಾಕರಂ ।
ಶೈಲೀಳಂ ಶೈಲೀಕಾರ್ಥಪಾದಂ ವಾ ಶ್ರದ್ಧಯಾ ಯಃ ಶ್ರಣೋತಿ ವಾ ।
ಶಾರವಯೀದ್ವಾಪಿ ಧರ್ಮಜ್ಞಸ್ತತಳಂ ಶ್ರಣುತದ್ವಿಜಾಃ ॥

ಬಾರಾಷ್ಟ್ರಣೋ ಲಭತೇ ವಿದ್ಯಾಂ ಕ್ಷತ್ರಿಯೋ ಲಭತೇ ಮಹಿಂ ।
ವೈಶ್ಯೋ ಧನಮಾಪ್ತೋತಿ ಸುಖಂ ಶೂದ್ರಸ್ತುವಿಂದತಿ ॥

ಆಯುಷ್ಯಾನ ಪುತ್ರವಾಂಶೈವ ಲಕ್ಷ್ಮೀವಾನ್ ಪಾಪವರ್ಚಿತಃ ।
ಶ್ರುತಾಷ್ಟ ಪುರಾಣಮಖಿಲಂ ಶತ್ರುಭಿಣಾಪರಾಜಿತಃ ॥

ಈಪುರಾಣವನ್ನ ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಕೇಳಿದವನು ಆಯುಷ್ಯವಂತನೂ,
ಪುತ್ರವಂತನೂ ಆಗುವನು. ಅವನಿಗೆ ಸಂಪತ್ತು ಹೆಚ್ಚಿದ್ದರೂ. ಪಾಪಗಳು
ದೂರವಾಗುವವು. ಅವನ ಶತ್ರುಗಳು ಅಡಗಿ ಹೋಗುವರು.

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಾತ್ಸ್ಯೋ ಮಹಾಪುರಾಣೇ ಮತ್ಸ್ಯ ಮನು
ಸಂವಾದೇ ಚತುರ್ವರ್ತಾ ಸಾಹಸ್ಯಂ ಸಂಹಿತಾಯಾಮೇ
ತತ್ಪೂರಾಣಾನುಕ್ರಮಣಿಕಾದಿ ಕಥನಂ ನವನವತ್ಯಧಿಕ
ದ್ವಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ ॥

ಇತಿ ಮತ್ಸ್ಯಮಹಾಪುರಾಣಾದಲ್ಲಿ ಪುರಾಣಾನುಕ್ರಮಣಿಕೆ ಎಂಬ
ಎರಡುನೂರ ತೊಂಬತ್ತೇರಡನೆಯ ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ಮುಗಿದುದು.

—○—

ಅಕ್ಷೋಧನಃ ಕೋಧನೇಭೋಽ ವಿಶ್ವ-

ಸ್ತುಧಾತಿರುಪಸ್ತಿತಿಕ್ಷು ವಿಶ್ವಿಷ್ವः

ಅಮಾನುಪೇಭೋಽ ಮಾನುಪಜ್ಞ ಪ್ರಥಾನೋ

ವಿದ್ವಾಂಸ್ತಧ್ಯವಾಟವಿದುಷಃ ಪ್ರಥಾನಃ ||

ಕೋಪಿಷ್ಠರಿಗಿಂತ ಎಂದೂ ಕೋಪಗೊಳ್ಳಿದ ಶಾಂತ ಮನುಷ್ಯನು ಶ್ರೀಷ್ಠ. ಸಹನ ಶಕ್ತಿ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವವನಿಗಿಂತ ತಾಳ್ಳು ಉಳ್ಳವನು ಶ್ರೀಷ್ಠ. ಪಶುಪಕ್ಷಿಗಳಿಗಿಂತ ಮಾನವ, ದಡ್ಡರಿಗಿಂತ ಪಂಡಿತ ಶ್ರೀಷ್ಠ.

ಅಕ್ಷೋಽಮಾನೋ ನಾಕ್ಷೋಽತೇನಾ ಮನ್ಯಮೇವ ತಿತ್ಕಾತಿ |

ಅಕ್ಷೋಪ್ಣಾರಂ ನಿರ್ದಹತಿ ಸುಕೃತಂ ಚಾಸ್ಯ ವಿಂದತಿ ||

ರೇಗಿದವರ ಮೇಲೆ, ರೇಗದ ಅವನ ಕೋಪವನ್ನು ತಾಳಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅಂದರೆ ಆ ಕೋಪವು ಕೋಪಿಷ್ಠನನ್ನೇ ಸುಟ್ಟಬಿಡುತ್ತದೆ. ಕೋಪಿಷ್ಠನ ಪುಣ್ಯವ ಅದನ್ನು ಸೈರಿಸಿದವರಿಗೆ ಬರುತ್ತದೆ.

ನಾರುಂತುದಃ ಸ್ಯಾನ್ ನೃಶಂಖವಾದೀ |

ನ ಹೀನತಃ ಕಿಮಪ್ಯಭ್ಯಾದದೀತ |

ಯಯಾರ್ಥ ವಾಚಾ ಪರ ಉದ್ದಿಜೀತ

ನ ತಾಂ ವದೇದುಶತೀಂ ಪಾಪಲೌಲ್ಯಾಂ ||

ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಮರ್ಮಕ್ಷೇ ಪೆಟ್ಟಿ ಹತ್ತುವ ಮಾತನ್ನು ಆಡಬಾರದು. ಬಿರುಸು ನುಡಿಯನ್ನು ಉಸಿರಬಾರದು. ನೀಚರಿಂದ ಏನನ್ನೂ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬಾರದು. ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ನೋವನ್ನು ಒಟ್ಟಮಾಡುವ ದುಷ್ಪ ವಚನವನ್ನು ನುಡಿಯಬಾರದು.

ಅರುಂತುದಂ ಪುರಷಂ ತೀಕ್ಷ್ಣಾ ವಾಚಂ

ವಾಕ್ಯಂತಿಕ್ಯೇ ವಿಶುದಂತಂ ಮನುಪ್ಯಾನ್ |

ವಿಂದ್ಯಾದಲಕ್ಷ್ಯಾಃ ಕತಮಂ ಜನಾನಾಂ

ಮುಖೀ ನಿಬಧ್ಂ ನಿರ್ಬಿಂತಿಂ ವಹಂತಂ ||

ಬಿರುಸು ಮಾತನಾಡಿ ಹರಿತ ನುಡಿಗಳಿಂಬ ಮುಳ್ಳಿನಿಂದ ಹೆರವರನ್ನು ಚುಚ್ಚುವ ಮನುಷ್ಯನ ಬಳಿಗೆ ದಾರಿದ್ರ್ಯವು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಅಂಥವರ ಮುಖಿದಲ್ಲಿ ದೃತ್ಯೇರು ನೆಲೆಸಿರುತ್ತಾರೆ.

ಸದ್ಧಿಃ ಪುರಸ್ತಾದಭಿಪೂರಿತಃ ಸ್ಯಾ

ತ್ವದ್ವಿಸ್ತುಫಾ ಪ್ರಪ್ಯತೋ ರಕ್ಷಿತಃ ಸ್ಯಾತ್ |

ಸದಾಕಸತಾಮತಿವಾದಾಂಸ್ತಿತಿಕ್ಷೇ

ತ್ವತಾಂ ವೃತ್ತಂ ಪಾಲಯನ್ಸಾಧುವೃತ್ತಃ

ಸಜ್ಜನರ ನಡೆ-ನುಡಿಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸಬೇಕು. ದುರ್ಜನರು ಏನಾದರೂ ಸಿಡಿದು ನುಡಿದರೆ ಅದನ್ನು ತಾಳಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಇಂಥವರನ್ನು ಸಜ್ಜನರು ಯಾವಾಗಲೂ ಹಿಂದೆ ಮುಂದೆ ನಿಂತು ಆದರಿಸುವರು ಮತ್ತು ಬೆಂಬಲ ನೀಡುವರು.

ವಾಕ್ಯಾಯಕಾ ವದನಾನ್ನಿಪ್ತತಂತಿ
ಯೈರಾಹತಃ ಶೋಚತಿ ರಾತ್ರಿಹಾನಿ ।
ಪರಸ್ಯ ನೋ ಮರ್ಮಸು ಯೇ ಪತಂತಿ ।
ತಾನೋಪಂಡಿತೋ ನಾವಸ್ಯಚೀತ್ವರೇಷು ॥

ಬಿರುನುಡಿಗಳು ಬಾಣಗಳಂತಿರುತ್ತವೆ. ಅದರ ಪಟ್ಟು ತಿಂದ ಮನುಷ್ಯನು ಹಗಲಿರುಳು ದುಃಖಪಡುತ್ತಾನೆ. ಅವು ಹೆರರ ಮರ್ಮಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ನಾಟಿರುತ್ತವೆ. ಇಂತಹ ವಾಗ್ವಣಿಗಳನ್ನು ವಿವೇಕಿಯು ಇನ್ನೂ ಬ್ಧರ ಮೇಲೆ ಎಸೆಯಬಾರದು.

ನಾಸ್ತಿಧೃತಂ ಸಂವನನಂ ತ್ರಿಷು ಲೋಕೇಷು ಕಿಂಚನ ।
ಯಥಾ ಮೈತ್ರೀ ಚ ಲೋಕೇಷು ದಾಸಂ ಚ ಮಧುರಾ ಚ ವಾಕೋ ॥
ಗೆಳಿತನ, ದಾನ ಮತ್ತು ಮಧುರಮಾತು ಈ ಮೂರರಂಥಹ ದೇಹಕ್ಕೆ ಭೂಪಣವು
ಬೇರೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಇವೇ ನಿಜವಾದ ರಕ್ಷಾ ಕವಚ.

ತಸ್ಮಾತ್ ಕಾಂತಂ ಸದಾ ವಾಚ್ಯಂ ನ ವಾಚ್ಯಂ ಪರುಷಂ ಕ್ಷಮಿತ್ ।
ಪ್ರಾಜ್ಯಾನ್ ಸಂಪ್ರಾಜಯೀಧದ್ಯಾನಾಭಿಶಾಪಂ ಕದಾಚನ ॥
ಆದುದರಿಂದ ಯಾವಾಗಲೂ ಮೃದುನುಡಿಗಳನ್ನೇ ನುಡಿಯಬೇಕು. ಬಿರುನುಡಿಗಳನ್ನು ಆಡಬಾರದು. ಯೋಗ್ಯರನ್ನು ಪ್ರಾಜಿಸಬೇಕು. ಯಾರಿಗೂ ಶಾಪವನ್ನು ಕೊಡಬಾರದು.

ಪ್ರತಿಕೂಲಂ ಕರ್ಮಣಾಂ ಪಾಪಮಾಹು
ಸ್ತುದ್ಧತೀಣಾಂ ಪ್ರವಣಂ ಪಾಪಲೋಕಂ ।

ಸಂತೋಽಸತೋ ನಾನುವರ್ತಣತ ತೇ ವೈ
ಯದಾತ್ಮಸ್ಯೇಷಾಂ ಪ್ರತಿಕೂಲವಾದೀ ॥
ವಿಹಿತಕರ್ಮಗಳಿಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ನಡೆಯುವದೇ ಪಾಪ. ಅದರಲ್ಲಿ
ತೋಡಗಿದವರಿಗೆ ನರಕವೇ ಗತಿ. ಸಜ್ಜನರು ದುರ್ಜನರನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವುದಿಲ್ಲ.
ಯಾಕೆಂದರೆ ಕೆಟ್ಟ ಜನರು ಇವರಿಗೆ ವಿರುದ್ಧ ಮಾತನಾಡುವ ಸ್ವಭಾವದವರು.

ನಾನಾಭಾವಾ ಬಹವೋ ಜೀವಲೋಕೇ
ದೃವಾಧೀನಂ ನಚೀಷಾಧಿಕಾರಾ:
ತತ್ತತ್ತಾ ಪ್ರಾಪ್ಯ ನ ವಿಹಸ್ಯೇತ ಧೀರೋ
ದಿಪ್ಯಂ ಬಲೀಯ ಇತಿ ಮತ್ತಾತತ್ತಾಬುಧಾಳ ॥

ಈ ಜೀವರಾಶಿಗಳಲ್ಲಿ ನೂರಾರು ವಿಧಪ್ರಾಣಿಗಳಿವೆ. ಎಲ್ಲವೂ ದೃವದ ಕ್ಯೇಯಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತವೆ. ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಇರುವ ಅಧಿಕಾರ ಅವುಗಳಿಗೆ ಇಲ್ಲ. ಆಗಾಗ ಎದುರಾಗುವ ಕಷ್ಟ ಸುಖಿಗಳಿಗೆ ಧಿರನಾದವನು ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ನಿರ್ವಿಕಾರಭಾವದಿಂದಿರಬೇಕು. 'ವಿಧಿಯುಬಲಿಪ್ಪ'ವೆಂದು ತಿಳಿದು ದೃಢ್ಯದಿಂದ ಇರಬೇಕು.

ಸುಖಿಂ ಹಿ ಜಂತುಯುದಿ ವಾತಪಿ ದುಃಖಿಂ
ದೃವಾಧಿನಂ ವಿಂದತಿ ನಾತ್ಯಶಕ್ತಾಂ ।
ತಷ್ಣಾ ದಿಷ್ಟಂ ಬಲವಸ್ಯ ನ್ಯಾಮಾನೋ
ನ ಸಂಜ್ಞರೇನಾಂ ಪೃಷ್ಟೇತ್ತಾಚಿತ್ ॥
ದೃವವಶಾತ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಸುಖ ದುಃಖಿಗಳು ಬರುತ್ತವೆ. ದುಃಖಿ ಬಂದಾಗ ಕಗ್ಗಿವದು ಸುಖಿ ಬಂದಾಗ ಉಬ್ಬಿವದೂ ಎಂದಿಗೂ ಒಳ್ಳಿಯದಲ್ಲ.

ದುಃಖೀ ನ ತಪ್ಯೇತ ಸುಖೀ ನ ಹೃಷ್ಯೇ-
-ತಮೇನ ವತೇತ ಶದ್ವಿವ ಧೀರಃ ।
ದಿಷ್ಟಂ ಬಲೀಯ ಇತಿ ಮನ್ಯಮಾನೋ
ನ ಸಂಜ್ಞರೇನಾಂ ಪೃಷ್ಟೇತ್ತಾಚಿತ್ ॥
ದುಃಖಿದಿಂದಸಂಕಟಪಡದೆ, ಸುಖಿದಿಂದಹಿಗ್ಗದೆಇರುವವನು, ನಿಜಭಾದಜ್ಞಾನಿಯು. ದೃವದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಹೀಗಾಗುವದು ಎಂದು ತಿಳಿದು ಸುಖ-ದುಃಖಿಗಳನ್ನು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತಂದುಕೊಳ್ಳಿದೇ ಸುಖಿ ಬಂದಾಗ ಹಿಗ್ಗದೇ ದುಃಖಿ ಬಂದಾಗ ಹುಗ್ಗದೆ ಇರಬೇಕು.

ಭಯೀ ನ ಮುಹ್ಯಮೃಷ್ಟಕಾರಹಂ ಕದಾಚಿ
ತ್ಸಂತಾಪೋ ಮೇ ಮಾನಸೋ ನಾಸ್ತಿ ಕಶ್ಚಿತ್ ।
ಧಾತಾ ಯಥಾ ಮಾಂ ವಿದಧಾತಿ ಲೋಕೇ
ಧ್ರುವಂ ತಥಾಹಂ ಭವಿತೇತಿ ಮತ್ತಾಂ ॥
ಓ ಅಷ್ಟಕನೇ, ಹೆದರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ನಾನು ಮೋಹ ಪರವಶನಾಗದೆ, ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಯಾವ ಸಂತಾಪವನ್ನು ಹಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. 'ಬ್ರಹ್ಮನು ಲೋಕದಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನು ಹೇಗೆ ಇಡುವನೋ ಹಾಗೆ ಇರುವೆನು' ಎಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದೇನೆ.

ಸಂಸ್ಕೇದಜಾ ಹೃಂಡಜಾ ಹೃಧಿದಶ್ಚ
ಸರೀಸೃಪಾಃ ಕೃಮಯೋರಪೃಷ್ಟ್ಯ ಮತ್ತಾಃಃ ।
ತಥಾರ್ಥಾನಸ್ತ್ರೂಣಾಕಾಪ್ತಂ ಚ ಸರ್ವಂ
ದಿಷ್ಟಂ ದಿಷ್ಟಂ ಸಾಂ ಪ್ರಕೃತಿಂ ಭಜಂತೇ ॥

ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಬಗೆಯ ಜೀವರಾಶಿಗಳು. ಅಂದರೆ ಚೆವರಿನಿಂದ, ಮೊಟ್ಟೆಯಿಂದ, ನೆಲದಿಂದ, ಜಲದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿವ ಹಾಗೂ ಹರಿದಾಡುವ ಹೀಗೆ ನಾಲ್ಕು ಬಗೆಯ ಜಂತುಗಳೂ, ಹುಳಿಗಳೂ, ಮೀನಗಳೂ ಮತ್ತು ಕಲ್ಲು, ಮಲ್ಲು ಕಟ್ಟಿಗೆ

ಮೊದಲಾದ ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ಜೀವಜಂತುಗಳೂ ತಮ್ಮ ಜೀವನ ಅವಧಿಯು ಮುಗಿಯುತ್ತೇ ತಮ್ಮ ಮೂಲ ಸ್ಥರಾಪ ಸೇರುತ್ತೇವೆ.

ତେଜିଷ୍ଟ ଦାନଂ ଚ ଶମୋ ଦମିଷ୍ଟ
ହୀରାଜ୍ୟବଂ ସଵର୍ଣ୍ଣଭୂତାନୁକଂପା

స్వగ్రహమై లోకమై వదంతి సంతోః
ద్వారాను సమేవ మహాంతి ప్రంశాం ॥

ತಪಸ್ಸು, ದಾನ, ದೇವರಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿ ಇಂದಿಯ ನಿಗ್ರಹ, ಪಾಪಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಲಜ್ಜೆ, ನಿಷ್ಪತ್ತಪಟತೆ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿ ದಯ, ಇವೇ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕದ ಉತ್ತಮ ವಿಖು ದಾರಗಳು ಎಂದು ಸಜ್ಜನರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಸರ್ವಾಣಿ ಚೈತನಿ ಯಥೋದಿತಾನಿ

ತಪಃ ಪರಾನಾನ್ ಭಿಮಷ್ಟಕೇಣ ।

ನಶ್ಯಂತ ಮಾನೇನ ತಮೋಽಭಿಭೂತಃ

ಪುಂಸः ಸದ್ಯವೇತಿ ವದಂತಿ ಸಂತಃ ॥

గవ-దింద మనుష్ణనిగె తపస్సే మొదలాద ఏళు సద్గుణగళూ హలాగువపు. గవదదురభిమానక్కె కారణవాద తమోగుని మనుష్ణనన్న నాతమాడువడెందు జ్ఞానిగలు హేశుత్తారు.

ಅದೀಯಾನಃ ಪಂಡಿತಂ ಮನುಮಾನೋ

ಯೋ ವಿದ್ಯಾ ಹಂತ ಯಶಃ ಪರಸ್ |

ತೆಣ್ಣಾ ಂತವಂತಿಃ ಪ್ರಾರುಷ್ಟಸ ತೋಕ್ಷಾ

କୁଣ୍ଡଳ ପାତାର ଦାଢ଼ି ଦାଢ଼ି

ಶಾಸ್ತ್ರವರ්ಣದಿಂದ ಪಂಡಿತನೆಂದು ತಿಳಿದು, ವಿದ್ಯಾಮದದಿಂದ ಇತರರ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಕೆಡಿಸುವವನು ಮರಣಾನಂತರದಲ್ಲಿ ಶುಭಲೋಕಪಡೆಯಲಾರನು, ಅಧ್ಯಯನಮಾಡಿದ ವೇದಪೂ ಅವನಿಗೆ ಘಲವನ್ನು ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ.

ಉತ್ತರಾ ಕ್ರಮಾಗಣ ಬಯಂಕರಾಗಣ

ಬಯಂ ಪ್ರಯಚಿತ್ಯಾದ ಕಥನಿ

ಫೋನ್‌ನಿಂದ ಕೊಡುತ್ತೇವೆ ಮತ್ತು ಮಾನವೊನ್ನಿಂದ

ಮಾನೇನಾದಿಮುತ ಮಾನಯಜಃ ॥

ఈ నాల్గు కమ్ఫగళు భయంకరవాదవుగళు. పాన, అగ్నిహోత్ర, మాన, మంత్ర, భజనే ఇల్లదే బరి మాన. ఇవుగళన్ను మిచుమాగ్డదల్లి ఆచరిసబేకు. పాన ఎందరే తీథపాదోదకాది పాన, వ్యేష దేవాదిగళన్ను మాడుత్త ఏద్యేయ బగ్గె, హగూ గురుగళ బగ్గె, భక్తి, గౌరవ తోరిసబేకు. ఏవేళసహిత మానపు ఒందు బగెయి యజ్ఞ ఏద డం.

ನ ಮಾನ್ಯಮಾನೋ ಮುದಮಾದದಿತ
ನ ಸಂತಾಪಂ ಪಾಪ್ಯಯಾಚ್ಚಾವಮಾನಾತ್ ।
ಸಂತಃ ಸತಃ ಪೂಜಯಂತೀಹ ತೋಕೇ
ನಾಡ ಸಾಧವಃ ಸಾಧು ಬುದ್ಧಿಂ ಲಭಂತೇ ॥
ಗೌರವದಿಂದ ಹಿಗೆಬಾರದು. ಅಪಮಾನದಿಂದ ದುಃಖಿಸಬಾರದು. ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ
ಸಜ್ಜನರಿಗೆ ಗೌರವವನ್ನು ಸಜ್ಜನರೇ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ದುರ್ಜನರಿಗೆ ಇಂಥ ಸದ್ಬುದ್ಧಿಹುಟ್ಟಿದು.

ಇತಿ ದದ್ಯಾದಿತಿ ಯಜೇದಿತ್ಯಧೀಯಿತ ವೇ ಶ್ರುತಂ ।
ಇತ್ಯೇತಾನ್ಯಭಯಾನ್ಯಾಮು ಸ್ತಾನ್ಯವಚ್ಯಾನಿ ನಿತ್ಯತಃ ॥
“ಹೀಗೆ ದಾನ ಮಾಡಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಯಾಗ ಮಾಡಬೇಕು, ವೇದಾಧ್ಯಯನ
ಈ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಮಾಡಬೇಕು” ಎಂದು ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಈ ಮಾರ್ಗಗಳು
ಭಯರಹಿತವಾದವು. ಪ್ರತಿದಿನ ಆಚರಿಸಬೇಕು. ಅವುಗಳನ್ನು ಬಿಡಬಾರದು.

ಯೇನಾಕಶ್ಯಯಂ ವೇದಯಂತೇ ಪುರಾಣಂ
ಮನಿಷಿಕ್ಷೋ ಮಾನಸೇ ಮಾನಯುಕ್ತಂ ।
ತನ್ನ ಶ್ರೀಯಸ್ತೇನ ಸಂಯೋಗಮೇತ್ಯಾ
ಪರಾಂ ಶಾಂತಿಂ ಪಾಪ್ಯಯುಃ ಪ್ರೇತ್ಯ ಚೀಹ ॥
ಇಂತಹ ವಿಹಿತ ಮಾರ್ಗಚರಣಯಿಂದ ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಹೃದಯಾಂತಸ್ಥನಾದ ಪುರಾಣ
ಪುರುಷನನ್ನು ಅರಿಯಬರು. ಇದೇ ಶ್ರೀಯಸ್ತರ. ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ
ತಲ್ಲಿನರಾಗಿ ಸಜ್ಜನರು ಇಹ ಪರಗಳಲ್ಲಿ ಶಾಶ್ವತ ಮುಕ್ತಿ ಪಡೆಯುವರು.

ನಾಕು ಆಶ್ರಮಿಗಳ ಕರ್ತವ್ಯ ಕರ್ಮ ಏನು ?
ಚರನ್ಗಾಹಸ್ಥಃ ಕಥಮೇತಿ ದೇವಾನಾ
ಕಥಂ ಭಿಕ್ಷುಃ ಕಥಾಮಾಭಾರ್ಯ ಕರ್ಮಾ ।
ವಾನಪ್ರಸ್ಥಃ ಸತ್ಪಂತೇ ಸನ್ನಿವಿಷ್ಟೋ
ಬಹೂನ್ಯಾಸ್ಮಿನ್ ಸಂಪ್ರತಿ ವೇದಯಂತಿ ॥
ಗೃಹಸ್ಥನು ಯಾವ ಧರ್ಮವನ್ನು ಆಚರಿಸಿದರೆ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಶ್ರೀತ್ಯಾಸ್ಪದ
ನೆನಿಸುವನು. ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿ, ಸನ್ಯಾಸಿಯ ಧರ್ಮಗಳಾವುವು? ವಾನಪ್ರಸ್ಥನ ಆಚಾರ
ಹೇಗಿರಬೇಕು, ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಇವರು ಹೇಗೆ ನಡೆದರೆ ಜ್ಞಾನಿಗಳಾಗುವರು?

ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರ

ಆಹೊತಾಧ್ಯಯನೀ ಗುರುಕರ್ಮಾಮು ಜೋಡ್ಯತಃ
ಪ್ರಾಂತೋತ್ತಾಯಿ ಚರಮಂ ಭಾಷ ಶಾಯೀ ।
ಮೃದುದಾರಂತೋ ಧೃತಿಮಾನಪ್ರಮತ್ತಃ
ಸಾಂಧ್ಯಾಯ ಶೀಲಃ ಸಿಧ್ಯತಿ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀ ॥

ಗುರು ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಬೇಕು. ಗುರುವಿನಲ್ಲಿ ಭಯ ಭಕ್ತಿಯಿಟ್ಟು, ಸೇವೆಗ್ಯಾಯ್ಯಬೇಕು. ಅವನು ಮಲಗಿದ ನಂತರ ಮಲಗಬೇಕು. ಅವರು ಏಳುವದಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲು ಏಳಬೇಕು. ಅವರಸೇವೆಗ್ಯಾಯ್ಯಬೇಕು. ಜಿತೇಂದ್ರಿಯವಾಗಿ, ಯಾವುದೇ ಪ್ರಮಾದ ಮಾಡದೆ ವೇದಾಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸಿಟ್ಟರೆ ಬ್ರಹ್ಮ ಕಾರಿಯ ಫಲ ಪಡೆಯುವನು.

ಧರ್ಮಾಗತಂ ಪಾಶ್ಚಾ ಧನಂ ಯಜೀತ
ದಧ್ಯಾತ್ಸದ್ಯವಾತಿಧಿನೋ ಭೋಜಯೀಷ್ಟ
ಅನಾದದಾಸಶ್ಚ ಪರ್ಯರದತ್ತಂ
ಸೈಷಾ ಗೃಹಸೋಪನಿಷತ್ಪರಾಣೀ ||

ಧರ್ಮದಿಂದ ದ್ರವ್ಯ ಸಂಪಾದಿಸಿ ಅದನ್ನು ಸತ್ಯಾತ್ಮದಲ್ಲಿ ದಾನ ಮಾಡಬೇಕು. ಯಜ್ಞ ಯಾಗ ಅತಿಧಿ ಸತ್ಯಾರಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಇತರರು ಕೊಡದ ಹೊರತು ಯಾವದೇ ಪದಾರ್ಥವನ್ನು ತಾನೇತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬಾರದು. ಇದೇ ಪರಂಪರಾಗತ ಗೃಹಸ್ಥಧರ್ಮ.

ಷಷ್ಟೀಯ್ಯ ಜೀವೀ ವೃಜನಾನ್ಮಿವೃತ್ತೋ
ಧಾತಾ ಪರೇಭೋಽ ನ ಪರೋಪತಾಪೀ |
ತಾದೃಷ್ಟಿನಿಃ ಸಿದ್ಧಿಮುಪ್ಯತಿ ಮುಖ್ಯಾಂ
ವಸನ್ನರಣ್ಯೋ ನಿಯತಾಹಾರ ಚೇಷ್ಟಃ ||

ತನ್ನ ಯತ್ನ ಹಾಗೂ ಬಲದ ಮೇಲೆ ಜೀವಿಸುತ್ತೆ ಪಾಪರಹಿತನಾಗಿ, ದಾನಿಯಾಗಿ, ಮತ್ತೊಬ್ಬರನ್ನು ನೋಯಿಸದೇ, ಆಹಾರ, ಆಚಾರ, ವಿಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಯುದಿಂದ ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವನೇ ವಾನಪ್ರಸ್ಥನು. ಅವನೇ ಮುನಿ ಎನಿಸಿ ಮುಖ್ಯವಾದ ಮೋಕ್ಷರೂಪ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ.

ಅಶಿಲ್ಪಜೀವೀ ವಿಗ್ರಹಣ್ಯ ನಿತ್ಯಂ
ಜಿತೇಂದ್ರಿಯಃ ಸರ್ವತೋ ವಿಪ್ರಯುಕ್ತಃ
ಅನೋಕಾಯೀ ಲಘು ಲಿಪ್ತಮಾನ

ಷಷ್ಟಿರನ್ನೇಶಾನೇಕಾಂಬರಃ ಸ ಭಿಕ್ಷಃ : ||
ಸನ್ಯಾಸಿಯ ಯಾವುದೇ ಶಿಲ್ಪಕಲಾದಿ ಕೌಶಲ್ಯವನ್ನೂ ತನ್ನ ಉಪಜೀವನಕ್ಕೆ ಸಾಧನವಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಬಾರದು. ಅವನಿಗೆ ಸ್ವಂತಮನೆ ಮಾಡಬಾರದು. ಜಿತೇಂದ್ರಿಯತ್ವದಿಂದ, ಯಾವ ಮೋಹಕ್ಕೂ ಒಳಗಾಗದೇ ತರುತಲಾಯಾಗಿ ಒಂದೇ ವಸ್ತು ಉಟ್ಟಿದೇಶಾಬಂ ಮಾಡುತ್ತಿರಬೇಕು. ಅವನಿಗೇ ಭಿಕ್ಷು ಎನ್ನುವರು.

ರಾತ್ಮಾ ಯಯಾ ಚಾಭೂರತಾಷ್ಟ ಲೋಕಾ
ಭವಂತಿ ಕಾಮಾಭಿಜಿತಾಃ ಸುಖೀನ ಚ |
ತಾಮೇವ ರಾತ್ರಿಂ ಪ್ರಯತೀತ ವಿದ್ವಾ
ನರಣ್ಯ ಸಂಸೋಽ ಭವಿತುಂ ಯತಾತ್ಮಾ ||
ಜನರು ಕಾಮುಕರಾಗಿ ಸುಖದಲ್ಲಿ ಯಾವ ರಾತ್ರಿ ಕಳೆಯುವರೋ ಅದೇ ರಾತ್ರಿ, ಯಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನಿಯ ಇಂದಿಯ, ಮನಸ್ಸು ಗೆಲ್ಲಲು ಯತ್ತಿಸುತ್ತ ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ರಬೇಕು.

ದಶ್ಯೇವ ಪೂರ್ವಾನ್ ದಶ ಚಾಪರಾಂಸ್ತು

ಜ್ಞಾತೀಂಸ್ತು ಧಾತ್ರಾನಮಧ್ಯೇಕವಿಂಶಂ ।

ಅರಣ್ಯವಾಸಿ ಸುಕೃತಂ ದಧಾತಿ

ಮುಕ್ತಾತ್ಮರಣ್ಯೇ ಸ್ವಶರೀರಧಾತ್ರಾನ್ ಇಡ

ತಪಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತ ಅರಣ್ಯ ವಾಸದಲ್ಲಿದ್ದು, ಅಲ್ಲಿಯೇ ಪಂಚಭೌತಿಕ ದೇಹಬಿಂದುವ
ಯೋಗಿಯು ತನ್ನ ಹಿಂದಿನ ಹತ್ತು ತಲೆಮಾರಿನ ಪಿತೃಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲದೆ ಮುಂದಿನ ಹತ್ತು
ತಲೆಯ ಜ್ಞಾತೀಗಳನ್ನು ಕೂಡ ಉದ್ದರಮಾಡಿ ತನ್ನ ಸುಕೃತಕ್ಕೆ ಭಾಗಿಯಾಗುವನು.

ಅರಣ್ಯೇ ವಸತೋ ಯಸ್ಯ ಗ್ರಾಮೋ ಭವತಿ ಪೃಷ್ಟಃ

ಗ್ರಾಮೋ ವಾ ವಸತೋರಣ್ಯಂ ಸ ಮುನಿಃ ಸ್ಯಾಜ್ಞಾಧಿಪ ॥

ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತ ಗ್ರಾಮದಿಂದ ದೂರ ಇರುವವನೇ ಮುನಿಯು.
ಹಾಗೆಯೇ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿ ಅರಣ್ಯಕತ್ಯಾಗತಪಾದಿ ಮಾಡುವವನಿಗೂ ಸಹ ಮುನಿ
ಎಂದೇ ಹೆಸರು.

ನ ಗ್ರಾಮ್ಯ ಮುಪಯುಂಜೀತ ಯ ಅರಣ್ಯೋ ಮುನಿಭರ್ವವೇತ್

ತದಾಸ್ಯ ವಸತೋರಣ್ಯೇ ಗ್ರಾಮೋ ಭವತಿ ಪೃಷ್ಟಃ ॥

ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಮುನಿಯು ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿಯ ಯಾವ ಪದಾರ್ಥವನ್ನೂ
ಉಪಯೋಗಿಸಬಾರದು. ಅಂದರೆ ವನದಲ್ಲಿರುವವನಿಗೆ ಗ್ರಾಮವು ಹಿಂದುಗಡೆ
ಬಂದಿತೆಂದು ಅರ್ಥ.

ಅನಗ್ನಿರನಿಕೇತಶಾಜ್ಞಪ್ಯಗೋತ್ರ ಚರಣೋ ಮುನಿಃ ।

ಕೌಪೀನಾಚಾಪಿದನಂ ಯಾವತ್ತಾವದಿಷ್ಟೀಷ್ಟ್ ಜೀವನಂ ॥

ಯಾವತ್ತಾಭಿಸಂಧಾನಂ ತಾವದಿಷ್ಟೀಷ್ಟ್ ಭೋಜನಂ ।

ತದಾಸ್ಯ ವಸತೋ ಗ್ರಾಮೋರಣ್ಯಂ ಭವತಿ ಪೃಷ್ಟಃ ॥

ಮನೆ, ಮಡದಿ, ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದವನು, ಅಗ್ನಿಯಿಲ್ಲದವನು ಮುನಿಯು. ತನ್ನ
ಬಾಂಧವರು ಮಾಡುವ ವ್ಯಾಪಾರಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು. ಮಾನ ಮುಚ್ಚಿಸೊಳ್ಳಲು
ತುಂಡುಬಟ್ಟೆ, ಪ್ರಾಣಧಾರಣೆಗೆ ತುತ್ತ ಆಹಾರ. ಹೀಗಿದ್ದರೆ ಗ್ರಾಮವಾಸಿಯಾದ ಅವನು
ಅರಣ್ಯವನ್ನು ಹಿಂದೆ ಹಾಕಿದಂತೆ.

ಯಸ್ತು ಕಾಮಾನ್ಸರಿತ್ಯಾಷ್ಟ್ ತ್ಯಕ್ತಕರ್ಮಾ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯಃ

ಆತಿಪ್ರೇತ ಮುನಿಮಾರ್ಗನಂ ಸ ಲೋಕೇ ಸಿದ್ಧಿಮಾಷ್ಟಯಾತ್ ॥

ವಿಷಯ ಸುಖಿಬಿಟ್ಟು, ಕಾಮ್ಯಕರ್ಮಬಿಟ್ಟು ಜಿತೇಂದ್ರಿಯನಾಗಿ ಮಾನವೃತ
ದಿಂದಿರುವ ಮುನಿಯು ಸಿದ್ಧಿ ಪಡೆಯುವನು.

ಧೌತ ದಂತಂ ಕೃತನವಿಂ ಸದಾ ಸ್ವಾತಮಲಂಕೃತಂ ।

ಅಸಿತಂ ಸಿತ ಕರ್ಮಸ್ಥಂ ಕಸ್ತಂ ನಾಚಿತಮಮಹತಿ ॥

ಶುಭ್ರ ಹಲ್ಲು, ಕತ್ತರಿಸಿದ ಉಗುರು, ತ್ರಿಕಾಲಸ್ವಾನ, ಉಧ್ವರಪುಂಡ್ರಾದಿಗಳ ಅಲಂಕಾರ, ನಿರ್ಮಲ ಪರಿಶುದ್ಧ ದೇಹ, ಸಾತ್ವಿಕ ಕರ್ಮಾಙ್ಕಣಾನ ಇವುಗಳಿಂದ ಮನಿಯನ್ನ ಯಾರು ಗೌರವಿಸಲಿಕ್ಕೆಲ್ಲ?

ತಪಸಾ ಕರ್ತೃತಃ ಕ್ಷಾಮಃ ಕ್ಷೀಣ ಮಾಂಸಾಂಸಿ ಶೋಣಿತಃ ।

ಯದಾ ಭವತಿ ನಿರ್ಧ್ವಂದ್ರೋ ಮನಿಮೌರಂ ಸಮಾಂಸಿತಃ ॥

ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಬಳಲಿ, ಮಾಂಸ, ಮೂಳೆ ಬತ್ತಿಹೋಗಿರಲು ಶೀತೋಷ್ಣ, ಆಹಾರ, ಪಾನೀಯಗಳಿಂದ ವಿಕಾರ ಹೊಂದದೆ ಇದ್ದರೆ ಅವನು ಮೌನವನ್ನ ಧರಿಸಿದರೆ ಮನಿ ಎನಿಸುವನು.

ಅಥ ಲೋಕಮಿಮಂ ಜತ್ವಾ ಲೋಕಂ ಭಾಪಿ ಜಯೀತ್ವರಂ ।

ಆಸ್ಯೇನ ತು ಯದಾಹಾರಂ ಗೋವನ್ಯಾಗಯತೇ ಮನಿಃ ॥

ಅಧಾರ್ಷಲೋಕಃ ಸಪೋರ ಯಸೋರಮೃತತ್ವಾಯ ಕಲ್ಪತೇ ॥

ಅವನು ಈ ಜಗತ್ತನ್ನ ಗೆದ್ದು, ಬಳಿಕ ಪರಲೋಕವನ್ನ ಸುಲಭವಾಗಿ ಗೆಲ್ಲುವನು. ಶರೀರ ಸುಖಿಕ್ಕಾಗಿ ಅವನು ಬಯಸುವದಿಲ್ಲ. ಹಸುವಿನಂತೆ ಸಂಚರಿಸುತ್ತ, ಸಿಕ್ಕಣ್ಣೇ ಆಹಾರವನ್ನ ತಿಂದು ಜೀವನ ಮಾಡುವನು. ಹೀಗಿದ್ದಲ್ಲಿ ಈ ಲೋಕವೆಲ್ಲವೂ ಅವನದೇ. ಮೋಕ್ಷವು ಅವನಿಗೆ ಕಟ್ಟಿಟ್ಟಿರುತ್ತಿ.

ಅನಿಕೇತೋ ಗೃಹಸ್ಯೇಷು ಕಾಮವೃತ್ತೇಷು ಸಂಯತಃ:

ಗ್ರಾಮ ಏವ ಚರನಾ ಭಿಕ್ಷುಸ್ತಯೋಃ ಪೂರ್ವತರಂ ಗತಃ ॥

ಸ್ವಾಂತಮನೇ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದೆ, ಗೃಹಸ್ಥರ ನಡುವೆಯೂ ಜೀವಿತದ್ರಿಯನಾಗಿ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುವ ಮನಿಯ ಕೊನೆಗೆ ಗೃಹಸ್ಥ ವಾನಪ್ರಸ್ಥರಿಗಂತ ಮೊದಲು ದೇವತೆಗಳೂದನೆ ಸೇರುವನು.

ಅಪ್ರಾಪ್ಯಂ ದೀಘಾಮಾಯುಷ್ಯ ಯಃ ಪ್ರಾಪ್ತೋ ವಿಕೃತಂ ಚರೀತ್ ।

ತಪ್ಯೇತ ಯದಿ ತತ್ತತ್ವಾ ಚರೀತೋಗ್ರಂ ತಪಸ್ತಃ ॥

ಅಯುಷ್ಯದೀಘ ಸುಲಭವಲ್ಲ. ಅದು ದೂರಕಿದಾಗ ವ್ಯಧವಾಗಿ ಅಂಥ ಅಯುಷ್ಯವನ್ನ ಸುಖಿ-ಭೋಗಗಳಲ್ಲಿ ಕಳೆದುಬಿಟ್ಟರೆ, ನಂತರ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ ಪಡಬೇಕಾಗುವದು. ಪ್ರಾಯಿತ್ತಿತ್ತ ಕ್ಷಾಗಿ ಬಳಿಕ ತಪವನ್ನೂ ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಯದ್ವೈ ಸೃಶಂಚಂ ತದಪಷ್ಯಮಾಹಃ:

ಯಃ ಸೇವತೇಽಧಮರುನಧರ ಬುದ್ಧಿಃ ।

ಅಧಾವನಿಶಃ ಸ ತಪ್ಯೇವ ರಾಜಂ-

ಸ್ವಾಧಾರಣಂ ಸ ಸಮಾಧಿಸ್ತದಾಯಂ ॥

ಯಾವದು ಕಟ್ಟಿ ಕೆಲಸಪೋ ಅದು ಅಂತ. ಧರ್ಮವಿರುದ್ಧವಾದದ್ದು. ಅಂತಹ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡುವವನು ಜೀವಿತದ್ರಿಯನಲ್ಲ. ಕಾರ್ಯ ಮನಸಾ ಪರಿಶುದ್ಧನಾಗಿರುವದೂ ಒಂದು ತಪಸ್ಸೇ ಸರಿ. ಅದು ಆದರಣೀಯವೂ ಅಹಂಕಾರ.

ನ ಮಿಥ್ಯಾಹಂ ಪ್ರೋಕ್ತಂ ವೈ ಸೃಜಾಮಿ
ಮಯಾ ಕೃತಂ ಶಿಶುಭಾವೇಷಿ ರಾಜನ್ |
ಕುಯೋಽಂ ನ ಚೈವಾಕೃತಪೂರ್ವಾಷಾಸನೇ
ವಿಫಿತ ಮಾನೋ ವಸುಮನ್ಸು ಸಾಧು ||
ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ ನಾನು ಹಾಸ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಕೂಡ ಅಸತ್ಯ ಹೇಳಿದ್ದು ನನಗೆ ನೆನಪಿಲ್ಲ.
ಆದುದರಿಂದ ಇದುವರೆಗೆ ಹಿಂದಿನ ಪೂರ್ವಪುರುಷರು ಮಾಡಿರುವ ಕಾರ್ಯವು
ಶ್ರೀಯಸ್ವರವಲ್ಲ ಎಂದು ತಿಳಿದು ನಾನು ಅದನ್ನು ಮಾಡುವದಿಲ್ಲ.

ಅನಸೂಯಾ ತಥಾ ಲೋಕೋ ಶಾಚಮಂತರ್ಭಾಹಿದ್ವಿಷಿಷಾಪಾಃ |
ಅನಾಯಾಸೇಷು ಕಾರ್ಯೋಪು ಮಾಂಗಲ್ಯಾಚಾರಸೇವನಂ ||
ನ ಚ ದ್ರವ್ಯೇಷು ಕಾರ್ವಣ್ಯಮಧ್ಯೋಪಾಜಿತೇಷು ಚ
ತಥಾಟಸ್ಯಾಹಾ ಪರದ್ರವ್ಯೇ ಪರಸ್ತಿಷು ಚ ಸರ್ವದಾ ||
ಅಷ್ಟಾವಾತ್ತಗುಣಾಃ ಪ್ರೋಕ್ತಾಃ ಪುರಾಣಸ್ಯ ತು ಕೋವಿದೇಃ |
ಅಯಮೇವ ಕ್ರಿಯಾಯೋಗೋ ಜ್ಞಾನ ಯೋಗಸ್ಯ ಸಾಧಕಃ ||
ಒಳಗಿನ ಮತ್ತು ಹೊರಗಿನ ಪರಿಶುದ್ಧಿ, ಒಳ್ಳೆ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಶ್ರಮವಿಲ್ಲದೆ
ಮಾಡುವದು, ಮಂಗಲಮಯ ಆಚಾರ-ವಿಚಾರ ಅಸೂಯಾರಾಹಿತ್ಯಗಳು. ಸನ್ನಾಗ್ರಂಥ
ಅನುಸರಣೆ, ದೀನದಲಿತರಿಗೆ ದಾನ ಮಾಡುವದು, ಪರಸ್ತಿ, ಪರದ್ರವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಮೋಹ
ಮಾಡದೆ ಇರುವದು, ಮುಂತಾದವುಗಳು ಎಂಟು ಕರ್ಮಯೋಗದ ಸಾಧನಗಳು.
ಜ್ಞಾನಯೋಗಕ್ಕೆ ಸಹಾಯಕಾರಿಗಳು.

ಕರ್ಮಯೋಗಂ ವಿನಾ ಜ್ಞಾನಂ ಕಸ್ಯಾಚಿನ್ನೇಹ ದೃಷ್ಟಿತೇ |
ಶ್ರುತಿಸ್ಯಾತ್ಮುದಿತಂ ಧರ್ಮ ಮುಪತಿಪ್ಯೇತ್ಯಯತ್ತತಃ ||
ಕರ್ಮಯೋಗದ ವಿನಾ: ಯಾರಿಗೂ ಜ್ಞಾನಯೋಗವಿಲ್ಲ. ಶ್ರುತಿ, ಸೃಜಿಗಳಲ್ಲಿ
ಹೇಳಿರುವ ಧರ್ಮವನ್ನೇ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಆಚರಿಸಬೇಕು.

ದೇವತಾನಾಂ ಪಿತೃಣಾಂ ಚ ಮನುಷ್ಯಾಣಾಂ ಚ ಸರ್ವದಾ |
ಕುರ್ಯಾದಹರಹರಯಾಜ್ಞೀಭೂತಪಿಂಗಣತಪರಣಾಂ ||
ಪಂಚಮಹಾಯಜ್ಞಗಳ ಮೂಲಕ ದೇವ, ಪಿತೃ, ಮನುಷ್ಯ, ಭೂತ, ಮತ್ತು
ಖುಷಿಗಳಿಗೆ ತೃಪ್ತಿ ಮಾಡಬೇಕು.

ಪಾಷಾಣ್ಯಿರಚರ್ಚಯೇಷ್ಟೇ ಹೀನೆಂಳ್ಳೇಮೈದೇವಾಸ್ಯಾಧಾವಿಧಿ |
ಪಿತೃನಾಶಾದ್ದೀರನ್ಸು ದಾಸ್ಯಭೂತಾನಿ ಬಲಿಕರ್ಮಭಿಃ ||
ವೇದಾಧ್ಯಯನದಿಂದ ಖುಷಿಗಳನ್ನು, ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರಾದಿಗಳಿಂದ ದೇವತೆಗಳನ್ನು,
ಶ್ರಾದ್ಧಗಳಿಂದ ಪಿತೃಗಳನ್ನು, ಅನ್ನದಾನಗಳಿಂದ ಮನುಷ್ಯರನ್ನೂ ಬಲಿಕರ್ಮದಿಂದ
ಪೂರ್ಣಗಳನ್ನೂ ಸಂತೋಷಪಡಿಸಬೇಕು.

ಪಂಚೀತೇ ವಿಹಿತಾ ಯಜ್ಞಃ ಪಂಚಸೂನಾಪನುತ್ತೇಯೇ |

ಕಂಡಿನೀ ಹೇಕ್ಕಣೇ ಚುಲ್ಲಿ ಜಲಕುಂಭೀ ಪ್ರಮಾಜನೀ ||

ಪಂಚ ಸೂನಾ ಗೃಹಸ್ಥಸ್ಯ ತೇನ ಸ್ವರ್ಗಂ ನ ಗಚ್ಛತಿ |

ತತ್ಪೂಪನಾಶನಾಯೇತಿ ಪಂಚ ಯಜ್ಞಃ ಪ್ರಕೀರ್ತಿತಾಃ ||

ಇದು ಬಗೆಯ ಪಾಪ ಪರಿಹಾರಕ್ಕೆ ಪಂಚಮಹಾಯಜ್ಞಗಳಿವೆ. ಒರಳು, ಬೀಸುವ ಕಲ್ಲು, ಒಲೆ, ನೀರುತುಂಬುವಪಾತ್ರೆ, ಕಸಬರಿಗೆ ಇವುಗಳ ಉಪಯೋಗದಿಂದ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಆಗಾಗ ಪ್ರಾಣಿಹತ್ಯಾದೋಷ ಬರುವದುಂಟು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಪಂಚಮಹಾಯಜ್ಞ ತಾರಕವಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ಮಾಡದೆ ಇದ್ದರೆ ನರನು ನರಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ.

ದ್ವಾವಿಂಶತಿಸ್ತಫಾಪ್ತಾ ಚ ಯೇ ಸಂಸ್ಕಾರಾಃ ಪ್ರಕೀರ್ತಿತಾಃ |

ತದ್ವಕ್ಷೋಽಪಿ ನ ಮೋಕ್ಷಾಯ ಯಸ್ತಾವತ್ತೈ ಗುಣ ವರ್ಚಿತಃ ||

ಶಾಸ್ಮೋಕ್ತ ಮೂವತ್ತೊಂಟು ಬಗೆಯ ಸಂಸ್ಕಾರ ಹೊಂದಿದ್ದರೂ, ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಅತ್ಯಗುಣಗಳು ಇಲ್ಲಿ ದಿದ್ದರೆ ಮೋಕ್ಷವಿಲ್ಲ.

ತಷ್ಣಾದಾತ್ಮಗುಣೋಪೇತಃ ಶ್ರುತಿಕರ್ಮ ಸಮಾಚರೇತ್ |

ಗೋ ಬಾರಾಷ್ಟಾಣಾಂ ವಿತ್ತೇನ ಸರ್ವದಾ ಭದ್ರಮಾಚರೇತ್ |

ಆದುದರಿಂದ ಆತ್ಮಗುಣ ಪಡೆದು ವೇದೋಕ್ತ ಕರ್ಮ ಮಾಡಬೇಕು. ತನ್ನ ಸಂಪಾದನೆಯಿಂದ ಗೋಬಾರಾಷ್ಟಾಣರ ಹಿತ ಸಾಧಿಸಬೇಕು.

ಬ್ರಹ್ಮೋಪವಾಸೈವಿಧಿವಜ್ಞರ್ಥಯಾ ಚ ವಿಮತರಃ:

ಯೋಽಸಾವಾಹಾತೀಂದ್ರಿಯಶ್ಯಾಂತಃ ಸೂಕ್ಷೋಽವಕ್ತಃ ಸನಾತನಃ |

ವಾಸುದೇವೋ ಜಗನ್ನಾತಿಸ್ತಾಪ್ತಃ ಸಂಭಾತಯೋಷ್ಯಮೀ ||

ಬ್ರಹ್ಮ ವಿಷ್ಣುಶಿಂಭಗವಾನ್ ಮಾತ್ರಂದೋ ವೃಷವಾಹನಃ |

ಅಪ್ಣಾ ಚ ವಸವಸ್ತದ್ವದೇಕಾದಶ ಗಣಾಧಿಪಾಃ |

ಲೋಕಪಾಲಾಧಿಪಾಣಿಪ ಷಿತರೋ ಮಾತರಸ್ತಫಾ ||

ಬ್ರಹ್ಮ, ವಿಷ್ಣು, ಪರಮೇಶ್ವರ, ಸೂರ್ಯ, ಅಷ್ಟವಸುಗಳು, ಏಕಾದಶರುದರು, ಲೋಕಪಾಲಕರು, ಸಪ್ತಮಾತ್ರಕೆಯರು, ಷಿತ್ಯದೇವತೆಗಳು ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಗೋಚರವಾಗದ ಜಗನ್ನಿಯಾಮಕ ವಾಸುದೇವನ ವಿಭೂತಿ ವಿಶೇಷಗಳು. ಅವನನ್ನು ವೃತ ಉಪವಾಸ, ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಧ್ಯಾನ, ಉಪಾಸನೆಗಳಿಂದ ಸೇವಿಸಿ ಒಲಿಸಿಗೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಇಮಾ ವಿಭೂತಯಃ ಪೂರ್ಕಾಶ್ಚರಾಚರಣಮನ್ವಿತಾಃ |

ಬ್ರಹ್ಮಾಧ್ಯಾಶ್ಚತುರೋ ಮೂಲಮವ್ಯಕ್ತಾಧಿಪತಿಸ್ಸೈತಃ ||

ಚರಾಚರಸಹಿತ ಬ್ರಹ್ಮ, ಸೂರ್ಯ, ವಿಷ್ಣು, ತಿವ, ಈ ನಾಲ್ಕರು ವಾಸುದೇವನ ವಿಶ್ವ ಸನ್ನಿಧಾನೋಷಿತ ವಿಭೂತಿಗಳು. ಸಕಲ ಜಗತ್ತಿಗೂ ಅವನೇ ಮೂಲ. ಅವನು ಪ್ರಕೃತಿಯ ಅಧಿಪತಿ.

ಬ್ರಹ್ಮಣಾ ಬಾಧ ಶೂಯೀಕಾ ವಿಷ್ಣುನಾಧ ಶಿವೇನ ವಾ |

ಅಭೇದಾತ್ಮಾಜಿತೇನ ಸ್ಯಾಕ್ಷಾಜಿತಂ ಸಚರಾಚರಂ ||

ಬ್ರಹ್ಮ, ಸೂರ್ಯ, ವಿಷ್ಣು, ಶಿವ ಈ ನಾಲ್ಕುರಲ್ಲಿ ಇರುವ ಭಗವದ್ರೂಪಗಳಿಗೆ ಭೇದ-ಬುದ್ಧಿ ಎಣಿಸದೆ ಅವರಲ್ಲಿ ಯಾರಾದರೂ ಒಬ್ಬರನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದರೆ. ಸಕಲ ಜಗತ್ತನ್ನೂ ಪೂಜಿಸಿದಂತೆ.

ಬ್ರಹ್ಮಾದೀನಾಂ ಪರಂ ಧಾಮ ತ್ರಯಾಣಾಮಪಿ ಸಂಸ್ಥಿತಃ |

ವೇದಮೂರ್ತಿವರಃ ಪೂಷಾ ಪೂಜನೀಯಃ ಪ್ರಯತ್ನಃ ||

ಸೂರ್ಯನು ಬ್ರಹ್ಮ, ವಿಷ್ಣು, ಶಿವರೆಂಬ ಶ್ರೀಮೂರ್ತಿಗಳಿಗೆ ಆಶ್ರಯನು. ವೇದಮೂರ್ತಿಯು. ಅವನನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕು.

ತಸ್ಮಾದಗ್ರಿಂ ದ್ವಿಜಮುಖಾನ್ ಕೃತ್ವಾ ಸಂಪೂಜಯೀದಿಮಾನ್ |

ದಾನ್ಯೇವರ್ತೋಪವಾಸೈಷ್ಟ ಜಪ ಹೋಮಾದಿನಾ ನರಃ ||

ಆದುದರಿಂದ, ಅಗ್ನಿಯನ್ನು, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ಮುಂದಿಟ್ಟುಹೊಂಡು ದಾನ, ವ್ರತ, ಉಪವಾಸ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಮತ್ತು ಮೇಲೆ ತಿಳಿಸಿದಂತೆ ಪೂಜಿಸಬೇಕು.

ಇತಿ ಕ್ರಿಯಾಯೋಗ ಪರಾಯಣಾಷ್ಟ

ವೇದಾಂತ ಶಾಸ್ತ್ರಸ್ಯೈತಿವತ್ಸ್ಯ

ವಿಕರ್ಮಭೀತಸ್ಯ ಸದಾ ನ ಕಿಂಚಿ

ತ್ವಾಪ್ತವ್ಯಮಸ್ತಿಹ ಪರೇ ಚ ಲೋಕೇ ||

ಈ ರೀತಿಯಾದ ಕರ್ಮಯೋಗದಿಂದ ವೇದಾಂತ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ತಿಳಿದು, ಭಕ್ತಿಯಿರಿಸಿ, ದುಷ್ಪಿ ಮತ್ತೆ ಅಥರ್ವ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ಹೆದರಿ ನಡೆಯುವ ಮನುಷ್ಯನು ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪರಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸುಖ, ಶಾಂತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ.

॥ ಮತ್ಸ್ಯ ಉವಾಚ ॥

ಪುರಾಣಂ ಸರ್ವ ಶಾಶ್ವತಾಣಂ ಪ್ರಥಮಂ ಬ್ರಹ್ಮಣಾ ಸೃಂತಂ |

ಅನಂತರಂ ಚ ವಕ್ತೇಭ್ಯೋ ವೇದಾಸ್ತಸ್ಯ ವಿನಿಗ್ರತಾಃ ||

ಎಲ್ಲ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಿಗಂತಲೂ ಮೊದಲು ಪುರಾಣವು ಬ್ರಹ್ಮನ ಸೃಂತಿ ಪಥಕ್ಕೆ ಬಂದಿತು. ತರುವಾಯ ಅವನ ಮುಖಿದಿಂದ ವೇದಗಳು ಹೊರಟವು.

ಯದ್ಯಾದಿಪತ್ರಮಂ ಲೋಕೇ ಯಜ್ಞಾಸ್ಯ ದಯಿತಂ ಗೃಹೇ |

ತತ್ತ್ವದ್ವಾಪತೇ ದೇಯಂ ತದೇವಾಕ್ಷಯ್ಯಾಮಿಷ್ಠತಾ ||

ತನಗೆ ಇಷ್ಟವಾದದ್ವನ್ನೂ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ತನಗೆ ಶ್ರಿಯವಾದದ್ವನ್ನೂ ಗುಣವಂತನಾದ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ದಾನ ಕೊಡಬೇಕು. ಅದರಿಂದ ಮುಂದೆ ಅದು ದಾನಿಗೆ ಅನಂತಪಟ್ಟಾಗಿ ಅಕ್ಷಯವಾಗಿ ಲಭಿಸುವುದು.

ರೂಪ ಸೌಭಾಗ್ಯ ಸಂಪನ್ಮೂಲಃ ಪುನರ್ಜನ್ಮನಿ ಜನ್ಮನಿ ।
ವಿಷ್ಣು ವಾಂಧ ತಿವೇ ಭಕ್ತಃ ಸಪ್ತದ್ವಿಪಾಧಿಪೋ ಭವೇತ್ ॥
ವಿಷ್ಣು ಅಥವಾ ತಿವನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿ ಮಾಡಿದವನು ಜನ್ಮಜನ್ಮಾಂತರದಲ್ಲಿ ರೂಪ
ಸೌಭಾಗ್ಯ ಸಂಪನ್ಮೂಲಾಗಿ ಸಪ್ತದ್ವಿಪಾಧಿಗಳಿಗೂ ಅಧಿಪತಿಯಾಗುವನು.

॥ ಮಾರ್ಕಣಂಡೀಯ ಉವಾಚ ॥

ಏವಂ ತೀರ್ಥೋ ನ ಗೃಹಿಣೀಯಾತ್ಮಕ್ಯೇಷಾಯತನೇಮು ಚ ।
ನಿಮಿತ್ತೇಮು ಚ ಸರ್ವೇಮು ಹೃಪ್ರಮತೋ ಭವೇದ್ವಿಜಃ ॥
ತೀರ್ಥಕ್ಯೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪುಣ್ಯಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿಯೂ ದಾನವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸ
ಬಾರದು. ಎಲ್ಲ ವಿಧವಾದ ನೈಮಿತ್ತಿಕ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪಾಪ ಕಾರ್ಯಗಳು
ತನ್ನಂದ ಆಗದಂತ ಜಾಗರೂಕನಾಗಿರಬೇಕು.

ಯಾ ಗತಿಯೋಗಯುಕ್ತಸ್ಯ ಸತ್ಯಸ್ಥಾಪ್ಯ ಮನೀಷಿಣಃ ।
ಶಾ ಗತಿಪ್ರಾಜತಃ ಪ್ರಾಣಾನ್ ಗಂಗಾಯಾಮನ ಸಂಗಮೇ ॥
ಸತ್ಯನಿಷ್ಠನಾದ ಯೋಗಿಗಾಗುವ ಸದ್ಗತಿಯೇ ಗಂಗಾಯಮುನಾಸಂಗಮದಲ್ಲಿ
ಶ್ರಾಣತ್ವಾಗ ಮತ್ತು ಸ್ವಾನ ಮಾಡುವವನಿಗೆ ದೊರಕುವದು.

ಯತ್ರ, ಗಂಗಾ ಮಹಾಭಾಗ ಸ ದೇಶಸ್ತತ್ವಪೋವನಂ ।
ಸಿದ್ಧಿ ಕ್ಷೇತ್ರಂ ಚ ವಿಜ್ಞೇಯಂ ಗಂಗಾತೀರ ಸಮಾಷಿತಂ ॥
ಗಂಗೆಯ ಹರಿದ ದೇಶವೇ ತಪೋವನ. ಗಂಗೆಯ ತಟಕದಲ್ಲಿರುವ
ಭೂಮಿಯಲ್ಲವೂ ಸಿದ್ಧಿಕ್ಷೇತ್ರ.

॥ ವಾಸುದೇವ ಉವಾಚ ॥

ಪ್ರತಿಗ್ರಹಾದುಪಾವೃತ್ತಃ ಸಂತುಷ್ಟೋ ನಿಯತಃ ಶುಚಿಃ ।
ಅಹಂಕಾರ ನಿವೃತ್ತಶ್ಚ ಸ ತೀರ್ಥ ಘಲಮಶ್ವತೇ ॥
ದಾನ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳದೇ ಇದ್ದುದರಲ್ಲಿಯೇ ತೃಪ್ತಿನಾಗಿ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯನಾಗಿ
ಶುಚಿಯಾಗಿ ಅಹಂಕಾರವಿಲ್ಲದೇ ಇರುವವನು ತೀರ್ಥಸ್ವಾನದ ಘಲವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ.

ಅಕೋಪನಶ್ಚ ಸತ್ಯಶಚ ಸತ್ಯವಾದೀ ದೃಢವೃತಃ ।
ಕೃಪಾಯುತಶ್ಚ ಭೂತೇಮು ಸ ತೀರ್ಥ ಘಲಮಶ್ವತೇ ॥
ಕೋಪಬಿಷ್ಟ, ಸತ್ಯ ನುಡಿದು ತನ್ನಂತ ಪರರ ಬಗೆಯುವ, ಮತ್ತು ಶಾಸ್ನೋಕ್ತ
ವೃತಾಚಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡುವವನು ತೀರ್ಥಸ್ವಾನದ ಘಲವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.
ಇಷಿಭಿಃ ಕೃತವಃ ಪೂರ್ಕಾ ದೇವೈಶಾಷಿ ಯಥಾ ಕ್ರಮಂ ।
ನ ಹಿ ಶಕ್ಯ ದರಿದ್ರೇಣ ಯಚ್ಚಾಃ ಪ್ರಾಪ್ತಂ ಮಹಿಷತೇ ॥

ಮುಷಿಗಳೂ ದೇವತೆಗಳೂ ಹೇಳಿದ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ಬಡವರಿಗೆ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಬಹು ಪ್ರಕರಣಾ ಯಜ್ಞಾ ನಾನಾ ಸಂಭಾರವಿಸ್ತರಾಃ ।
ಪಾರ್ಷವಂತೇ ಪಾರ್ಥಿವಪೈರೇತ್ಯಃ ಸಮೃದ್ಧೀವಾ ನರ್ಯಃ ಕ್ಷಾಚಿತ್ ॥
ಬಹುವಿಧ ಸಾಮಗ್ರೀ ಸನ್ನಾಹದಿಂದ ರಾಜರೂ ಸಿರಿವಂತರೂ ಮಾತ್ರ
ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ಮಾಡಬಲ್ಲರು.

ಯೋ ದರಿದ್ರೀರಪಿ ವಿಧಿಃ ಶಕ್ಯಃ ಪಾರ್ಷ್ವಂ ನರೇಶ್ವರ ।
ತುರ್ಯೋ ಯಜ್ಞಾಫಲ್ಯಃ ಪ್ರಕ್ಷೇಪ ಸ್ತನಿಬೋಧ ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ॥
ಬಡವರಿಗೂ ಮಾಡಲು ಬರುವಂಥ ಯಜ್ಞಕ್ಕೆ ಸಮನಾದ ಘಲವನ್ನು ನೀಡುವ
ವಿಧಿಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳು.

ಮುಷೀಣಾಂ ಪರಮಂ ಗುಹ್ಯಮಿದಂ ಭರತಸತ್ತಮ ।
ತೀರ್ಥಾನುಗಮನಂ ಪುಣ್ಯಂ ಯಜ್ಞೀಭೋಽಪಿ ವಿಶಿಷ್ಟತೇ ॥
ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೇಗ್ಯಯವದು ಯಜ್ಞ ಕಾರ್ಯಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚ ಪುಣ್ಯಕರವಾಗಿದೆ.
ಇದರ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ಮುಷಿಗಳು ತಿಳಿದಿದ್ದಾರೆ.

ದಶ ತೀರ್ಥ ಸಹಸ್ರಾಣಿ ತಿಸ್ರಃ ಕೋಟಿಸ್ತಫಾರ್ಕಪಗಾಃ ।
ಮಾಘ ಮಾಸೇ ಗಮಿಷ್ಯಂತಿ ಗಂಗಾಯಾಂ ಭರತವರ್ಣಭಿ ॥
ಮಾಘಮಾಸದಲ್ಲಿ ಹತ್ತಾವಿರ ತೀರ್ಥಗಳೂ ಮೂರು ಕೋಟಿ ನದಿಗಳೂ
ಗಂಗಾನದಿಗೆ ಬಂದು ಕೂಡುತ್ತವೆ. ಅಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಪುಣ್ಯ ನದೀತೀರ್ಥಗಳು
ಸನ್ನಿಹಿತವಾಗಿರುತ್ತವೆ.

॥ ಸೂತ ಉವಾಚ ॥

ಪರಂಪರಾಗತಂ ಧರ್ಮಂ ಸ್ವಾತಂತ್ರಂ ತ್ವಾಚಾರ ಲಕ್ಷಣಂ ।
ವಣಾಶ್ರಮಾಚಾರಯುತಂ ಮನುಃ ಸ್ವಾಯಂಭುವೋಽಬ್ರವೀತ್ ॥
ಸ್ವೃತಿಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಮತ್ತು ಪರಂಪರಾಪ್ರಪ್ತವಾದ ವಣಾಶ್ರಮ
ಪದ್ಧತಿಗೆ ಅನುಸಾರಿಯಾದ ಸದಾಚಾರವೇ ಧರ್ಮ ಎಂದು ಸ್ವಾಯಂಭುವಮನು
ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ.

ಆರಂಭಯಜ್ಞಃ ಕ್ಷತ್ರಸ್ಯ ಹವಿಯಜ್ಞಾ ವಿಶಃ ಸೃಂತಾಃ ।
ಪರಿಚಾರಯಜ್ಞಾ ಶೂದ್ರಾಶ್ಚ ಜಪಯಜ್ಞಾಶ್ಚ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಃ ॥
ಸತ್ಯಯಾಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದು ಕ್ಷತ್ರಿಯರ ಯಜ್ಞ, ಹೋಮ. ಹವನ
ಮಾಡಿಸುವುದು ವೈಶ್ಯರಿಗೆ ಯಜ್ಞ. ಸೇವೇಗ್ಯಯವದೇ ಶೂದ್ರರ ಯಜ್ಞ.
ಜಪಮಾಡುವದೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಯಜ್ಞ.

ಚಕ್ರಂ ರಥೋ ಮನೋಭಾರಯಾ ನಿಧಿರಶೋ ಗತಿಸ್ತಫಾ ।
ಪ್ರೋಕ್ತಾನಿ ಸಪ್ತ ರತ್ನಾನಿ ಪೂರ್ವಂ ಸ್ವಾಯಂಭುವೇಂತರೇ ॥
ಒಲಿ, ರಥ, ರತ್ನ, ಹೆಂಡತಿ, ನಿಧಿ, ಆನೆ, ಕುದುರೆ ಇವು ಏಳು ರತ್ನಗಳು ಎಂದು
ಸ್ವಾಯಂಭುವ ಮನ್ವಂತರದಲ್ಲಿ ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದವು.

ಸಾಮಾನ್ಯೇಷು ಚ ಧರ್ಮೇಷು ತಥಾ ವೈಶೇಷಿಕೇಷು ಚ ।
ಬ್ರಹ್ಮಕ್ಷತ್ರ ವಿಶೋ ಯುಕ್ತಾಃ ಶ್ರಾತಸ್ಯಾತ್ರೇನ ಕರ್ಮಣಾ ॥
ಸಾಮಾನ್ಯ ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ವಿಶೇಷ ಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮಣ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಮತ್ತು
ವೈಶಿಧ ಶ್ರುತಿ ಸ್ವೀತಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಂತೆ ಪ್ರವರ್ತಿಸಬೇಕು.

ವಣಾಶ್ರಮೇಷು ಯುಕ್ತಸ್ಯ ಸುಖೋದಕಸ್ಯ ಸ್ವಾರ್ಥಾ ।
ಶ್ರಾತಸ್ಯಾತ್ರೇ ಹಿ ಯೋ ಧರ್ಮೋ ಜ್ಞಾನಧರ್ಮಃ ಸ ಉಚ್ಯತೇ ॥
ಸ್ವಾರ್ಥಾದಿ ದಿವ್ಯಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಸುಖ ಸದ್ಗುರ್ತಿಯನ್ನ ನೀಡುವ ವಣಾಶ್ರಮ
ಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನಧರ್ಮವು ಶ್ರೇಷ್ಠವಾಗಿದೆ.

ವಿದ್ಯಾನಾಂ ಸಾಧನಾತ್ಮಾಧು ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿ ಗುರೋಹಿತಃ ।
ಕಾರಣಾತ್ಮಾಧನಾಚೈಪ ಗ್ರಹಸ್ಥಃ ಸಾಧನರುಚ್ಯತೇ ॥
ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯ ವಿದ್ಯೆ ಸಂಪಾದಿಸಿ ಸದಾಚಾರಿಯಾಗಿ, ವಿದ್ಯೋಪದೇಶಕ ಗುರುಗಳ
ಸೇವೆಮಾಡಿ ಸಾಧು ಎನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಗ್ರಹಸ್ಥನು ಮಿಕ್ಕ ಆಶ್ರಮ ಧರ್ಮಗಳು ನಡೆಯಲು
ಸಹಕಾರಿ ಆಗಿರುವದರಿಂದ, ವಂಶವ್ಯಧಿಗೆ ಕಾರಣಾಗಿರುವದರಿಂದ ಸಾಧು ಎನ್ನಿಸುವನು.

ತಪಸಾ ಚ ತಥಾರಣ್ಯೇ ಸಾಧುವೈಶಿಧಾನಃ ಸ್ವಾತಃ ।
ಯತಮಾನೋ ಯತಿಃ ಸಾಧುಃ ಸ್ವೀತೋ ಯೋಗಸ್ಯ ಸಾಧನಾತ್ ॥
ವಾನಪ್ರಸ್ಥಾಶ್ರಮಿಯ ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದ ತಪಸ್ಸುಮಾಡಿದರೆ ಸಾಧು ಎನಿಸುವನು.
ಯೋಗ ಸಾಧನೆಯಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನ ದಿವ್ಯ ದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ಯತ್ತಿಸುವ ಸನ್ಯಾಸಿಯು
ಸಾಧು ಎನಿಸುವನು.

ಧರ್ಮೋ ಧರ್ಮಗತಿಃ ಪ್ರೋಕ್ತಃ ಶಬ್ದೋ ಹೇಷ ಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕಃ ।
ಕುಶಲಾಕುಶಲಂ ಕರ್ಮ ಧರ್ಮಾಧರ್ಮಾರ್ಥ ಬ್ರಹ್ಮಿತ್ಯಭಃ ॥
ಕ್ರಿಯಾವಾಚಕವಾದ ಧರ್ಮಶಬ್ದವು ಧರ್ಮದ ಆಚರಣೆಯ ಅರ್ಥಕೊಡುತ್ತದೆ.
ಶ್ರೇಯಸ್ವಿಗೆ ಕಾರಣಾವಾದದ್ದು ಧರ್ಮ. ಆಗದಿದ್ದದ್ದು ಅರ್ಥ ಎಂದು ದೇವರು
ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ.

ಅಥ ದೇವಾಶ್ಚ ಪಿತರ ಇಪಯಶ್ಚೈವ ಮಾನುಷಾಃ ।
ಅಯಂ ಧರ್ಮೋ ಹೃಯಂ ನೇತಿ ಬುವತೇ ಮಾನಮೂರ್ತಿನಾ ॥
ದೇವತೆಗಳು, ಪಿತೃಗಳು, ಇಷಿಗಳು ಮುಂತಾದ ದೋಷದ ಮನುಷ್ಯರು ಇದು
ಧರ್ಮ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದೇ ಧರ್ಮ, ಅಲ್ಲ ಎಂದದ್ದೇ ಅರ್ಥ.

ಧರ್ಮೇಂತಿ ಧಾರಣೇ ಧಾತುಮರಹತ್ತೇ ಚೈವಮುಚ್ಯತೇ ।

ಆಧಾರಣೇ ಮಹತ್ತೇ ವಾ ಧರ್ಮಃ ಸ ತು ನಿರುಚ್ಯತೇ ॥

ಧೃ ಧಾತುವು ಧಾರಣ ಮತ್ತು ಮಹತ್ತೆ ಎಂಬ ಅರ್ಥ ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಅದರಿಂದ ನಿಷ್ಪನ್ನವಾದ 'ಧರ್ಮ' ಶಬ್ದವು ಜನರನ್ನ ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿಯುವ ಮಹತ್ತಪೂರ್ಣವಾದ ಕೃತಿಯೇ ಧರ್ಮ ಎಂಬ ಅರ್ಥ ಕೊಡುತ್ತದೆ.

ತತ್ತೇಷ್ಟ ಪ್ರಾಪಕೋ ಧರ್ಮ ಆಚಾರ್ಯರುಪದಿಶ್ಯತೇ ।

ಅಧರ್ಮಾಶ್ಚನಿಷ್ಪಫಲ ಆಚಾರ್ಯಸೋಪದಿಶ್ಯತೇ ॥

ಅದರಲ್ಲಿ ಗುರುಗಳು ನಮಗೆ ಇಷ್ಟಪಲನೀದುವ ಧರ್ಮವನ್ನೇ ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅನಿಷ್ಟ ಫಲ ಕೊಡುವ ಅಧರ್ಮವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸುವದಿಲ್ಲ.

ವೃದ್ಧಾಷ್ಟಕಲೋಲುಪಾಷ್ಟೇ ವ ಆತ್ಮವಂತೋ ಹ್ಯಾದಾಂಭಿಕಾಃ ।

ಸಮೃದ್ಧಿನಿತಾ ಮೃದವಸ್ತಾನಾಚಾಯಾನ್ ಪ್ರಚಕ್ಷತೇ ॥

ಆಚಾರ್ಯರು, ಜ್ಞಾನವೃದ್ಧರು, ವಿಷಯಲೋಲುಪತೆ ಇಲ್ಲದವರು, ಆತ್ಮಜ್ಞಾನ ಉಳ್ಳವರೂ, ದಂಭವಚ್ಚರೂ, ವಿನಯಶಾಲಿಗಳೂ, ಶಾಂತರೂ ಆಗಿರಬೇಕು. ಇದೇ ಅವರ ಲಕ್ಷಣ.

ಧರ್ಮಜ್ಞೈವಿಹಿತೋ ಧರ್ಮಃ ಶ್ರೌತಸ್ಯಾತೋ ದ್ವಿಜಾತಿಭಿಃ ।

ದಾರಾಗ್ನಿ ಹೋತ್ರ ಸಂಬಂಧಮಿಜ್ಯ ಶ್ರೌತಸ್ಯ ಲಕ್ಷಣಂ ॥

ಧರ್ಮವನ್ನು ಅರಿತವರು ಶ್ರೌತಧರ್ಮ, ಸ್ಯಾತ್ರಧರ್ಮವೆಂದು ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ವಿಭಾಗ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಗೃಹಸ್ಥನಾಗಿ ಪತ್ನಿ, ಅಗ್ನಿ, ಪುರೋಹಿತರಿಂದ ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಯಜ್ಞಮಾಡುವದು, ಶ್ರೌತಧರ್ಮ.

ಸ್ಯಾತೋ ವಣಾಶ್ರಮಾಭಾರೋ ಯಮೈಶ್ಚ ನಿಯಮೈಯುತಃ ।

ಪೂರ್ವೇಭ್ಯೋ ವೇದಯಿತ್ತೇಹ ಶ್ರೌತಂ ಸಪ್ತಷಯೋಽಭ್ರವನ್ ॥

ಯಮನಿಯಮಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ, ವಣಾಶ್ರಮ ಪದ್ಧತಿಯಂತೆ ಆಚರಿಸುವದು, ಹಿರಿಯರಿಂದ ಕೇಳಿ, ಸಂಪುರಣದಂತೆ ನಡೆಯುವದು ಸ್ಯಾತ್ರಧರ್ಮ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಸಪ್ತಷಯಗಳು ತಮ್ಮ ಪೂರ್ವಜರಿಂದ ಕೇಳಿಕೊಂಡು ಇದನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಶಿಷ್ಟೇ ರಾಚರ್ಯತೇ ಯಸ್ಯಾತ್ಪನಷ್ಟೇ ವ ಮನುಷ್ಯಯೇ ।

ಪೂರ್ವೇಃ ಪೂರ್ವೇಃ ಮರ್ತತಾಷ್ಟ ಶಿಷ್ಟಾಭಾರಃ ಸ ಶಾಷ್ಟತಃ ॥

ಹೋಸ ಮನ್ಮಂತರ ಪ್ರಾರಂಭದಿಂದ ಹಿಂದಿನ ಶಿಷ್ಟ ಜನರ ಆಚಾರವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ನಡೆಯುವ ಶಿಷ್ಟರಿಗೆ ಸಮೃತವಾದ ಆಚಾರವು ಶಿಷ್ಟಾಭಾರ ಅನಿಸುತ್ತದೆ.

ದಾನಂ ಸತ್ಯಂ ತಪೋ ಲೋಕೋ ವಿದ್ಯೇಜ್ಯ ಪೂಜನಂ ದಮಃ ।

ಅಪ್ಯಾ ತಾನಿ ಚರಿತಾಣ ಶಿಷ್ಟಾಭಾರಸ್ಯ ಲಕ್ಷಣಂ ॥

ದಾನ, ಸತ್ಯ, ತಪಸ್ಸು, ಲೋಕಸಂಗ್ರಹ, ವಿದ್ಯೆ, ಯಜ್ಞ, ಉಪಾಸನೆಇಂದಿಯ
ನಿಯಮನ ಇವು ಎಂಟು ಶಿಷ್ಟಾಚಾರದ ಮುಖ್ಯ ಲಕ್ಷಣಗಳು.

ಶಿಷ್ಟಾಚಾರ ರಂತೀನಂ ಮನುಃ ಸಪ್ತಫರ್ಯಾಯಿಷ್ಟ ಹ |
ಮನ್ಸಂತರೀಮು ಸರ್ವೇಷು ಶಿಷ್ಟಾಚಾರಸ್ತತಃ ಸ್ಮृತಃ ||
ಶಿಷ್ಟರಾದ ಮನುಮಹಷಿಂ, ಸಪ್ತಫರ್ಯಾಗಳು ಪ್ರತಿಮನ್ಸಂತರದಲ್ಲಿಯೂ ಆಚರಿಸು
ವದರಿಂದ ಇದಕ್ಕೆ ಶಿಷ್ಟಾಚಾರವೆಂದು ಹೆಸರು ಬಂದಿದೆ.

ವಿಷ್ಣೀಯಃ ಶ್ರವಣಾಚಾರಾತ್ಮಿತಃ ಸೃಜಣಾತ್ಮಾತ್ಮಂ ಉಚ್ಚರೀತೀ |
ಇಜ್ಯಾ ವೇದಾತ್ಮಕಃ ಶ್ರೌತಃ ಸ್ವಾತೋರ್ವ ವಣಾಶ್ರಮಾತ್ಮಕಃ ||
ಹಿಂದಿನ ಕಿವಿಗೆ ಕೇಳಿ, ತಿಳಿದ ಧರ್ಮವು ಶ್ರೌತ. ಹಿಂದಿನ ಮನ್ಸಂತರದ
ಧರ್ಮವನ್ನು ಮನು ಮಹಾರಾಜನು ಸ್ವಾರ್ಥಿ, ಜನರಿಗೆ ಉಪದೇಶ ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ
ಈ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಸ್ವಾತ್ಮ ಧರ್ಮವೆನ್ನುವರು. ಯಜ್ಞಯಾಗಾದಿಗಳು ಶ್ರೌತ ಧರ್ಮ
ವಣಾಶ್ರಮ ಆಚಾರವು ಸ್ವಾತ್ಮ ಧರ್ಮ.

ಪ್ರತ್ಯೇಂಗಾನಿ ಪ್ರವಕ್ಷಾಮಿ ಧರ್ಮಸ್ಯೇಹ ತು ಲಕ್ಷಣಂ |
ಧೃಷ್ಟಾಷಾಂಭೂತಮಧ್ಯಂ ಚ ಯಃ ಪ್ರಮೋ ನ ನಿಗೂಹತೀ |
ಯಥಾಭೂತ ಪ್ರವಾದಸ್ತು ತದೇತತ್ಸತ್ಯ ಲಕ್ಷಣಂ ||
ಧರ್ಮದ ಅಂಗಗಳಾದ ಸತ್ಯ ಮೊದಲಾದಪುಗಳ ಸ್ವರೂಪ
ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಹೆರವರು ಕೇಳಿದಾಗ ನಡೆದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ತಿಳಿದು ನೋಡಿ
ಮರೆಮಾಡದೆ ಯಥಾರ್ಥವಾಗಿ ಹೇಳಬೇಕು. ಇದು ಸತ್ಯದ ಲಕ್ಷಣ.

ಬ್ರಹ್ಮಚಯಂ ತಪೋ ಮೌನಂ ನಿರಾಹಾರತ್ವಮೇವ ಚ |
ಜೀತೀತತ್ತಪಮೋ ರೂಪಂ ಸುಫೋರಂ ತು ದುರಾಸದಂ ||
ಬ್ರಹ್ಮಚಯ, ತಪಸ್ಸು, ಮೌನ, ಉಪವಾಸ ಇವು ಉಗ್ರ ದುರ್ವಿಳ ತಪಸ್ಸಿನ
ಪ್ರಕಾರಗಳು.

ಪಶೊನಾಂ ದ್ರವ್ಯ ಹವಿಪಾಮೃಕಾಮಯಜುಪಾಂ ತಥಾ |
ಖತ್ತಿಜಾಂ ದಕ್ಷಿಣಾಯಾಶ್ಚ ಸಂಯೋಗೋ ಯಜ್ಞ ಉಚ್ಚರೀತೀ ||
ಪಶು, ದ್ರವ್ಯ, ಹವಿಸ್ಸು, ಖಗ್ಗೇದ, ಸಾಮವೇದ, ಅಧರ್ವಣ ಎಂಬ ಮೂರು
ವೇದಗಳು, ಖತ್ತಿಜ, ದಕ್ಷಿಣ, ಎಲ್ಲ ಕೂಡಿ ನಡೆಯುವ ಕಾರ್ಯವೇ ಯಜ್ಞ.

ಆತ್ಮವತ್ವವ ಭೂತೀಮು ಯೋ ಹಿತಾಯ ಶುಭಾಯ ಚ |
ವರ್ತತತೀ ಸತತಂ ಹೃಷ್ಟಃ ಕ್ರಿಯಾ ಶ್ರೇಷ್ಠಾ ದಯಾ ಸ್ಮृತಾ ||
ತನ್ನಂತೆ ಪರರು ಎಂದು ಬಗೆದು ಎರಡನೆಯವರ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ಸ್ವಸಂತೋಷದಿಂದ
ವರ್ತಿಸುವ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಕ್ರಿಯೇ ದಯಾ ಎನಿಸುತ್ತದೆ.

ಅಕ್ರಮೋಽಭಿಹರೋ ಯಸ್ತು ನಾರಕೋಶೇತ್ವಹರೇದಪಿ ।

ಅದುಮೋಽ ವಾಜ್ನನಃ ಕಾರ್ಡೀಸಿತಿಕ್ಷಃ ಪಾ ಕ್ಷಮಾ ಸ್ವಾತಾ ॥

ಪರರು ಬ್ಯೇಯಲಿ, ಹೊಡೆಯಲಿ, ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಹೊಡೆಯಬಾರದು. ಮತ್ತೆ ರೇಗಬಾರದು. ಅದೆಲ್ಲವನ್ನು ತಾಳಕೊಂಡು ಮಾತು, ಮನಸ್ಸು, ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ದುಭಾವವ ಇಲ್ಲದಿರುವಿಕೆ ಕ್ಷಮೆ ಎನಿಸುವದು.

ಸ್ವಾಮಿನಾರ ರಕ್ಷಿತಮಾಣಾನಾಮುತ್ಪಾದಾನಂ ಚ ಸಂಭ್ರಮೇ ।

ಪರಾಷ್ಟಾನಾಮನಾದಾನಮಲೋಭ ಇತಿ ಸಂಜ್ಞಿತಃ ॥

ವಸ್ತುವಿನ ಒಡೆಯನು ಗಡಿಬಿಡಿಯಲ್ಲಿ ಮರೆತುಬಿಟ್ಟ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿದೆ, ಅವನಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸುವದು ಅರೋಭ ಅನಿಸುತ್ತದೆ.

ಮೃಧುನಷ್ಟಾಂಕಮಾಚಾರೋ ಜಲ್ಪನಾಚಿಂತನಾತ್ಥಾ ।

ನಿವೃತ್ತಿ ಬ್ರಹ್ಮಾಚಯಂ ಚ ತದೇತಚ್ಛಮಲಕ್ಷಣಂ ॥

ಹಾಮುಕಕ್ಷಯೆಯನ್ನು ಬಾಯಿಯಿಂದ ನುಡಿಯಬಾರದು, ಶೈಯಿಂದ ಮಾಡಬಾರದು. ವಿರಕ್ತನಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮಾಚಯದಿಂದ ಇರುವದೇ ಶಮೆ ಎನ್ನವರು.

ಆತ್ಮಾಧೇ ವಾ ಪರಾಧೇ ವಾ ಇಂದಿಯಾಣೀಹ ಯಸ್ಯ ಷ್ವೇ ।

ವಿಷಯೀ ನ ಪ್ರವರ್ತಣತೇ ದಮಸ್ಯೇತತ್ತು ಲಕ್ಷಣಂ ॥

ತನಗಾಗಿ, ಅಥವಾ ಪರಿಗಾಗಿ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸು ಸರ್ವಧಾ ತೊಡಗದಿದ್ದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ದಮು ಎನ್ನವರು.

ಪಂಚಾತ್ಯಕೇ ಯೋ ವಿಷಯೀ ಕಾರಣೇ ಚಾಪ್ಯಲಕ್ಷಣೇ ।

ನ ಕುಢ್ಯತೇ ಪ್ರತಿಹತಃ ಸ ಚಿತಾತ್ಮಾ ಭವಿಷ್ಯತಿ ॥

ತನ್ನ ಪಂಚೇದ್ರಿಯಗಳಿಂದ ಅನುಭವಿಸುವ ಯಾವುದೇ ವಿಷಯ ಸುಖಾನುಭವಕ್ಕೂ, ಎಂಟು ವಿಧವಾದ ಸುಖಸಾಧನೆಗಳಿಗೂ ಯಾರಿಂದಾದರೂ ಅಡ್ಡಿ ಒದಗಿದರೂ ಹೋಪಗೊಳ್ಳಿದವನೇ ಜತೇಂದ್ರಿಯನು.

ಯಧ್ಯದಿಷ್ಟತಮಂ ದ್ರವ್ಯಂ ನ್ಯಾಯೀಸ್ಯೇವಾಗತಂ ಚ ಯತ್ ।

ತತ್ತತ್ದ್ವಂ ಜಾವತೇ ದೇಯಮಿತ್ತೇತದ್ದಾನಲಕ್ಷಣಂ ॥

ಸರಿಯಾದ ಮಾರ್ಗದಿಂದ ಸಂಪಾದಿಸಿದ, ತನಗೆ ಇಷ್ಟವಾದ ಹಣವನ್ನಾಗಲಿ, ತನಗೆ ಇಷ್ಟವಾದ ವಸ್ತುವನ್ನಾಗಲಿ ಅದಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯರಾದವರಿಗೆ ಹೊಡುವದು ದಾನವೆನಿಸುವದು.

ಶ್ರುತಿಸ್ಯೈತಿಭಾಃಂ ವಿಹಿತೋ ಧರೋ ವರ್ಣಾಶ್ರಮಾತ್ಮಕಃ ।

ಶಿಷ್ವಾಚಾರಪ್ರವೃದ್ಧಜ್ಞ ಧರೋಽರ್ಯಂ ಸಾಧುಸಮೃತಃ ॥

ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ಧರ್ಮವು ಶ್ರುತಿ ಸ್ವಾತಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ.

ಶಿಷ್ವಾಚಾರದಿಂದ ಅದು ಬೆಳೆದು ಎಲ್ಲ ಸಾಧು ಸಜ್ಜನರಿಗೆ ಸಮೃತವಾಗುತ್ತದೆ.

ಅಪ್ರಕ್ಷುಂಬೋ ಹೈನಿಷ್ಪೇಮು ಇಷ್ಟುಂ ವೈ ನಾಭಿನಂದತಿ ।

ಪೀತಿ ತಾಪ ವಿಷಾದಾನಾಂ ವಿನಿವೃತ್ತಿವಿರಕ್ತತಾ ॥

ಕಷ್ಟ ಬಂದಾಗ ಕಿಂಕರ್ಯ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದೆ, ಇಷ್ಟಸಿದ್ಧಿಯಾದಾಗ ಅತಿ ಹಿಗ್ಗದೆ, ಪೀತಿ, ತಾಪ ಮುಂತಾದ ವಿಕಾರಗಳಿಗೆ ಮನಸ್ಸು ಕೊಡದಿರುವದೇ ವೈರಾಗ್ಯ ಲಕ್ಷಣ.

ಸಂನ್ಯಾಸಃ ಕರ್ಮಣಾಂ ನ್ಯಾಸಃ ಕೃತಾನಾಮಕೃತ್ಯಃ ಸಹ ।

ಕುಶಲಾಕುಶಲಾಭ್ಯಾಂ ತು ಪ್ರಹಾಣಾಂ ನ್ಯಾಸ ಉಚ್ಚಾತೇ ॥

ತಾನು ಮಾಡಿದ ಅಥವಾ ಮಾಡಲಿರುವ ಕರ್ಮಗಳ ಫಲಾಪೇಕ್ಷೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನಿಷ್ಣಾಮಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಕರ್ತವ್ಯ ಧರ್ಮಾಚರಣ ಸನ್ಯಾಸ ಅನಿಸುವದು. ಕರ್ಮದ ಪರಿಣಾಮವಾದ ಸುಖ-ದುಃಖಗಳನ್ನು ಕಡೆಗಳಿಸುವದೇ ನ್ಯಾಸ ಅರ್ಥಾತ್ ಸನ್ಯಾಸ ಎನಿಸುವದು.

ಗತ್ಯಧಾರ್ದ್ಯಷತೀಧಾರ್ತೋನಾಮ ನಿಷ್ಪತ್ತಿ ಕಾರಣಂ ।

ಯಸ್ಯಾದೇಷ ಸ್ವಯಂಭೂತಸ್ತಸ್ಯಾಚ್ಚ ಮಷಿತಾ ಮತಾ ॥

ಗತ್ಯಧರ್ತಕವಾದ 'ಮಷತೆ' ಎಂಬ ಧಾತುವಿನಿಂದ ನಿಷ್ಣಾವಾದ ಮಷಿ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಜಾಳಿನಿ ಎಂದು ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ವಯಂಭೂತ ಎನಿಸಿದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ನಿಜವಾಗಿ ಮಷಿ ಶಬ್ದದ ಮುಖ್ಯ ಅರ್ಥ ಆಗಿದ್ದಾರೆ.

ಈಶ್ವರಾಃ ಸ್ವಯಮುದ್ಭಾತಾ ಬ್ರಹ್ಮಣೋ ಮಾನಸಾಃ ಸುತಾಃ ।

ನಿವರ್ತಮಾನ್ಯಸ್ತೇಯಿರ್ಬ್ರಾದಾಯ ಮಹಾನ್ ಪರಿಗತಃ ಪರಃ ॥

ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಕೆಲವು ಮಾನಸಪುತ್ರರು ಸಮರ್ಪಿತರೂ ಅಯೋನಿಜರಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದರು. ಅವರಿಗೆ ಈಶ್ವರ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಸಂಸಾರದಿಂದ ನಿವೃತ್ತರಾದ ಅವರು ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ತಿಳಿದಿದ್ದಾರೆ.

ಮಷಿಸ್ತಸ್ಯಾತ್ಪರತ್ವೇನ ಭೂತಾದಿಃಮಷಯಸ್ತತಃ ।

ಮಷಿಪುತ್ರಾ ಮಷಿಕಾಸ್ತ ಮೈಧುನಾದಭರ ಸಂಭವಾಃ ॥

ಮಷಿ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಮಹತ್ವ ಎಂಬ ಅರ್ಥವೂ ಇದ್ದರಿಂದ, ಈ ಈಶ್ವರರು ಮಹಿಳೆ ಎಂದು ಕರೆಯಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಪ್ಪಿರು. ಇವರಿಗೆ ಅನೇಕ ಜನ ಜರಸ ಮತ್ತು ಮಾನಸ ಪುತ್ರರು ಜನಿಸಿ ಮಷಿಗಳೆಂದು ಹೆಸರಾದರು.

ಪರತ್ವೇನ ಮಷಂತೇ ವೈ ಭೂತಾದೀನ್ಯಷಿಕಾಸ್ತತಃ ।

ಮಷಿಕಾಣಾಂ ಸುತಾ ಯೀತು ವಿಜ್ಞೀಯಾ ಮಷಿಪುತ್ರಕಾಃ ॥

ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಣಿ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕಿಂತಲೂ ಪರಮಾತ್ಮನು ಭಿನ್ನ ಮತ್ತು ಶೈಷ್ವ ಎಂದು ತಿಳಿಯುವವರು ಮಷಿಕರು. ಮಷಿಯ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಮಷಿಕೆ ಎಂದು ಹೆಸರು ಬಂದಿದ್ದು, ಇವರು ದಾಂಪತ್ಯ ಧರ್ಮದಿಂದ ಗಭರ್ದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಬಂದವರು. ಈ ಮಷಿಕೆ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಮಷಿಪುತ್ರರೆಂದು ಹೆಸರು.

ಸಾಮವೂಧಾ ಸ್ವಿತಾ ನೀತಿಶ್ಚತುರಂಗಾ ಪತಾಕನೀ |
 ಜಗೀಷತಾಂ ಸುರಶ್ಚೇಷ್ಟ ಸ್ಥಿತಿರೇಷಾ ಸನಾತನೀ ||
 ಗೆಲ್ಲಬೇಕೆಂದು ಬಯಸುವವರ ಸೈನ್ಯವು ಚತುರಂಗವಾಗಿರುವಂತೆ ನೀತಿಯು
 ಸಾಮ, ದಾನ, ಭೇದ, ದಂಡ ಎಂದು ಚತುರಂಗವಾಗಿ ನಾಲ್ಕು ವಿಧವಾಗಿರಬೇಕು.
 ಇದು ಹೊದಲಿನಿಂದ ಬಂದ ಕ್ರಮ.

ಸಾಮ ಭೇದಸ್ತಫಾ ದಾನಂ ದಂಡಶಾಂಗ ಚತುಷ್ಪಯಂ |
 ನೀತೋ ಕ್ರಮಾಢ್ಯೇಶ ಕಾಲ ರಿಪು ಯೋಗ್ಯ ಕ್ರಮಾದಿದಂ ||
 ನೀತಿಯು ದೇಶ, ಕಾಲ, ವೈರಿ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನನುಸರಿಸಿ, ಸಾಮ, ದಾನ, ಭೇದ,
 ದಂಡ ಎಂದು ಚತುರಂಗಾತ್ಮಕವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಸಾಮ ದೃತ್ಯೇಮು ಸೈವಾಸ್ತಿ ಯತಸ್ತೇ ಲಭಿಸಂಶ್ರಯಃ |
 ಜಾತಿ ಧರ್ಮೇಣ ವಾಟಭೇದಾ ದಾನಂ ಪ್ರಾಪ್ತಶ್ರಯೇ ಚ ಕಿಂ ||
 ಬಲವಾದ ಅಶ್ರಯವುಳ್ಳ ದೃತ್ಯರಲ್ಲಿ ಸಾಮೋಪಾಯವು ಉಪಯೋಗವಿಲ್ಲ. ಮತ್ತು
 ಜಾತಿಧರ್ಮದಿಂದ ಏಕಿಕ್ಷತರಾದ ಅವರಲ್ಲಿ ಭೇದೋಪಾಯ ನಡೆಯಲಾರದು. ಸ್ವಯಂ
 ಸಿರಿವಂತರಾದ ಅವರನ್ನ ದಾನದಿಂದ ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.

ಎಕೋಽಭ್ಯಾಪಾಯೋ ದಂಡೋತ್ತರ, ಭವತಾಂ ಯದಿ ರೋಜತೇ |
 ದುರ್ಜನೇಮು ಕೃತಂ ಸಾಮ ಮಹದ್ವಾತಿ ಚ ವಾಚ್ಯತಾಂ ||
 ದುರ್ಜರಲ್ಲಿ ಸಾಮೋಪಾಯ ವ್ಯಧ ಆದುದರಿಂದ ಮನಸ್ಸಿದ್ದರೇ ದುರ್ಜನರ
 ಮೇಲೆ ದಂಡೋಪಾಯವನ್ನೇ ಪ್ರಯೋಗಿಸಬೇಕು. ದುರ್ಜನರಲ್ಲಿ ಸಾಮಪ್ರಯೋಗ
 ಹೇಯವಾಗಿದೆ.

ಮನ್ಯಂತೇ ದುರ್ಜನಾ ನಿತ್ಯಂ ಸಾಮ ಚಾಪಿ ಭಯೋದಯಂ |
 ತಸ್ಯಾದ್ವಾದ್ವಾನಮಾಕ್ರಾಂತಂ ಶ್ರೀಯಾನ್ ಪೌರುಷ ಸಂಶ್ರಯಃ ||
 ದುರ್ಜನರು ಸೌಮ್ಯನಡತೆಯನ್ನ ಹೆದರಿಕೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದುದರಿಂದ
 ದುರ್ಜನರನ್ನ ಆಕ್ರಮಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಪೌರುಷ ದಂಡವನ್ನೇ ಅವಲಂಬಿಸಬೇಕು.

ಆಕ್ರಾಂತೇ ತು ಕ್ರಿಯಾ ಯುಕ್ತಾ ಸತಾವೇತನ್ಹಾವೃತಂ |
 ದುರ್ಜನೋ ಸುಜನತ್ವಾಯ ಕಲ್ಪತೇ ನ ಕದಾಚನ ||
 ದುರ್ಜನರನ್ನ ಆಕ್ರಮಿಸಿದ ಬಳಿಕಾದರೂ ಅವನ ನಿಗ್ರಹಕಾರ್ಯವನ್ನ
 ಮುಂದುವರಿಸಬೇಕು. ದುರ್ಜನರು ಎಂದೂ ಸಜ್ಜನರಾಗುವದಿಲ್ಲ.

ದುರ್ಜನ್ಯೇಲಂಭಿರಂಧ್ರಸ್ಯ ಪುರುಷಸ್ಯ ಕುತಃ ಕ್ರಿಯಾಃ |
 ಶಕ್ತೇನೋಜೇಷ್ಟತೋ ನೀಂಚೋ ಮನ್ಯತೇ ಬಲಮಾತ್ಮನಃ ||
 ದುರ್ಜನರಿಗೆ ಏನಾದರೂ ಲೋಪದೋಷವು ಕಂಡರೆ ಅವರು ಮುಂದೆ ಯಾವ
 ಕಾರ್ಯವನ್ನ ಮಾಡಗೊಡುವದಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಸಮರ್ಪಿತರಾದವರು

ದುರ್ಜನರನ್ನ ನಿಗ್ರಹಿಸದೇ ಉದಾಹಿಸಿ ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟರೆ ಅದು ತಮ್ಮದೇ ಪೌರುಷ ಎಂದು ಅವರು ಭಾವಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಸಂಸಾರಸ್ಯಾತಿ ದೋಷಸ್ಯ ದುರ್ವಿಜ್ಞೀಯಾ ಗತಿಯತಃ ।
ಈ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ದೋಷ ಬಹಳ. ಅದರ ಬಗೆ ಯಾರಿಗೂ ತಿಳಿಯದು.

ಸೃಷ್ಟಿಯಂ ಚಾವಶ್ಯ ಭಾವಿನ್ಯಾಂ ಕೇನಾಪ್ಯತಿಶಯಾತ್ಮನಾ ।
ಕತ್ತಾರ್ ಪ್ರಣೀತಾ ಮಯಾದಾ ಸ್ಥಿತಾ ಸಂಸಾರಿಣಾಮಿಯಂ ॥
ಈ ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಸಾರ ಜೀವರನ್ನಲ್ಲಿತಿರುಗಿಸುವ ಇದರ ಮೂಲ ಕರ್ತಾರನು ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ನಿಯಮವನ್ನು ಮಾಡಿರುತ್ತಾನೆ.

ಯೋ ಜಾಯತೇ ಹಿ ಯದ್ವಿಜೋ ಜನಿತುಃ ಸಹಸ್ರಾರ್ಥಕಃ ।
ಜನಿತಾ ಚಾಪಿ ಜಾತಸ್ಯ ನ ಕಶ್ಚಿದಿತಿ ಯತ್ಸ್ವಾಟಿಂ ॥
ಯಾವ ಬೀಜದಿಂದ ಯಾವ ವಸ್ತುವು ನಿರ್ಮಿತವಾಗಿರುವದೋ ಅದಕ್ಕೂ ಅದನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದವನಿಗೂ, ಏರಡರ ಸ್ಥಿತಿಗಳಿಗೂ ಏನೂ ಸಂಬಂಧವಿರುವದಿಲ್ಲ.

ಸ್ವಕರ್ಮಣ್ಯೇವ ಜಾಯಂತೇ ವಿವಿಧಾ ಭೂತಜಾತಯಃ ।
ಅಂಡಚೋ ಹೃಂಡಜಾಜ್ಞತಃ ಪ್ರಸಜಾರ್ಯೀತ ಮಾನವಃ ॥
ವಿವಿಧ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಕರ್ಮದಿಂದಲೇ ಅಧ್ಯಾತ್ಮನುಸಾರ ಹುಟ್ಟುತ್ತವೆ.
ಪಕ್ಷಿಯಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಪಕ್ಷಿಯು ಮತ್ತೆ ಮುಂದೆ ಮಾನವನೂ ಆಗಬಹುದು.

ಮಾನುಷೋಽಪಿ ಸರೀಸೃಪಾಂ ಮನುಷ್ಯತ್ವೇನ ಜಾಯತೇ ।
ತತ್ತ್ವಾಪಿ ಜಾತೋ ಶ್ರೇಷ್ಠಾಯಾಂ ಧರ್ಮಸ್ಯೋತ್ಸರ್ವಣೀನ ತು ॥
ಮಾನವರು ಹಾವು ಆಗಬಹುದು, ಹೆಣ್ಣು ಹಾವಿನಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯರಿಂದ ಮನುಷ್ಯರು ಹುಟ್ಟಿಬಹುದು. ಹೀಗೆ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಉತ್ಪತ್ತಿಯು ಕರ್ಮಾನುಸಾರವಾಗಿದೆ. ಒಳ್ಳೇ ಧರ್ಮ ಮಾಡಿದವರು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಜಾತಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುತ್ತಾರೆ.

ಆಪುತ್ರಜನ್ಯನಃ ಶೇವಾಃ ಪಾಣಿನಃ ಸಮವಸ್ಥಿತಾಃ ।
ಮನುಷ್ಯನ ಹೊರತು ಉಳಿದ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಮಕ್ಕಳು ಮರಿಗಳನ್ನು ಹಡೆದು ಅವು ದೊಡ್ಡವರಾದ ಬಳಿಕ ಅಪುಗಳ ಪಾಲನ ಪ್ರೋಷಣೆ ಮುಂತಾದ ಹೊಣಗಾರಿಕೆ ಇರುವದಿಲ್ಲ. ಪ್ರತ್ಯೇ ಸಂಬಂಧ ಕರ್ಮವಿಲ್ಲ.

ಮನುಜಾಸ್ತತ್ರ ಜಾಯಂತೇ ಯತೋ ನ ಗೃಹಧರ್ಮಾಣಃ ।
ಕ್ರಮೇಣಾಶ್ರಮಸಂಪಾಣಿತ್ತ ಬ್ರಹ್ಮಣಿಂ ಚಾರಿ ವ್ರತಾದನು ॥
ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಜನ್ಯದಿಂದ ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲ. ಬ್ರಹ್ಮಣಿಂ ವ್ರತ ಮುಗಿದ ಬಳಿಕ ಆ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಪ್ರವೇಶವಿದೆ.

ತಸ್ಯ ಕರ್ತೃರ್ನಿರ್ಯಾಯೋಗೇನ ಸಂಸಾರೋ ಯೀನ ವರ್ಧಿತಃ ।
ಸಂಸಾರಸ್ಯ ಕುತೋ ವೃದ್ಧಿಸ್ವರ್ವೇ ಸ್ಯಾಯರ್ಥಿಗ್ರಹಃ ॥
ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನೂ ಸಂಸಾರಸ್ವನಾಗಿ ಸಂಸಾರ ಬೆಳೆಸಬೇಕೆಂಬುದು ಭಗವಂತನ
ಕಟ್ಟಳೆ. ಇದನ್ನು ಉಲ್ಲಂಘಿಸಿದರೆ ಸಂಸಾರದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ.

ಅತಃ ಕರ್ತಾರ ತು ಶಾಸ್ತ್ರೇಷು ಸುತಲಾಭಃ ಪ್ರಶಂಸಿತಃ ।
ಪಾರ್ಶ್ವನಾಂ ಮೋಹನಾಧಾರ್ಯ ನರಕತ್ರಾಣ ಸಂಶ್ರಯಾತ್ ॥
ಪುತ್ರನು ನರಕದಿಂದ ತಾಯಿ-ತಂದೆಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸುವನು. ಆದುದರಿಂದ
ಜನರಿಗೆ ಮೋಹಗೊಳಿಸಲು ಪುತ್ರಲಾಭವನ್ನು ಕೊಂಡಾಡಿದ್ದಾರೆ.

ಸ್ತ್ರಿಯಾ ವಿರಹಿತಾ ಸೃಷ್ಟಿಜ್ಞಂತಾನಾಂ ಸೋಪಪದ್ಯತೇ ।
ಸ್ತ್ರೀ ಜಾತಿಸ್ತು ಪ್ರಕೃತ್ಯೈವ ಕೃಪಣಾ ದೈನ್ಯಭಾಷಿಣೇ ।
ಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥಲೋಚನ ಸಾಮಧ್ಯ-ಮುಜ್ಞತಂ ತಾಮ ವೇಧಾ ॥
ಸ್ತ್ರೀಯಿಲ್ಲದ ಸೃಷ್ಟಿಯಿಲ್ಲ. ಅವಳು ಅಸಹಾಯಳು, ಅವಳು ದೈನ್ಯಭಾವನಾಮಯಿ.
ಆದರೆ ಅವಳಿಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರ, ವಿಚಾರ ಜ್ಞಾನ ಸಾಮಧ್ಯವನ್ನು ಓದಿದ್ದರೂ ದೇವರು
ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಶಾಸ್ತ್ರೇಮಾಕ್ತಮಸಂದಿಗ್ಧಂ ಬಹುವಾರಂ ಮಹಾಫಲಂ ।
ದಶಪುತ್ರ ಸಮಾ ಕನ್ಯಾ ಯಾ ನ ಸ್ಯಾಭ್ಯೇಲವಜ್ಞಿತಾ ॥
ಒಳ್ಳೆ ನಡತೆಯಳ್ಳ ಕನ್ಯೆಯು ಹತ್ತಿಜನಪುತ್ರಿಗೆ ಸಮಾನಳು. ಮತ್ತು
ಸತ್ಯಲವನ್ನು ಕೊಡತಕ್ಕವೆಳೆಂದು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಸಾರಿವೆ.

ವಾಕ್ಯಮೇತತ್ತಲಭ್ರಪ್ರಂ ಪುಂಸಾಂ ಗಾಳಿನಿಕರಂ ಪರಂ ।
ಕನ್ಯಾ ಹಿ ಕೃಪಣಾ ಶೋಚ್ಯಾ ಪಿತುದುರ್ಬಿವಿವರ್ಧನೀ ॥

ಯಾಪಿ ಸ್ಯಾತ್ಮಾಣಸವಾಧಾರ್ಯ ಪತಿಪುತ್ರಧನಾದಿಭಿಃ ।
ಹಂ ಪುನರುಭ್ರಗಾ ಹಿನಾ ಪತಿಪುತ್ರಧನಾದಿಭಿಃ ॥
ಆದರೆ ಈ ವಾಕ್ಯ ಮಾತ್ರದಿಂದ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಫಲವಿಲ್ಲ. ಪತಿಪುತ್ರಧನಾದಿಗಳಿಂದ
ಪರಿಪೂರ್ಣಿಸಿದ ಕನ್ಯೆಯೂ ಅಸಹಾಯಳು. ತಂದೆಗೆ ಅವಳಿಂದ ದುಃಖಕೆಷ್ಟ.
ಹಿಗಿರುವಾಗ ದುರದೃಷ್ಟಳು ಪತಿ, ಪುತ್ರ, ಧನಾದಿ ರಹಿತಳಾದವರು ಬಗ್ಗೆ
ಹೇಳುವದೇನು?

ಸ್ತ್ರೀಣಾಂ ಹಿ ಪರಮಂ ಜನ್ಮ ಕುಲಾನಾಮುಭಯಾತ್ಮನಾಂ ।
ಇಹಾಮುತ್ರ ಸುಖಾಯೋಕ್ತಂ ಸತ್ಯತಿಪ್ರಾಪ್ತಿಸಂಜ್ಞತಂ ॥
ಒಳ್ಳೆಯ ಪತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಅದೃಷ್ಟವಿದ್ದ ಕನ್ಯೆಯು ಹುಟ್ಟಿದ ಹಾಗೂ
ಹೊಕ್ಕ ಮನೆಯ ವಂಶಕ್ಕೆ ಸುಖವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತಾಳೆ.

ದುರ್ಬಳಿಃ ಸತ್ಯತಿಃ ಸ್ತೀಣಾಂ ವಿಗುಣೋಽಪಿ ಪತಿಃ ಕಿಲ |
ನ ಪ್ರಾಪ್ಯತೇ ವಿನಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಃ ಪತಿನಾರ್ಯಾ ಕದಾಚನ ||
ಸ್ತೀಯರಿಗೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಪತಿಯು ಲಭಿಸುವದು ಬಹು ವಿರಳ. ಏಕೆಂದರೆ
ಪುಣ್ಯವಿಲ್ಲದ ಹೆಂಗಸಿಗೆ ಗುಣಸಂಪನ್ಮೂಲನಾದ ಒಳ್ಳೆ ಪತಿಯು ದೊರಕಲಾರನು.

ಯತೋ ನಿಃಸಾಧನೋ ಧರ್ಮಃ ಪರಿಮಾಣೋಽಜ್ಞಿತಾ ರತಿಃ |
ಧನಂ ಜೀವಿತಪರಯಾಪ್ತಂ ಪತ್ಯೋ ನಾರ್ಯಾಃ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಂ ||
ಏಕೆಂದರೆ ಮೋಕ್ಷ ಸಾಧನವಾದ ಧರ್ಮ, ಅಪರಿಮಿತವಾದ ಪ್ರೇಮ, ಅಪಾರಸುಳಿ,
ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ಸಾಕಾಗುವಷ್ಟು ಧನ ಇವೆಲ್ಲವೂ ಲಭಿಸುವದು ಆಕೆಗೆ ಪತಿಯಿಂದ ಮಾತ್ರ.

ನಿರ್ಧನೋ ದುರ್ಭಾಗೋ ಮೂರಿಃ ಸರ್ವ ಲಕ್ಷಣ ವರ್ಚಿತಃ |
ದೈವತಂ ಪರಮಂ ನಾರ್ಯಾಃ ಪತಿರುತ್ತಃ ಸದ್ಯೇವ ಹಿ ||
ಪತಿಯಾದವನು ಧನರಹಿತನೂ, ಅದ್ವಷ್ಟಹೀನನೂ, ಮೂರಿಂಗನೂ ಆಗಿರಲಿ,
ಪತ್ಯಿಯು ಅವನನ್ನೇ ದೇವರೆಂದು ಭಾವಿಸಬೇಕು. ಹೆಂಗಸಿಗೆ ಹೇಗೆ ಇದ್ದರೂ ಪತಿಯೇ
ಪರದೇವತೆ ಎಂದು ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ.

ಸಂಸಾರೋ ಜಾಯಮಾನಸ್ಯ ಮ್ರಯಮಾಣಸ್ಯ ದೇಹಿನಃ |
ನಶ್ಯತೇ ದೇಹ ಏವಾತ್ರ ನಾಶನೋ ನಾಶ ಉಚ್ಚತೇ ||
ಮಾನವನು ಎಡಬಿಡದೆ, ಈ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿಸಾಯುವನು. ಅವನ ದೇಹ
ಮಾತ್ರ ಹಾಳಾಗುತ್ತದೆ. ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಆಶ್ಚರ್ಯವನ್ನು ಹೇಳಿಲ್ಲ.

ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಶಾಫವರಾಂತೋಽಯಂ ಸಂಸಾರೋ ಯಃ ಪ್ರಕೀರ್ತಿತಃ |
ಸ ಜನ್ಮಾಯುಧನ ಸೌಭಾಗ್ಯ ಪರಿಮಾಣ ಪ್ರಕಾಶಕಂ ||
ಬ್ರಹ್ಮನಿಂದ ಸಾಫವರದವರಿಗಿನ ಈ ಜಗತ್ತು ಹುಟ್ಟಿ-ಸಾಪುಗಳ ದುಃಖಿಕ್ಕಿಂದಾಗಿ
ಪರವಶತೆಯಿಂದ ತೊಳಳಿತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೇ ಸಂಸಾರ ಎನ್ನ ವರು.

ಲಕ್ಷಣಂ ದೈವಿಕೋ ಹೃಂಕಃ ಶರೀರಾವಯವಾಶ್ರಯಃ |
ಸವಾರ್ಯಾಯಧನ ಸೌಭಾಗ್ಯ ಪರಿಮಾಣ ಪ್ರಕಾಶಕಂ ||
ಲಕ್ಷಣ ಎಂಬುದು, ಅವಯವದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ದೈವದತ್ತ ಕುರುಹು. ಅದು
ಅಯಸ್ಸು, ಧನ, ಸೌಭಾಗ್ಯಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.

ತಪ್ಯೋಭಿಃ ಪ್ರಾಪ್ಯತೇಽಭೀಪ್ಷಂ ನಾರ್ಥಾಧ್ಯಂ ಹಿ ತಪಸ್ಯತಃ |
ಭವಿಪ್ಯತಿ ನ ಸಂದೇಹೋ ನಿಯಮ್ಯಃ ಶೋಷಯೇತ್ತನುಂ ||
ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಇಪ್ಪಾರ್ಥಸಿದ್ಧಿ. ತಪಸ್ಸಿ ಮಾಡುವವನಿಗೆ ಅಸಾಧ್ಯವಾದುದು ಇಲ್ಲ.
ಇಂತಹ ಸಾಧನವಿದ್ದರೂ ಜನರು ವೃಘಾವಾಗಿ ದುದ್ರೇವಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗುತ್ತಾರೆ.
ಪ್ರತನಿಯಮಗಳಿಂದ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ದೇಹವನ್ನು ಶೋಷಿಸಬೇಕು.

ಭಾವೀನ್ಯಪಿ ವಿಚಾರ್ಯಾಣ ಪದಾರ್ಥಾನಿ ಸದ್ಯವ ತು ।
 ಭಾವಿನೋರಥಾ ಭವಂತ್ಯೇವ ಹರೇನಾನಿಷ್ಠತೋರಿಪಿ ವಾ ॥
 ಯಾವಾಗಲೂ ಮುಂದೆ ಒದಗಲಿರುವ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಚನ್ನಾಗಿ ವಿಚಾರಿಸಬೇಕು.
 ನಾವು ಇಷ್ಟಪಡಿದ್ದರೂ ಅವು ಬಂದೇ ಬರುವವು. ಅವುಗಳ ಹರವೇ ಅದು.

ದ್ವಿವಿಧಂ ತು ಸುಖಂ ತಾವತ್ಪೂತ್ರಿ ಲೋಕೇಶು ಭಾವ್ಯತೇ ।
 ಶರೀರಸ್ಯಾಸ್ಯ ಸಂಭೋಗೈಶೈತಸಶಾಷಿ ನಿವೃತ್ತಿಃ ॥
 ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸುಖವು ಎರಡು ವಿಧ. ಶಾರೀರಿಕ ಮತ್ತು ಮಾನಸಿಕ ಎಂದು.
 ವಿಷಯಗಳ ಅನುಭವದಿಂದ ಆಗುವ ಸುಖ ಶಾರೀರಿಕ ಸುಖ. ವೈರಾಗ್ಯದಿಂದ
 ಉಂಟಾಗುವ ಸುಖ ಮಾನಸಿಕಸುಖ ಎಂದು ಪ್ರಾಜ್ಞರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.
 ಲೋಕಯಾತ್ರಾರ್ನಂತವ್ಯ ವಿಶೇಷೇಣ ವಿಚಕ್ಷಣೈಃ ।
 ಸೇವಂತೇ ತೇ ಯತೋ ಧರ್ಮಂ ತತ್ವಮಾಣಾತ್ಪರೇ ಸ್ಥಿತಾಃ ॥
 ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಲೋಕದ ಆಚಾರ-ವಿಚಾರ ಬಿಡದೆ, ಅನುಸರಿಸಬೇಕು.
 ಅವರಂತೆ ಇನ್ನು ಇದವರೂ ಜ್ಞಾನಿಗಳನ್ನು ನಂಬಿ, ತಾವೂ ಹಾಗೆಯೇ ಧರ್ಮವನ್ನು
 ಅಚರಿಸುವರು.

ಕುಲಂ ಜನ್ಮ ವಯೋ ರೂಪ ವಿಭೂತ್ಯಾದ್ವಿರ್ಯಯತೋರಿ ಹಿ ಯಃ ।
 ವರಸ್ತಸ್ಯಾಪಿ ಚಾಹೂಯ ಸುತಾ ದೇಯಾ ಹೃಯಾಚತಃ ॥
 ಕುಲ, ಜನ್ಮ, ವಯಸ್ಸು, ರೂಪ, ಸಂಪತ್ತು ಇವುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ವರನನ್ನು ಅವನು
 ತಾನಾಗಿ ಅಪೇಕ್ಷಿಸದಿದ್ದರೂ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಕರೆದು ಕನ್ನೆಯನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು.
 ಪಾಯಃ ಸುತಪಲೋ ಲೋಕಃ ಪುತ್ರಿ ಪ್ರಕ್ಷೇಪಣ ಲಭ್ಯತೇ ।
 ಅಪುತ್ರಾಶ್ಚ ಪ್ರಜಾಃ ಪಾಯೋ ದೃಶ್ಯಂತೇ ದೃವಹೇತುತಃ ॥
 ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪುತ್ರಲಾಭವೇ ಬದುಕಿನ ಫಲ. ಅದಕ್ಕೆ ಪುಣ್ಯ ಬೇಕು. ಜನರಿಗೆ
 ಸಂತಾನವಾಗದಿರುವದು ಅವರ ಅಧ್ಯಷ್ಟವೇ ಕಾರಣ.

ಏವಂ ನಿರುದಕೇ ದೇಶೇ ಯಃ ಕೂಪಂ ಕಾರಯೀದ್ಬಧಃ ।
 ಬಿಂದೌ ಬಿಂದೌ ಚ ತೋಯಸ್ಯ ವಸೇತ್ಸಂವತ್ಸರಂ ದಿವಿ ॥
 ನೀರಿಗೆ ತೋಂದರೆಯಾದಲ್ಲಿ ಭಾವಿ ತೋಡಿಸುವ ಪ್ರಾಜ್ಞನು ಒಂದೊಂದು
 ತೋಟ್ಟ ನೀರಿಗೂ ಒಂದು ವರ್ಷದಂತೆ ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಅನಂತಕಾಲ ವಾಸಿಸುವನು.
 ಸ್ವಕೃತೇನ ಜನಃ ಸಪೋರ್ ಜಾಡ್ಯೇನ ಪರಿಭೂಯತೇ ।
 ಅವಶ್ಯಮಧೀರ ಪ್ರಾಪ್ಯೋತಿ ವಿಂಡನಾಂ ಜನಮಂಡಲೇ ॥
 ಜನರೆಲ್ಲರೂ ತಾವಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಬುದ್ಧಿದೋಷದಿಂದ ತಿರಸ್ಯಾರಕ್ಕೆ
 ಗುರಿಯಾಗುತ್ತಾರೆ. ಯಾಚಕನಿಗೆ ಜನಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ನಿಂದೆ ಬರುತ್ತದೆ.

ಅಹಂಕಾರಗೃಹಿತಾಶ್ಚ ಪ್ರಷ್ಟೇಣಸ್ಯೇಹ ಬಂದನಾಃ ।
ವಿಪ್ರಾಃ ಶೂದ್ರಸಮಾಜಾರಾಃ ಸಂತಿ ಸರ್ವೇ ಕಲೌ ಯುಗೇ ॥
ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಬಾಹ್ಯಣರೆಲ್ಲರೂ ಮದಾಂಥರಾಗುವರು. ಸ್ನೇಹಪಾಶಗಳು
ಹರಿಯುವವು. ಅವರ ಆಹಾರ ಆಚಾರಗಳು ಶೂದ್ರರಂತೆ ಆಗುವವು.

ಆಶ್ರಮಾಣಂ ವಿಪರ್ಯಾಸಃ ಕಲೌ ಸಂಪರಿವರ್ತತೇ ।
ವರ್ಣಾನಾಂ ಚೈವ ಸಂದೇಹೋ ಯುಗಾಂತೇ ರವಿನಂದನ ॥
ಕಲಿಯುಗದ ಕೊನೆಗೆ ವರ್ಣ ಆಶ್ರಮಗಳೆಲ್ಲ ತಿರುಪ್ಪಮುರುವಾಗುತ್ತವೆ.
ಬಾಹ್ಯಣಾದ ವರ್ಣಗಳು ಆಗ ಇರುವದೇ ಸಂದಿಗ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ.

ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯಾದ ಮಹತ್ವ

ಆರ್ಥಂ ವೈ ಸೇವತಃ ಕರ್ಮ ವಸ್ತುಮೂಲ ಫಲಾಶಿನ:
“ಬ್ರಹ್ಮಯೋನೌ ಪ್ರಸೂತಸ್ಯ ಬಾಹ್ಯಣಾಶ್ಚ ದರ್ಶಿಸಿ ।
ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯಾಂ ಸುಚರಿತಂ ಬ್ರಹ್ಮಣಾಮಾಪಿ ಭಾಲಯೀತ್ ॥”
ಬಾಹ್ಯಣ ತಾಯಿ ತಂದೆಯಿಂದ ಹುಟ್ಟಿ, ಬ್ರಹ್ಮಚಾಲನವನ್ನೂ ಪಡೆದ ನಿಜವಾದ
ಬಾಹ್ಯಣನು ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ ವ್ರತವನ್ನು ಬೇಂದು ಪಾಲಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದರೆ ಅವನು
ಬ್ರಹ್ಮದೇವರನ್ನೂ ಕೂಡಾ ನಡುಗಿಸಬಲ್ಲನು.

ಬಾಹ್ಯಣತ್ವದ ಮೂಲ

“ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯಾದ ಬಾಹ್ಯಣಸ್ಯ ಬಾಹ್ಯಣತ್ವಂ ವಿಧಿಯತೇ ।
ವಿಪರ್ಮಾಹುಃ ಪರೇ ಲೋಕೇ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯಾವಿದೋ ಜನಾಃ ॥”
ಬಾಹ್ಯಣನಿಗೆ ಬಾಹ್ಯಣತ್ವವು ಬರುವದು ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯದಿಂದಲೇ. ಅಖಿಂದ
ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯದಿಂದ ಇದ್ದ, ವೇದಾಧ್ಯಯನಮಾಡಿ ಬ್ರಹ್ಮಜಳಿನ ಸಂಪಾದಿಸಿದವನೇ
‘ಬಾಹ್ಯಣ’ ಎಂದು ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯದ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಅರಿತ ಪಂಡಿತರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಸರ್ವವೂ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯಾದಿಂದಲೇ

“ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯೋ ಸ್ಥಿತಂ ಧೈರ್ಯಂ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯೋ ಸ್ಥಿತಂ ತಪಃ ।
ಯೇ ಸ್ಥಿತಾ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯೋಪ ಬಾಹ್ಯಣಾ ದಿವಿ ಸಂಸ್ಥಿತಾಃ ॥”
ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಧೈರ್ಯ, ಶೌರ್ಯಗಳು, ತೇಜಸ್ಸು ಬರುವದು
ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯದಿಂದಲೇ, ತಪಸ್ಸಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯವೇ ಮೂಲಾಧಾರ. ಇಲ್ಲಿ ಸರಿಯಾಗಿ
ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯವ್ರತ ಪಾಲಿಸಿದವರು, ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕದಲ್ಲಿ
ಇದ್ದಂತೆ. ಸ್ವರ್ಗದ ಸಿದ್ಧಿ, ಸತ್ಯ ಕಾಂತಿಗಳು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಅವರಲ್ಲಿ ಸೂಸುತ್ತವೆ. ಮುಂದೆ
ಅವರಿಗೆ ಸ್ವರ್ಗ ಪಾರ್ಪಿತ ಯಂತೂ ಕಟ್ಟಿಟಿ ಬುತ್ತಿ.

“ನಾಸ್ತಿ ಯೋಗಂ ವಿನಾ ಸಿದ್ಧಿನ್ವಾ ಸಿದ್ಧಿಂ ವಿನಾ ಯಶಃ ।

ನಾಸ್ತಿ ಲೋಕೇ ಯಶೋಮೂಲಂ ಬ್ರಹ್ಮಚಯಾತ್ ಪರಂತಪ ॥”

ಯೋಗವಿಲ್ಲದ ಸಿದ್ಧಿಯಿಲ್ಲ. ಸಿದ್ಧಿಯಿಲ್ಲದ ಯಶಸ್ಸು ಇಲ್ಲ. ಆ ಯಶಸ್ಸಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮಚಯದ ಹೊರತು ಬೇರೆಯ ಕಾರಣವಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಶೈಷ್ವವಾದ ಬ್ರಹ್ಮಚಯ ವ್ರತವನ್ನು ಪಾಲಿಸಿ, ಆದರಿಂದ ಯಶಸ್ಸನ್ನೂ ಯೋಗಸಿದ್ಧಿಯನ್ನೂ ಪಡೆಯಬೇಕು.

“ಯೋ ನಿಗೃಹ್ಯೇಂದ್ರಿಯಗ್ರಹಂ ಭೂತಗ್ರಹಂ ಚ ಪಂಚಕರ್ಮ ।

ಬ್ರಹ್ಮಚಯಂ ಸಮಾಧತ್ತೇ ಕರುತಃ ಪರಮಂ ತಪಃ ॥”

ಎಲ್ಲ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಿ, ಪಂಚಮಹಾಭೂತಗಳನ್ನು ಗೆದ್ದು, ಅಖಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮಚಯವ್ರತವನ್ನು ಪಾಲಿಸುವದೇ ದೊಡ್ಡ ತಪಸ್ಸು. ಇದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ತಪಸ್ಸು ಯಾವದಿದೆ ?

“ಆಯೋಗೇ ಕೇಶಧರಣಮಸಂಕಲ್ಪ ವ್ರತ ಕ್ರಿಯಾ ।

ಅಬ್ರಹ್ಮಚಯೀ ಚಯಾ ಚ ತ್ರಯಂ ಸ್ವಾದೌ ದಂಭಸಂಜ್ಞ ಕರ್ಮ ॥”

ಯೋಗಸಿದ್ಧಿಯಿಲ್ಲದೆ, ಸುಮೃನೇ ಜಟಾಧಾರಣ, ಸಂಕಲ್ಪವಿಲ್ಲದ ಧರ್ಮಕಾರ್ಯ ಮಾಡುವದು, ಹಾಗೂ ಬ್ರಹ್ಮಚಯವಿಲ್ಲದೆ ಪುಣ್ಯಕಾರ್ಯ ಕೈಕೊಳ್ಳುವದು ಈ ಮೂರು ದಂಭ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವವು.

“ಮನಸಾ ನಿರ್ಮಿತಾ ಯೋನಿರಾಧಾತವ್ಯ ತಪಸ್ಸಿಭಿ� ।

ನ ದಾರಯೋಗೋ ಬೀಜಂ ವಾ ವ್ರತಮುಕ್ತಂ ತಪಸ್ಸಿನಾರ್ಮ ॥”

ನಿಜವಾದ ತಪಸ್ಸಿಗಳು, ತಮ್ಮ ಮನೋಭಲದಿಂದ ಅಥವಾ ಸಂಕಲ್ಪ ಶಕ್ತಿಯಿಂದಲೇ, ಪ್ರಕಾಸ್ಯಾಸ್ಯಾಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಮುದುವೆಯಾಗಿ, ಮುದದಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಸಂತಾನ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮಾಡುವದು ದೊಡ್ಡ ತಪಸ್ಸಿಗಳ ಕರ್ತವ್ಯವಲ್ಲ, ವ್ರತವೂ ಅಲ್ಲ.

ಸಮವಿಲ್ಲದ ಮೂರು

“ಮತ್ಸ್ಯಮಃ ಪುರುಷೋ ನಾಸ್ತಿ ತ್ವತ್ಸಮಾ ನಾಸ್ತಿ ಯೋಷಿತಾರ್ಮ ।

ಅವಿಮುಕ್ತಂ ಸಮಂ ಕ್ಷೇತ್ರ ನ ಭೂತಂ ನ ಭವಿಷ್ಯತಿ ॥”

ಪುರುಷರಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಅರ್ಥಾತ್ ಶಿವನಿಗೆ ಸರಿಯಾದವರಿಲ್ಲ. ಸ್ತ್ರೀಯರಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ ಅಂದರೆ ಪಾರ್ವತಿಗೆ ಯಾರೂ ಸಮರಿಲ್ಲ. ಈ ಅವಿಮುಕ್ತ ಕ್ಷೇತ್ರವಾದ ಕಾಶಿಗೆ ಸಮಾದ ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರವು ಹಿಂದೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಮುಂದೆ ಆಗುವದಿಲ್ಲ. ಈಗಂತೂ ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲ.

ಸಮದೆಯ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ

ಪುಣ್ಯ ಕನಬಿಲೇ ಗಂಗಾ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರೇ ಸರಸ್ವತೀ ।

ಗ್ರಾಮೇ ವಾ ಯದಿ ವಾರರಕ್ಷೇ ಪುಣ್ಯ ಸರ್ವತ್ರ ನಮ್ರದಾ ।

ಶ್ರಿಭಿಃ ಸಾರಸ್ವತಂ ತೋಯಂ ಸಪ್ತಾಹೇನ ತು ಯಾಮುನಾರ್ಮ ।

ಸದ್ಯಃ ಪುನಾತಿ ಗಾಂಗೇಯಂ ದರ್ಶನಾದೇವ ನಾಮದರ್ಮ ॥

ಕನವಿಲಕ್ಷ್ಯೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಗಂಗಾನದಿಯ ಅತ್ಯಂತ ಪವಿತ್ರ. ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಸರಸ್ವತಿ ಪರಮ ಪಾವನಿ. ಆದರೆ ನರ್ಮದಾ ಮಾತ್ರ ಕಾಡಿನಲ್ಲೇ ಹರಿಯಲಿ, ನಾಡಿನಲ್ಲೇ ಪ್ರವಹಿಸಲಿ, ಎಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದರೂ ಅತ್ಯಂತ ಪವಿತ್ರವಾಗಿದೆ.

ಸರಸ್ವತಿಯ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮೂರುದಿನ ಸ್ವಾನ ಮಾಡಿದರೆ ಉದ್ಧಾರವಾಗುವದು. ಯಮುನಾ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಏಳು ದಿನದ ಸ್ವಾನದಿಂದ ಶುದ್ಧಿ, ಗಂಗಾ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಾನ ಮಾಡಿದ ಶೂಡಲೇ ಉದ್ಧಾರವಾಗುವದು. ಆದರೆ ನರ್ಮದಾ ನದಿಯ ಮಾತ್ರ ಕೇವಲ ದಶನ ದಿಂದಲೇ ಭಕ್ತರನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸುವದು. ಇನ್ನು ಸ್ವಾನಪಾನಮಾಡಿದರೆ ಕೇಳುವದೇನು?

ಧರ್ಮಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ತ್ವರೆ

“ನ ಚ ಮೇ ಸೌಹೃದಂ ಬೃಹ್ಸಂ ಕೃತಾಂತೇನ ಬಲೀಯಾ |

ಧರ್ಮಕಾರ್ಯೇ ತ್ವರಾ ಕಾರ್ಯಾ ಚಲಂ ಯಸ್ಯಾದಿ

ಜೀವಿತಮ್ ||”

ಪೃಷ್ಟಕಾರ್ಯ ಮಾಡುವಾಗ ಇಂದು, ನಾಳೆ ಎಂದು ಆಲಸ್ಯ ಮಾಡಬಾರದು. ನರ್ಮಗೇನು ಯಮರಾಜನೊಡನೆ ಸ್ನೇಹ-ನೆಂಟಿಸ್ತಿಕೆ ಇರುವದಿಲ್ಲ. ಈ ಜೀವನವು ಅತ್ಯಂತ ಚಂಚಲವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಪೃಷ್ಟಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಆದಮ್ಮ ತ್ವರಿತಗತಿಯಿಂದಲೇ ಮಾಡಬೇಕು.

ನಾಳಿನದನ್ನು ಇಂದೇ ಮಾಡಬೇಕು

“ಧರ್ಮಪರ್ಫೌದನೋ ಜಂತುಮೃತೋಽಪಿ ಸುಖಿಮಶ್ವತೇ |

ತ್ವಃ ಕಾರ್ಯಮದ್ಯ ಕುವೀತ ಪೂರ್ವಾಹ್ವೇಷಾಪರಾಹ್ವಿಕಮ್ ||”

ಸಾಪು ಕಾರ್ಯವದಿಲ್ಲ

“ನ ಹಿ ಪ್ರತೀಕ್ಷೆತೇ ಮೃತ್ಯಃ ಕೃತಂ ಚಾಸ್ಯ ನ ವಾ ಕೃತಮ್ |

ಕ್ಷೇತ್ರಾರ್ಥಪಣ ಗೃಹಾಂಸಕ್ತಮನ್ಯತ್ರ ಗತ ಮಾನಸಮ್ ||”

ಧರ್ಮದ ಬುತ್ತಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡ ಮನುಷ್ಯನು ಸತ್ಯರೂ ಶೂಡ ಚಿಂತಿಸುವ ಕಾರಣವಿಲ್ಲ. ಅವನು ಎಲ್ಲಿ ಹೋದರೂ ಯಾವ ಲೋಕದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಸುಖಿವನ್ನೇ ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ಆದುದರಿಂದ ‘ನಾಳೆ’ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಧರ್ಮಕಾರ್ಯವನ್ನು ಇಂದೇ ಮಾಡಬೇಕು. ಸಂಜೆಗೆ ಮಾಡಬೇಕಾದದ್ದನ್ನು ಮುಂಜಾವಿನಲ್ಲೇ ಮಾಡಬೇಕು. ಮೃತ್ಯುವು ಯಾರ ದಾರಿಯನ್ನು ಕಾರ್ಯವದಿಲ್ಲ. ಮಾನವನ ಹೊಲ, ಮನೆ ವ್ಯವಹಾರ ಮುಂತಾದ ಕಾರ್ಯಗಳು ಪೂರ್ಣಸುವರ್ವರೆಗೆ ತಡೆಯುವದಿಲ್ಲ. ಏನೇ ಇರಲಿ ಎಲ್ಲಿಯೇ ಅವನ ಮನಸ್ಸು ಹೋಗಿರಲಿ. ಹೇಗೆಯೇ ಇರಲಿ ಸಮಯ ಬಂದಕೂಡಲೇ ಸಾಪು ಎರಗಿಬಿಡುವದು.

“ಪೃಶ್ನೆ ಏರಣಾಮಾಸಾದ್ಯ ಮೃತ್ಯುರಾದಾಯ ಗಚ್ಛತಿ ।
ನೈಕಾಂತೇನ ಪ್ರಿಯಃ ಕಷಿತ್ ದ್ವೇಷ್ ಶಾಸ್ಯ ನ ವಿದ್ಯತೇ ॥

ಆಯುಷ್ಯೇ ಕರ್ಮಣೇ ಕ್ಷೀಣೇ ಪ್ರಸಹ್ಯ ಹರತೇ ಜನಮ್ ।
ಪ್ರಾಣಾವಾಯೋಽಳ್ಳಲತ್ತಂ ಚ ತ್ವಯಾ ವಿದಿತಮೇವ ಚ ॥”

ಅವನ ಕರ್ಮವು ಒದಗಿ ಬಂದಾಗ ಆಯುಷ್ಯವು ಕ್ಷೀಣಾವಾದ ಕೂಡಲೇ ಸಾವು
ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಮೇಲೆ ಎರಗಿ ಜೀವವನ್ನು ಸೆಳೆದು ಬಯ್ಯತ್ತದೆ. ತೋಳವು ಕುರಿಯನ್ನು
ಅದರ ಮೇಲೆ ಎರಗಿ ಅದನ್ನು ಎಳೆದೊಯ್ಯಾವಾಗ ಎಂದಾದರೂ ಅದರ
ಸುಖಿ-ದುಃಖಿಗಳನ್ನು ವಿಚಾರಿಸುವದೇ? ಮೃತ್ಯುವಿಗೆ ಯಾರೂ ಮಿತ್ರರಿಲ್ಲ. ಯಾರೂ
ಶತ್ರುಗಳೂ ಅಲ್ಲ. ಪ್ರಾಣಾವಾಯು ಚಂಚಲವೆಂಬುದು ನಿಮಗೆಲ್ಲ ತಿಳಿದೇ ಇದೆ.

ಇಷ್ಟ ಬದುಕಿದ್ದದ್ದೇ ಆಶ್ಚರ್ಯ

“ಯದತ್ರ ಜೀವತೇ ಬ್ರಹ್ಮನ್ ಕ್ಷಣಿಮಾತ್ರಂ ತದದ್ಬಂತಮ್ ।
ಶರೀರಂ ಶಾಶ್ವತಂ ಮನ್ಯೇ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸೇ ಧನಾಜರ್ಣೇ ॥”

ಜೀವನವು ಇಷ್ಟ ಆಶಾಶ್ವತವೂ ಕ್ಷಣಿಭಂಗಸರವೂ ಆಗಿರುವಾಗ, ಪ್ರಾಣಿಯು
ಒಂದು ಕ್ಷಣಿ ಮಾತ್ರವಾದರೂ ಬದುಕಿದ್ದದ್ದೇ ಆಶಾಶ್ಚರ್ಯ ಎನ್ನ ಬಹುದು. ಆದರೆ
ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸುವಾಗ, ದ್ರವ್ಯ ಗಳಿಸುವಾಗ ಈ ದೇಹವು ಶಾಶ್ವತವೆಂದು ತಿಳಿದೇ
ಸಂಪಾದನೆಗೆ ಹೋರಡಬೇಕು.

ಕೂಯಲಾದ ಹಸುವಿನ ದಾನ

“ಪ್ರಸೂಯಮಾನಾಂ ಗಾಂ ದತ್ವಾ ಮಹತ್ಪ್ರಾಣಘಳಂ ಲಭೇತ್ ।
ಯಾವದ್ವಾತ್ಮೋ ಯೋನಿಗತೋ ಯಾವದ್ವಭ್ರಂ ನ ಮುಂಚತಿ ॥”

ಕರುವು ಇನ್ನೂ ತಾಯಿಯ ಗಭರ್ ಬಿಟ್ಟು ಹೋರಗೆ ಬಾರದೇ ತುಸುಮಾತ್ರ
ಕೆಳ್ಳಿಲದಿಂದ ಹೋರಗೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವಾಗ ತುಂಬ ಕೂಯಲಾದ ಆಕಳವನ್ನು
ದಾನಕೊಟ್ಟರೆ ವಿಶೇಷವಾದ ಪ್ರಣಾವು ಬರುತ್ತದೆ.

ಗೋದಾನ-ಭೂದಾನ

“ತಾವದ್ವೈ ಪೃಥ್ವೀ ಜ್ಞಾಯಾ ಶೈಲವನ ಕಾನನಾ ।

ಪ್ರಸೂಯಮಾನಾಂ ಯೋ ದದ್ವಾಧೇನುಂ ದ್ರವಿಣ ಸಂಯುತಾಮ್ ॥”

ಕರುಹಾಕುತ್ತಿರುವ ಕೂಯಲಾದ ಹಸುವನ್ನು ದಕ್ಷಿಣೇಯೋಂದಿಗೆ ದಾನಕೊಟ್ಟರೆ
ಬೆಟ್ಟ, ಬಯಲು, ಸಹಿತವಾದ ಸಮಗ್ರ ಭೂಮಂಡಲವನ್ಯೇ ದಾನಕೊಟ್ಟಂತೆ.

“ಸ ಸಮುದ್ರ ಗುಹಾ ತೇನ ಸಶೈಲವನ ಕಾನನಾ ।

ಚತುರಂತಾ ಭವೇದ್ವತ್ತಾ ಪೃಥಿವೀ ನಾತ್ರ ಸಂಶಯಃ ॥”

ಇಂತಹ ಧೇನುವನ್ನ ದಾನಮಾಡಿದ ಮನುಷ್ಯನು ನಾಲ್ಕು ಸಮುದ್ರ, ಗುಡ್ಡ ಗುಹೆ ಸಹಿತವಾದ ಭೂಮಿಯನ್ನ ಪ್ರದಾನ ಮಾಡಿದಂತಹ ಪುಣಿ ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ.

“ಯಾವಂತಿ ಧೇನುರೋಮಾಣಿ ವತ್ಸ್ಯ ಚ ನರಾಧಿಪ |

ತಾವತ್ಸಂಖ್ಯಾಂ ಯುಗಗಣಂ ದೇವಲೋಕೇ ಮಹಿಂಯತೆ ||”

ಆ ಹಸುವಿನ ಹಾಗೂ ಕರುವಿನ ಮೃಮೇಲಿನ ಕೂದಲುಗಳಷ್ಟು ವರ್ಷ ದೇವಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪೂಜಿತನಾಗುತ್ತಾನೆ.

ಬಿಳಿ ಹೆಣ್ಣು ಕರಿ ಎತ್ತು

“ಏಷ್ವಾಂತ ಬಹವಃ ಪ್ರತಾ, ಯದ್ಯೇಕೋಽ ಷಿ ಗಯಾಂ ವರ್ಜಿತೋ |

ಗೌರಿಂ ಚಾ ಷ್ವಾಷಾತ್ತಾಂ ನೀಲಂ ವಾ ವೃಷಮುತ್ಸಂಜಿತೋ ||”

ಬಹಳ ಜನ ಮಕ್ಕಳಾಗಬೇಕೆಂದು ದೇವತಾರಾಧನೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಯಾಕೆಂದರೆ ಅವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನಾದರೂ ಗಯಾ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಏಷ್ಣು ವಾದದ ಮೇಲೆ ಹಿಂಡಹಾಕಿ ಷಿತ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸುವನು. ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲ್ಪುದಾದರೆ ಗೌರವಣಿದ ಗೌರಿಯಂತೆ ಪತಿವ್ರತೆಯಾದ ಕನ್ನೆಯನ್ನೇ ಮದುವೆಯಾಗಬೇಕು. ದೇವರಿಗೆ ಎತ್ತನ್ನು ಬಿಡುವದಾದರೆ ಕರಿ ಎತ್ತನ್ನೇ ಬಿಡಬೇಕು.

ಮೂರರ ಸೇವೆ ಮೂರು ಲೋಕ

“ಇಮಂ ಲೋಕಂ ಮಾತೃಭಕ್ತಾಃ ಷಿತ್ಯಭಕ್ತಾಃ ತು ಮಧ್ಯಮವ್ |

ಗುರುಶುಶ್ರಾಪಯಾ ಭ್ರಿವ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಂ ಸಮಶ್ಮಿತೇ ||”

ತಾಯಿಯ ಸೇವೆ ಮಾಡಿದರೆ ಭೂಲೋಕದ ಆಧಿಪತ್ಯ ದೊರೆಯವದು. ತಂದೆಯ ಸೇವೆಯಿಂದ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕ ಪ್ರಾಪ್ತಿ. ಗುರುಗಳ ಸೇವೆಮಾಡಿದರೆ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವದು.

“ಸರೇ ತಾಂತ್ರಾಂತ್ರಾಂತಾ ಧರ್ಮಾ ಯಸ್ಯೇತೇ ತ್ರಯ ಆಧತಾಃ |

ಅನಾದೃತಾಸ್ತ ಯಸ್ಯೇತೇ ಸರ್ವಾಸ್ತಸಾಘಲಾಃ ಕ್ರಿಯಾಃ ||”

ಯಾರು ತಾಯಿ, ತಂದ ಹಾಗೂ ಗುರು ಈ ಶ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡುವನೋ ಅವನು ಎಲ್ಲ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಗೌರವದಿಂದ ಆಚರಿಸಿದಂತೆ. ಈ ಮೂರವರ ಸೇವೆಯನ್ನು ಆಚರಿಸದೆ ಇದ್ದ ಮನುಷ್ಯನು ಎಂತಹ ಪುಣಿ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡಿದರೂ ಅವೆಲ್ಲವೂ ವ್ಯಧವೇ ಸರಿ.

ಈ ಮೂರು ಮಾಡಿದವರಿಗೆ ಬೇರೆ ಧರ್ಮವೇಕೆ

“ಯಾವತ್ತಾಯಸ್ಯೇಜೇವೇಯುಷ್ಠಾವನ್ನಾನ್ಯಂ ಸಮಾಚರೇತ್ |

ತೇವಾಂ ಚ ನಿತ್ಯಂ ಶುಶ್ರಾಂ ಕುರ್ಯಾಂತ್ರಿಯ ಹಿತೇ ರತಃ |

ತೇವಾಮನುಪರೋಧೀನ ಪಾರತಂತ್ರ್ಯಂ ಯದಾದ ಚರೀತ್ರಾ |
ತತ್ತ್ವನ್ನಿವೇದಯತ್ತೇಭೋಽ ಮನೋ ವಚನ ಕರ್ಮಾಭಿಃ ॥'

ಅವರು ಮೂವರು ಅಂದರೆ ತಾಯಿ, ತಂಡೆ, ಗುರುಗಳು ಬದುಕಿರುವವರೆಗೆ ಬೇರೆ ಯಾವ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಅವರ ಇಚ್ಛೆಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಮಾಡಬಾರದು. ಯಾವಾಗಲೂ ಅವರ ಸೇವೆಯನ್ನೇ ಮಾಡುತ್ತಿರಬೇಕು. ಅವರಿಗೆ ಪ್ರಯವಾದದ್ದನ್ನೇ ಆಚರಿಸಬೇಕು. ಹಿತವಾದದ್ದನ್ನೇ ಗೈಯಬೇಕು. ಅವರಿಗೆ ಬಾಧಕವಾಗದಂತೆ ಅವರ ಅಪ್ಪಣಿಯಿಂದ ಬೇರೆ ಉದ್ಯೋಗ ಅಥವಾ ವ್ಯವಹಾರ ಮಾಡಿದರೆ ಅದರಿಂದ ಬಂದ ಲಾಭಾಂಶವೆಲ್ಲ ಅವರ ಹಿತಕ್ಕುಗಿ ಹಾಗೂ ಅವರಿಗೆ ವಿಧೇಯವಾದ ತನ್ನ ಕುಟುಂಬಕೂ ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕು. ಮನಸ್ಸು, ಮಾತು, ಕೃತಿ ಮೂರಿಂದಲೂ ಅವರಿಗೆ ಸಂತೋಷವಾಗುವಂತೆ ಸೇವೆ ಮಾಡಬೇಕು.

ಪತ್ರಿಯೇ ದೇವರು

“ಪಟ್ಟಿರ್ದ ದೈವತಂ ಸ್ತೋತ್ರಾಂ ಪತಿರೀವ ಪರಾಯಣಮ್ |
ಅನುಗಮ್ಯಃ ಸ್ತುತ್ಯಾ ಶಾಧ್ಯಾತ್ರ ಪತಿಃ ಪ್ರಾಣಾಧನೇಶ್ವರಃ ||”

నారియరిగే పెతియీ పరదేవతే. అవనే ముఖ్య ఆధార. స్తోయర ఎల్ల సొత్తు, సంపత్తు, పంచపూర్ణగళిగూ పెతియీ ఒడయనాగిరుత్తానే. ఆదుదరింద పెతిష్టుకూస్తేయరు గండనస్తే ఎల్ల విధదిందలూ అనుసరిసచేచు.

ಪತ್ಯಾಂದಲೇ ಅಮಿತ ಸುಖ

“ಮತಂ ದದಾತಿ ಹಿ ಪಿತಾ ಮತಂ ಭೂತಾ ಮತಂ ಸುತಃ ।
ಅಮಿತಸ್ಯ ಚ ದಾತಾರಂ ಭತ್ವಾರಂ ಕಾ ನ ಪ್ರಾಯಯೀರ್ತಾ ॥

ತಂದೆಯ ಪರಿಮಿತವಾದ ಸುಖ-ಸೌಭಾಗ್ಯಗಳನ್ನು ಸ್ತೀಯರಿಗೆ ಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಅಣ್ಣಿ - ತಮ್ಮುದಿರೂ ಅಷ್ಟೇ! ಮಕ್ಕಳು ಕೊಡುವ ಸುಖವೂ ಅಷ್ಟುಕ್ಕಷ್ಟೇ! ಆದರೆ ಪತಿಯು ನೀಡುವ ಸುಖ-ಸೌಭಾಗ್ಯಗಳಿಗೆ ಮೇರೆಯಿಲ್ಲ ಪತಿಯೊಬ್ಬನೇ ಪತ್ತಿಗೆ ಅಪರಿಮಿತವಾದ ಸಂತಸವನ್ನೂ ಸೌಭಾಗ್ಯವನ್ನೂ ಕರುಣಿಸಬಲ್ಲ. ಇಂತಹ ಪತಿಯನ್ನು ಯಾವ ಹೆಂಗಸು ತಾನೆ ಪೂರ್ಜಿಸಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ!

“ಕುತ್ತಿ: ಕ್ಕಿಮಃ ಕುತ್ತೋ ದುಃಖಿಂ ಸದ್ಭಿಃ ಸಹ ಸಮಾಗಮೇ |
ಹಂತ ತಪ್ಪಾನ್ನ ಮೇ ಗ್ರಾನಿಸ್ತಾಪಿತ ಮೀಪೇ ಸುರೋತ್ತಮ ॥”

సజ్జనర జోతేగె సహవాసవాద బళిక శ్రమవేల్లి? దుఃఖవేల్లి?
ఆదుదరింద దేహోత్సమనే, దొడ్డవర (నిన్న) బళియల్లి ఇద్దాగ ననగె
ఎందూ ఆయాస, బేసర బరువదిల్ల.

ಲುಪಕಾರ ಅಪಕಾರಗಳಾಗಿ ಪ್ರಾಣತ್ಯಾಗ

“ಸಂತಃ ಪ್ರಾಣಾನಿ ತ್ಯಾಗಾವ ಪರಾಧಂ ಕುರ್ವತೇ ಯಥಾ ।

ತಥಾದ ಸಂತೋಽಪಿ ಸಂತ್ಯಾಜ್ಯ ಪರ ಪೀಡಾನು ತತ್ವರಾಃ ॥

ಸಜ್ಜನರು ತಮ್ಮ ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಾದರೂ ಹೆರವರಿಗೆ ಲುಪಕಾರ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅದರಂತೆ ದುರ್ಜನರು ಕೂಡ ತಮ್ಮ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಗಂಡಾಂತರದಲ್ಲಿ ನೂಕಿ ಪರರಿಗೆ ಹಿಂಸೆ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ.

“ತ್ಯಾಜತ್ ಸೂನಯಂ ಲೋಕಸ್ತ್ರಣವದ್ಯಸ್ಯ ಕಾರಣಾತ್ ।

ಪರೋಪಫಾತಕೋ ದುಷ್ಪಃ ಪರಲೋಕಾಂಸ್ತಧಾ ತ್ಯಜೇತ್ ॥”

ಸಜ್ಜನರಾದವರು ಪರೋಪಕಾರಕ್ಕಾಗಿ ಹುಲ್ಲಿನಂತೆ ಈ ಲೋಕವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಪ್ರಾಣಪರಾಣಮಾಡುವರು. ಅದರಂತೆ ದುರ್ಜನರು ಪರರಿಗೆ ಫಾತ ಮಾಡುವದಕ್ಕಾಗಿ ಸ್ವಾರ್ಥದಿ ದಿವ್ಯ ಲೋಕಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಹುಲ್ಲಿನಂತೆ ತ್ಯಾಗಮಾಡಿ ಹಿಂಸಾಕೃತ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ರಾಜರನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಉದ್ದೇಶ

“ನಿಕಾಯೇಷು ನಿಕಾಯೇಷು ತಥಾ ಬ್ರಹ್ಮಾ ಜಗದ್ಗಂರುಃ ।

ಅಸತಾಮುಪಫಾತಾಯ ರಾಜಾನಂ ಕೃತವಾನ್ ಸ್ವಯಮ್ ॥”

ಇಂತಹ ದುರ್ಜನರು ಮನೇಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದನ್ನು ತಿಳಿದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಇಂತಹ ದುಷ್ಪಜೀವಿಗಳ ವಿನಾಶಕ್ಕಾಗಿಯೇ ರಾಜ ಎಂಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ರಾಜರ ಕರ್ತವ್ಯ

“ನರಾನ್ ಪರೀಕ್ಷೆಯೇದ್ರಾಜಾ ಸಾಧ್ಯಾನ ಸಮ್ಮಾನಯೇತ್ ದಾ ।

ನಿಗ್ರಹಂ ಚಾಸತಾಂ ಕುರ್ಯಾತ್ಸ್ತಲೋಕೇ ಲೋಕಜಿತ್ತಮಃ ।

ನಿಗ್ರಹೇಣಾಸತಾಂ ರಾಜಾ ಸತಾಂ ಚ ಪರಿಪಾಲನಾತ್ ।

ಏತಾವದೇವ ಕರ್ತವ್ಯಂ ರಾಜಾಃ ಸ್ವರ್ಗಮಭೀತ್ಯನಾ ॥”

ರಾಜನಾದವನು ಜನರ ಪರಿಕ್ಷೆ ಮಾಡಿ ಸಜ್ಜನರನ್ನು ಗೌರವಿಸಬೇಕು. ದುರ್ಜನರನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಬೇಕು. ಅಂದರೆ ಅಂತಹ ರಾಜನು ಲೋಕದಲ್ಲಿ ‘ಲೋಕವಿಜಯ’ ಎನಿಸುವನು. ಸ್ವರ್ಗಲೋಕವನ್ನು ಬಯಸುವ ರಾಜರು ದುರ್ಜನರನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸಬೇಕು. ಸಜ್ಜನರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಬೇಕು. ಇದೇ ರಾಜರ ಮುಖ್ಯ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

“ರಾಜಕೃತ್ಯಂ ಹಿ ಲೋಕೇಷು ನಾಸ್ತಿಸ್ತಜ್ಞಗತಿತಲೇ ।

ಅಸತಾಂ ನಿಗ್ರಹಾದೇವಂ ಸತಾಂ ಚ ಪರಿಪಾಲನಾತ್ ॥”

ದುಷ್ಪರ ನಿಗ್ರಹ ಒಳ್ಳೆಯವರ ಸಂರಕ್ಷಣೆ ಇದರ ಹೊರತು ರಾಜರಿಗೆ ಪ್ರಥಾನವಾದ ಕರ್ತವ್ಯವೆಂಬುದೇ ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಇಲ್ಲ.

ಇವರಿಗೆ ಯಮನೇ ಶಾಸಕ

“ರಾಜಭಿಶಾಚ್ಯಾತ್ ಶಾಸ್ತ್ರಾನಾಮಸತಾಂ ಶಾಸಿತಾ ಭವಾನೋ ।

ತೇನ ತ್ವಮಧಿಕೋ ದೇವೋ ದೇವೇಭ್ಯಃ ಪ್ರತಿಭಾಸಿ ಮೇ ॥”

ರಾಜರು ಹಾಡ ಶಾಸನಮಾಡದೇ ಉಳಿದುಕೊಂಡ ನೀಚ ಜನರನ್ನ ಶಾಸನ ಮಾಡುವವನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಯಮಧರ್ಮನಾದ ನೀನೇ ಸರಿ. ಆದುದರಿಂದ ನೀನು ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾಗಿರುವೆ ಎಂದು ನನಗೆ ತೋರುವದು.

“ಏತಾವದೇವ ಕರ್ತವ್ಯಂ ಪುರುಷೇಣ ವಿಜಾನತಾ ।

ಮಾತುಃ ಪಿತುಷ್ಟ ಶುಶ್ಲೋಪಾ ಗುರೋಷ್ಟ ವರವರ್ಣನಿ ॥”

ಜ್ಞಾನಿಯಾದ ಮನುಷ್ಯನ ಕರ್ತವ್ಯಗಳು ಮೂರು ಮಾತ್ರ. ತಾಯಿಯ ಸೇವೆ, ತಂದೆಯ ಶುಶ್ಲಾಷ್ಟೇ, ಗುರುಗಳ ಆರಾಧನೆ.

ಸ್ವರ್ಗದ ನಾಲ್ಕನೆಯ ದಾರಿ

“ತಪಸಾ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯೇಣ ಅಗ್ನಿಶುಶ್ಲಾಪಯಾ ಶುಭೇ ।

ಪುರುಷಾಃ ಸ್ವರ್ಗಮಾಯಾಂತಿ ಗುರುಶುಶ್ಲಾಪಯಾ ತಥಾ ॥”

ಮನುಷ್ಯರು ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು ಉಪಾಯಗಳು ನಾಕು. ತಪಸ್ಸು, ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯಾ ಹಾಗೂ ಯಜ್ಞ ಯಾಗಾದಿಗಳು. ಮತ್ತು ಗುರು ಶುಶ್ಲಾಷ್ಟೇ. ಇವುಗಳಿಂದ ಸ್ವರ್ಗವನ್ನ ಸುಲಭವಾಗಿ ಪಡೆಯಬಹುದು.

ಇವರನ್ನ ಅವಮಾನಿಸಬಾರದು

“ಅಚಾಯ್ಯೇಶ್ವ ಪಿತಾ ಚೈವ ಮಾತಾ ಭಾರತಾ ಚ ಪೂರ್ವಜಃ ।

ನಾತೇಣಾಪ್ಯವಮಂತವ್ಯಾ ಬಾರಹ್ಯಣಾ ನ ವಿಶೇಷತಃ ॥”

ನರನಿಗೆ ಎಷ್ಟೇ ಕಷ್ಟ ಬಂದಿದ್ದರೂ ತಂದೆ, ತಾಯಿ, ಅಣ್ಣಿ, ಗುರುಗಳು ಈ ನಾಲ್ಕರನ್ನ ಮಾತ್ರ, ಎಂದೂ ಅವಮಾನಿಸಬಾರದು. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಬಾರಹ್ಯಣಾರ ಅವಮಾನ ಸರ್ವಥಾ ಮಾಡಬಾರದು.

“ಅಚಾಯ್ಯೇ ಬ್ರಹ್ಮಣೋ ಮೂರ್ತಿಃ ಪಿತಾ ಮೂರ್ತಿಃ ಪ್ರಜಾಪತೇಃ ।

ಮಾತಾ ಪೃಥಿವ್ಯಾ ಮೂರ್ತಿಸ್ತು ಭಾರತಾ ವೈ ಮೂರ್ತಿರಾತ್ಮನಃ ॥”

ಗುರುಗಳು ಎಂದರೆ-ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಮೂರ್ತಿ ಇದ್ದಂತೆ. ತಂದೆಯು ಪ್ರಜಾಪತಿಯ ಪ್ರತಿರೂಪ. ತಾಯಿಯು ಮೂರ್ತಿಮಂತ ಭೂದೇವಿ ಇದ್ದಂತೆ. ಸಹೋದರನು ತನ್ನದೇ ಆದ ಪ್ರತಿಬಿಂಬ ಎಂದು ತಿಳಿದು ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಯೋಗ್ಯವಾಗಿ ಗೌರವಿಸಬೇಕು.

ಇವರ ಉಪಕಾರ ತೀರಿಸಲು ಬಾರದು

“ಜನ್ಯನಾ ಪಿತರೌ ಕ್ಷೇತಂ ಸಹೇತೇ ಸಂಭವೇ ನೃತ್ಯಾಮ್ |

ನ ತಸ್ಯ ನಿಷ್ಕೃತಿಃ ಶಕ್ಯ ಕರ್ತುಂ ವರ್ವಣತ್ಯರಸಿ ||”

ತಾಯಿ, ತಂದೆಗಳು ಮನುಷ್ಯನು ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿದಾಗಿನಿಂದ ಹಣಿ, ಬೆಳೆದು, ದೂಡಿವನಾಗುವವರೆಗೆ ಅವನ ಲಾಲನೆ-ಪಾಲನೆಗಾಗಿ ಎಲ್ಲ ವಿಧವಾದ ದುಃಖವನ್ನೂ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆ ಉಪಕಾರವನ್ನು ನೂರು ವರ್ವಣ ಅವರ ಸೇವೆ ಮಾಡಿದರೂ ತೀರಿಸುವದು ಶಕ್ಯವಾಗುವದಿಲ್ಲ.

“ಪಿತಾ ವೈ ಗಾರ್ಹಪತ್ಯೋಽಗ್ನಿ ಮಾರ್ತಾ ದಕ್ಷಿಣತಃ ಸೃಂತಾಃ |

ಸುರುರಾಹವನೀಯಶ್ಚ ಸಾಗ್ನಿತ್ರಯೀ ಗರೀಯಸೀ ||”

ತಂದೆಯು ಗಾರ್ಹಪತ್ಯ ಅಗ್ನಿ, ತಾಯಿಯ ದಕ್ಷಿಣಾಗ್ನಿ, ಗುರುವು ಅಹವನೀಯ ಅಗ್ನಿ. ಈ ಮೂವರ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿದವನು ಎಲ್ಲ ವಿಧವಾದ ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರಾದಿ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ವಿಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಮಾಡಿದ್ದಕ್ಕಿಂತ ಏಗಿಲಾದ ಪುಣಿ ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ.

ಸುಲಭ ತಪಸ್ಸಿದ್ದಿ

“ತಯೋನಿರ್ತ್ಯಂ ಪ್ರಿಯಂ ಕುರ್ಯಾದಾಭಾರ್ಯಸ್ಯ ತು ಸರ್ವದಾ |

ತೇಷ್ವೇವ ತ್ರಿಮು ತುಷ್ಟೇಮು ತಪಃ ಸರ್ವಂ ಸಮಾಪ್ಯತೇ ||”

ತಾಯಿ, ತಂದೆ ಹಾಗೂ ಗುರು - ಈ ಮೂವರಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದದ್ದನ್ನೇ ಯಾವಾಗಲೂ ಮಾಡಬೇಕು. ಈ ಮೂವರು ಸಂತುಷ್ಟರಾದರೆ ಎಲ್ಲ ತಪಸ್ಸಿ ಫಲಸಿದಂತೆ.

“ತ್ರಿಮು ಪ್ರಮಾದ್ಯತೇ ಸ್ನೇಮು ತ್ರೀನ್ ಲೋಕಾನ್ ಜಯತೇ ಗೃಹೀ |

ದೀಪ್ಯಮಾನಃ ಸ್ವವಪ್ಯಾಂ ದೇವವದ್ವಿವ ಮೋದತೇ ||”

ಈ ಮೂವರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಎಂದೂ ತಪ್ಯ ಮಾಡದೆ, ಈ ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳ ಸೇವೆಮಾಡುವ ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮಿಯು ಮೂರುಲೋಕಗಳನ್ನು ಗೆಲ್ಲುತ್ತಾನೆ. ಸ್ವಗರುಂಡಲ್ಲಿ ಮುಂದೆ ದಿವ್ಯ ದೇವತೆಗಳಂತೆ ದೇದೀಪ್ಯಮಾನನಾಗಿ ಆನಂದ ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ.

ಹಚ್ಚಿನ ಲಾಭ

ಧರ್ಮಾರ್ಜನಂ ತಥಾ ಕಾರ್ಯಂ ಪುರುಷೇಣ ವಿಜಾನತಾ |

ತಲ್ಲಾಭಃ ಸರ್ವಲಾಭೀಭೋಽ ಯದಾ ದೇವ ವಿಶ್ವತೇ ||

ಬುದ್ಧಿವಂತನಾದ ಮನುಷ್ಯನು ಧರ್ಮವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಬೇಕು. ಎಲ್ಲ ಲಾಭಕ್ಕಿಂತ ಧರ್ಮಲಾಭವು ಏಗಿಲಾದದ್ದಾಗಿದೆ.

ಬಾಲಿನ ಮೂರು ಫಲಗಳು

ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಧರ್ಮ ಕಾಮಶಾಸ್ತ್ರ ತ್ರಿವರ್ಗೋ ಜನ್ಮನಃ ಫಲಮ್ |

ಧರ್ಮ ಹೀನಸ್ಯ ಕಾಮಾಧರ್ಮ ವಂಧ್ಯಾಸುತಸಮ್ ಪ್ರಭೋ ||

ಧರ್ಮ, ಅರ್ಥ, ಕಾಮ ಇವು ಮೂರು ಬದುಕಿನ ಫಲಗಳಾಗಿವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿನದಾದ ಧರ್ಮವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದ್ದರೆ ಮುಂದಿನವರೆಡು ಬಂಜೆಯ ಮಕ್ಕಳಂತೆ ದುರ್ಭವಾಗುವವು.

ಪತಿವ್ರತೆಯರನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕು

ತಸ್ಮಾತ್ಸಾಧ್ಯಃ ಸ್ತ್ರಿಯಃ ಪೂಜಾಃ ಸತತಂ ದೇವವನ್ನರ್ಪಃ |

ತಾಸಾಂ ರಾಜನ್ ಪ್ರಸಾದೇನ ಧಾರ್ಯತೇ ವೈ ಜಗತ್ಯಯಮ್ ||

ಮನುಷ್ಯರು ಪತಿವ್ರತೆಯರಾದ ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ದೇವರಂತೆ ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಅವರ ಪ್ರಸನ್ನತೆಯ ಮೇಲೆಯೇ ಮೂರು ಲೋಕಗಳ ಸುಸ್ಥಿರತೆಯು ಅವಲಂಬಿಸಿದೆ.

ಹೆಣ್ಣನ ಮಾತು ಹುಸಿಯಲ್ಲ

ತಾಸಾಂ ತು ವಾಕ್ಯಂ ಭವತೀಹ ಏಧ್ಯಾ ನ ಜಾತು

ಲೋಕೇಷು ಚರಾಚರೇಷು |

ತಸ್ಮಾತ್ಸಾಧಾ ತಾಃ ಪರಿಪೂಜನೀಯಾಃ ಕಾಮಾನ್

ಸಮಗ್ರಾನಭಿ ಕಾಮಯಾನ್ಃ : ||

ಪತಿವ್ರತಾಸ್ತ್ರೀಯರ ನುಡಿ ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಎಂದೂ ಹುಸಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ತಮ್ಮ ಮನೋಭಿಷ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ಈದೇರಬೇಕು ಎಂದೆನ್ನು ವ ಮಾನವರು ಪತಿವ್ರತೆಯರಾದ ಮಹಿಳೆಯರನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕು.

ರಾಜಧರ್ಮ

ಅಭಿಷೇಕಾದೃಶಿರಸಾ ರಾಜ್ಞಾ ರಾಜ್ಯಾವಲೋಕಿಸಾ |

ಸಹಾಯವರಣಂ ಕಾರ್ಯಂ ತತ್ರ ರಾಜ್ಯಂ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಮ್ ||

ರಾಜನು ತನ್ನ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕದ ಹಸಿ ಆರುವದರೊಳಗಾಗಿಯೇ ರಾಜ್ಯದ ಸಮಗ್ರಿ, ಹಿತವನ್ನು ಲಕ್ಷಿಸಿ, ಸಹಾಯಕಾರಿ ಜನರ ಒಂದು ಮಂಡಲವನ್ನು ಆರಿಸಬೇಕು. ಇಂತಹ ಒಳ್ಳೆಂಳೆ ಸಹಾಯಕರ ಆಯ್ದೆಯ ಮೇಲೆಯೇ, ರಾಜ್ಯದ ಭದ್ರತೆಯು ಅವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತದೆ.

ಯದಪ್ಯಲ್ಪತರಂ ಕರ್ಮ ತದಪ್ಯಕೇನ ದುಷ್ಟರಮ್ |

ಪುರುಷೇಣಾಸಹಾಯೀನ ಶಿಮು ರಾಜ್ಯಂ ಮಹೋದಯಮ್ ||

ಎಂತಹ ಚಿಕ್ಕಪುಟ್ಟ ಕೆಲಸವಾದರೂ ಒಂಟಿಯಾದ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಮಾಡಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅಂದ ಬಳಿಕ ಎಲ್ಲಿಗೂ ಉನ್ನತಿಗೆ ಕಾರಣವಾದ

ಸಮಗ್ರ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಶಾಸನ ಕಾರ್ಯವು ಏಕಾಕಿಯಾದ ಮಾನವನಿಂದ ಹೇಗೆ
ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾದಿತು!

ಸಹಾಯಕ ವರ್ಗ

ತಷ್ವಾತ್ಸಹಾಯಾನ್ ವರಯೀತ್ ಕುಲೀನಾನ್ಯೈಪತಿಃ ಸ್ವಯಂಮೌ ।
ರೂಪಸತ್ಯಗುಣೋಪೇತಾನ್ ಸದ್ಗಾನಾನ್ ಕ್ಷಮಯಾನ್ವಿತಾನ್ ॥
ಕ್ಲೀತ್ಕಷ್ಟಮಾನ್ ಮಹೋತ್ಸಹಾನ್ ಧರ್ಮಜಳಂತ್ಚ
ಪ್ರಯಂವದಾನ್ ॥

ಶೂರಾನ್ ಕುಲೀನ ಜಾತೀಯಾನ್ ಬಲಯುಕ್ತಾನ್
ಶ್ರಿಯಾನ್ವಿತಾನ್ ॥

ಆದುದರಿಂದ ಒಳ್ಳೇ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ ಶೂರರೂ, ಧೀರರೂ, ಬಲಿಷ್ಠರೂ,
ತೇಜಸ್ಸಿಗಳೂ, ಸದ್ಗಣಗಳೂ, ಸುಂದರರೂ, ಕ್ಷಮಾದಿಗುಣವೃಜವರೂ, ದುಃಖ
ಸಹಿಪ್ಪುಗಳೂ, ಉತ್ಸಾಹಶಾಲಿಗಳೂ, ಧರ್ಮವನ್ನ ಅರಿತವರೂ, ಸವಿಮಾತನಾಡು
ವರರೂ ಆದ ಯೋಗ್ಯ ಜನರನ್ನೇ ಸಹಾಯಕರೆಂದು ರಾಜರು ಆರಿಸಬೇಕು.

ಹಿತೋಪದೇಶಕಾನ್ ರಾಜ್ಞಃ ಸ್ವಾಮಿಭಕ್ತಾನ್ ಯತೋಽಧಿಕಾನಃ ।
ಏವಂ ವಿಧಾನ್ ಸಹಾಯಾಂತ್ಚ ಶುಭಕರ್ಮಸು ಯೋಜಯೀತ್ ॥
ಹಿತವನ್ನ ಉಪದೇಶಿಸುವ ಒಳ್ಳೇ ಹೆಸರನ್ನ ಬಯಸುವ ಸ್ವಾಮಿಭಕ್ತರಾದ ತನ್ನ
ಸಹಾಯಕ ಜನರನ್ನ ಒಳ್ಳೇ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ಯೋಜಿಸಬೇಕು.

ಶಾಸ್ತ್ರ ಪಂಡಿತರನ್ನೇ ಆಶ್ರಯಿಸಬೇಕು

ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನ್ ಪರ್ಯಾಪಾಸೀತ ತ್ರಯೀಶಾಸ್ತ್ರ ಸು ನಿಶ್ಚಿತಾನ್ ।
ನಾಸಚ್ಯಾಸ್ತ್ರವರ್ತೋ ಮೂರ್ಧಾಂಸ್ತೇಷಿ ಲೋಕಸ್ಯ ಕಂಟಕಾಃ ॥
ವೇದಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಗಾಥವಾದ ಜಳಣವುಳ್ಳ, ಪಂಡಿತರನ್ನೇ ರಾಜರು
ಸೇವಿಸಬೇಕು. ದುಷ್ಪಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನ ಓದಿದ ಮೂರ್ಧರನ್ನ ಎಂದೂ ಸೇವಿಸಬಾರದು.
ಅಂತಹ ಜನರು ಲೋಕ ಕಂಟಕರು.

ವೃದ್ಧ ಸೇವೆ

ವೃದ್ಧಾನ್ ಹಿ ನಿತ್ಯಂ ಸೇವೇತ ವಿಪ್ರಾನ್ ವೇದವಿದಃ ಶುಚಿನ್ ।
ತೇಭ್ಯಃ ಶಿಕ್ಷೇತ ವಿನಯಂ ವಿನೀತಾತ್ಮಾ ಚ ನಿತ್ಯಶಃ ॥
ವೇದಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನ ಓದಿದ ಶುಚಿಭೂತರಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನ ಹಿರಿಯರನ್ನ
ನಿತ್ಯವೂ ಸೇವೆಮಾಡಬೇಕು. ವಿನಯದಿಂದ ಅವರನ್ನ ಸೇವಿಸಿ, ಅವರಿಂದ ವಿದ್ಯ
ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಚಿತೀಂದ್ರಿಯೋ ಹಿ ಶಕ್ಲೋತಿ ವಶೇ ಸ್ಥಾಪಯಿತುಂ ಪ್ರಜಾಃ ।

ಯಚೀತ ರಾಜಾ ಬಹುಭಿಃ ಕ್ರತುಭಿಷ್ಟು ಸದಸ್ಯಿಷ್ಟಿಃ ॥

ಧರ್ಮಾರ್ಥಂ ಚೈವ ಏಪ್ರೇಭೋ ದಾಯಿಷ್ಟಿಗಾನ್ ಧನಾನಿ ಚ ॥

ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಅಂಕಿತದಲ್ಲಿಟ್ಟಕೊಂಡ ರಾಜನು ಮಾತ್ರ ಪ್ರಜಾಜನರನ್ನು ತನ್ನ ವಶದಲ್ಲಿಟ್ಟಕೊಳ್ಳಲು ಸಮರ್ಪಣಾಗುವನು. ರಾಜನಾದವನು ಯೋಗ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮಣಿಗೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ದಾನ, ದಕ್ಷಿಣ ಕೊಟ್ಟಿ, ಬಹುವಿಧವಾದ ಯಜ್ಞ ಯಾಗಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸಬೇಕು.

ರಣದಿಂದಲೂ ರಕ್ಷಣಾಕಾರ್ಯದಿಂದಲೂ ಹಿಂಜರಿಯಬಾರದು

ನ ನಿವತೀತ ಸಂಗ್ರಹಾತ್ಮಾ ಕ್ಷಾತ್ರಂ ಪ್ರತಮನುಸ್ಯಾರನ್ ।

ಸಂಗ್ರಹೇಷ್ಟಿನಿವರ್ತಿತ್ವಂ ಪ್ರಜಾನಾಂ ಪರಿಪಾಲನಮ್ ॥

ಅರಸನು ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಧರ್ಮದ ಮೇಲ್ಮೈಯನ್ನು ನೆನೆದು ಎಂದೂ ರಣರಂಗದಿಂದ ಹೆದರಿ ಹಿಂಜರಿಯತಕ್ಕದಲ್ಲ. ಯುದ್ಧದಿಂದ ಹಿಂದಿರುಗದಿರುವಿಕೆ, ಪ್ರಜಾಪಾಲನೆ ಈ ಎರಡೂ ರಾಜರ ಮುಖ್ಯ ಧರ್ಮಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ.

ರಾಜರಿಗೆ ಶ್ರೀಯಸ್ತು

ಶುಶ್ಲಾಪಾ ಬ್ರಹ್ಮಣಾನಾಂಚ ರಾಜಾಂ ನಿಶ್ರೀಯಸಂ ಪರಮ್ ।

ಕೃಪಣಾನಾಮಧ ವ್ಯಧಾನಾಂ ವಿಧವಾನಾಂ ಚ ಪಾಲನಮ್ ॥

ಬ್ರಹ್ಮಣರಸೇವಯ ಅರ್ಥಾತ್ ಜ್ಞಾನಿಗಳನ್ನು ಆದರಿಸುವದು, ರಾಜರಶ್ರೀಯಸ್ತಿಗೆ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದರಂತೆ ದೀನ, ದುಃಖಿತರನ್ನು ಅನಾಧರನ್ನು, ವಿಧವೆಯರನ್ನು, ಮುದುಕರನ್ನು ಪಾಲಿಸುವದು ರಾಜರ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಯೋಗಕ್ಷೇಮಂ ಚ ವೃತ್ತಿಂ ಚ ತಢ್ಣೇವ ಪರಿಕಲ್ಪಯೇತ್ ।

ವಣಾಶ್ರಮ ವ್ಯವಸ್ಥಾನಾಂ ತಥಾ ಕಾರ್ಯಂ ವಿಶೇಷತಃ ॥

ರಾಜರು ಪ್ರಜಾಜನರಿಗೆ ಉಪಜೀವನದ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿ, ಎಲ್ಲ ವಣಾ, ಆಶ್ರಮದವರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ವಣಾಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಉಚಿತವಾದ ಧರ್ಮ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸುವ ಏರಾಂದು ಮಾಡಿ, ಎಲ್ಲ ರ ಯೋಗಕ್ಷೇಮ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಧರ್ಮ ಸ್ಥಾಪನೆ

ಸ್ವಧರ್ಮ ಪ್ರಚ್ಯತಾನ್ ರಾಜಾ ಸ್ವಧರ್ಮೇ ಸ್ಥಾಪಯೇತ್ತಿಥಾ ।

ಆಶ್ರಮೇಷು ತಥಾ ಕಾರ್ಯಮನ್ನಂ ತೈಲಂ ಚ ಭಾಜನಮ್ ॥

ಸ್ವಯಮೇವಾನಯೇದ್ರಾಜಾ ಸತ್ಯತಾನ್ವಾವಮಾನಯೇತ್ ।

ತಾಪಸೇ ಸರ್ವಕಾರ್ಯಾಣಿ ರಾಜ್ಯಮಾತ್ರಾನಮೇವಚ

ನಿವೇದಯೇತ್ ಪ್ರಯತ್ನೇನ ದೇವವಚ್ಚಿರಮಚಯೇತ್ ॥

ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಧರ್ಮ, ಜಾತಿಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನಡೆದ ಜನರನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸಿ ಮತ್ತೆ ಅವರವರ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ರಾಜರಾದವರು ಸಾಧಿಸಬೇಕು. ಇದರಂತೆ ಆಶ್ರಮ ಧರ್ಮವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿದವರನ್ನು ದಂಡಿಸಿ ತಮ್ಮ ಆಶ್ರಮೋಚಿತ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡುವಂತೆ ಏರ್ವಡಿಸಬೇಕು. ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ವಧರ್ಮ ಪಾಲಿಸುವ ಜನರಿಗೆ ಅನ್ನ ಮಾತ್ರ ಎಣ್ಣೆ ಮೊದಲಾದವಗಳನ್ನು ರಾಜರೇ ಒದಗಿಸಬೇಕು. ಯೋಗ್ಯರೆಂದು ಸತ್ಯರಿಸಿದವರನ್ನು ಅವಮಾನಿಸಬಾರದು. ತಪಸ್ಸಿಗಳಾದ ಸಜ್ಜನರಿಗೆ ತನ್ನ ಸಕಲ ರಾಜ್ಯವನ್ನು, ವ್ಯವಹಾರವನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಿ ತನ್ನನ್ನೇ ಅವರ ಸೇವೆಗೆ ಮೀಸಲಿಡಬೇಕು. ಅಂತಹ ಮಹಾಪುರಣನ್ನು ದೇವರಂತೆ ಪ್ರಾಜಿಸಬೇಕು.

ಗೂಹೇತ್ವಾಮರ ಇವಾಂಗಾನಿ ರಕ್ಷೇ ದ್ವಿವರಮಾತ್ಮನಃ ।

ನ ವಿಶ್ವಸೇದವಿಶ್ವಸ್ತೇ ವಿಶ್ವಸ್ತೇ ನಾತಿ ವಿಶ್ವಸೇತ್ ॥

ಆಮೆಯು ತನ್ನ ಅವಯವಗಳನ್ನು ಒಳಗೆ ಎಳೆದುಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ರಾಜನು ತನ್ನ ರಾಜ್ಯಾಂಗದ ಏಷಯಗಳನ್ನು ಗುಪ್ತವಾಗಿ ಇಡಬೇಕು. ತನ್ನಲ್ಲಿರುವ ಲೋಪದೋಷಗಳು ಜನರಿಗೆ ಕಾಣದಂತೆ ಜಾಗರಾಕನಾಗಿರಬೇಕು. ತನ್ನ ಮೇಲೆ ವಿಶ್ವಾಸ ಇಲ್ಲದಿರುವವರ ಮೇಲೆ ತಾನು ಎಂದೂ ವಿಶ್ವಾಸ ಇಡಬಾರದು. ತನ್ನ ವಿಶ್ವಾಸಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರನಾದ ಮನುಷ್ಯನ ಮೇಲೆ ಕೂಡ ಅತಿ ನಂಬಿಗೆ ಇಡಬಾರದು.

ವಿಶ್ವಾಸಾದ್ಭಯಮುತ್ಪನ್ನಂ ಮೂಲಾದಷಿ ನಿಕೃಂತತಿ ।

ವಿಶ್ವಾಸಯೇಷಾಪ್ಯಪರಂ ತತ್ತ್ವಭೂತೇನ ಹೇತುನಾ ॥

ವಿಶ್ವಾಸಿಕ ಮನುಷ್ಯನಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನವಾದ ಅಪಾಯವು ಸಮೂಲನಾಶಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಪರಸೀಯರಲ್ಲಿ ಕೂಡ, ನಿಜವಾದ ಕಾರಣ ತೋರಿಸಿ, ತನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ವಿಶ್ವಾಸಮೂಡುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕು.

ಪಶುಪತಿಗಳಿಂದ ಕಲಿಯಬೇಕು

ಬಕವಚ್ಚಿಂತಯೇದಧಾರ್ಥಾನ್ ಸಿಂಹವಚ್ಚಿ ಪರಾಕ್ರಮೇ ।

ವೃಕವಚ್ಚಾಪಿ ಲುಂಪೇತ ಶಶವಚ್ಚಿ ವಿನಿಕ್ಷಿಪೇತ್ ॥

ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ಏಷಯವನ್ನು ಆಲೋಚನೆಮಾಡುವಾಗ ಬಕವಚ್ಚಿಯಂತೆ ಏಕಾಗ್ರ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ವಿಚಾರ ಮಾಡಬೇಕು. ಪರರ ಮೇಲೆ ಆಕ್ರಮಣ ಮಾಡುವಾಗ ಸಿಂಹದಂತೆ ಶಾರ್ದುದಿಂದ ಎರಗಬೇಕು. ತೋಳಿದಂತೆ ವೈರಿಗಳನ್ನು ಲಾಟಿ ಮಾಡಬೇಕು. ಮೊಲಗಳಿಂತೆ ಅವರನ್ನು ಹೊಡೆಯಬೇಕು.

ದೃಢ ಪ್ರಹಾರೀ ಚ ಭವೇತ್ ತಥಾ ಶೂಕರವನ್ನುಪಃ ।

ಚಿತ್ರಕಾರಶ್ಚ ತಿಖಿವದ್ ದೃಢ ಭಕ್ತಸ್ಥಾ ಶ್ವವತ್ ॥

ಹಂದಿಯಂತೆ ಜೋರಾಗಿ ವೈರಿಗೆ ಬಲವಾದ ಪೆಟ್ಟನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು. ನವಿಲಿನಂತೆ ಬಗೆ ಬಗೆಯ ಆಕಾರವನ್ನು ತಾಳಿ ವೈರಿಗಳನ್ನು ಮರುಳುಗೊಳಿಸಬೇಕು. ನಾಯಿಯಂತೆ ನಂಬಿದವರ ಮೇಲೆ ದೃಢವಾದ ವಿಶ್ವಾಸ ಇಡಬೇಕು.

ತಥಾ ಚ ಮಧುರಾಭಾಷೀ ಭವೇತ್ತೋಽಳಿಲವನ್ನುಪಃ ।

ಕಾಕಶಂಕೀ ಭವೇನಿತ್ಯಮಜ್ಞಾತಂ ವಸತಿಂ ವಸೇತ್ರಾ ॥

ಇದರಂತೆ ಅರಸನು ಕೋಗಿಲೆಯಂತೆ ಮಧುರವಾಗಿ ಮಾತನಾಡಬೇಕು. ಕಾಗೆಯಂತೆ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೂ ಸಂಶಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಬೇಕು. ಯಾರಿಗೂ ಗೊತ್ತಾಗದ ಅಜ್ಞಾತದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡಬೇಕು.

ಪರೀಕ್ಷೆಸದೇ ಸ್ವರ್ಪಿಣಸಚೀದ

ನಾವಪರೀಕ್ಷೆತಪೂರ್ವಂ ಚ ಭೋಜನಂ ಶಯನಂ ವರ್ಜಿತ್ರಾ ।

ವಸ್ತ್ರಂ ಪ್ರಪ್ನಮಲಂಕಾರಂ ಯಚ್ಚಾನ್ಯಾಸ್ಯನುಜೋತ್ತಮ ॥

ಮೊದಲು ಪರೀಕ್ಷೆಮಾಡಿನೋಡದೆ, ಉಂಟವನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು. ಪರೀಕ್ಷೆಸದ ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಮಲಗಬಾರದು. ಇದರಂತೆ ಪರೀಕ್ಷೆಸದ ವಸ್ತ್ರ ಹೂ ಅಲಂಕಾರಗಳನ್ನು ರಾಜರು ಮುಟ್ಟಿತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ.

ನ ಗಾಹೇಜ್ಜನಸಂಭಾಧಂ ನ ಚಾಚ್ಛಾತ ಜಲಾಶಯಮಾ ।

ಅಪರೀಕ್ಷೆತಪೂರ್ವಂ ಚ ಪುರುಷ್ಯರಾಪ್ತಕಾರಿಭಿಃ ॥

ತನ್ನ ಅತ್ಯಂತ ಆಪ್ತರೂ, ಹಿತಕಾರಿಗಳೂ, ಪೂರ್ವ ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡದಿರುವಾಗ, ಅಥವಾ ತಕ್ಕ ಏರ್ಮಾಡನ್ನು ಮಾಡದೇ ಇರುವಾಗ ಜನರ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ರಾಜರು ಸೇರಬಾರದು. ನೀರಿನ ಆಳ ತಿಳಿಯದ ನದಿ, ಸರೋವರಗಳಲ್ಲಿ ಇಳಿಯಬಾರದು.

ರಾಜರು ಆನೆ ಕುದುರೆ ಹಣ್ಣಿನಿಂದ ದೂರ ಇರಬೇಕು

ನಾವರೋಹೇತ್ವಂಜರಂ ವಾಲ್ಯಂ ನಾದಾಂತಂ ತುರಗಂ ತಥಾ ।

ನಾವಿಜ್ಞಾತಾಂ ಸ್ತ್ರಿಯಂ ಗಚ್ಛೀನ್ಯೈವ ದೇವೋತ್ಸವೇ ವಸೇತ್ರಾ

ನರೇಂದ್ರಲಕ್ಷ್ಮಿಂಧಮಂಡ್ಳತ್ವಾತಾ ಯತೋಽಭವೇನ್ಯಾಪಃ ।

ಸದ್ಬೃತಾಶ್ಚ ತಥಾ ಪುಷ್ಟಾಃ ಸತತಂ ಪ್ರತಿಮಾನಿತಾಃ

ರಾಜರ ಆಯ್ಯು

ರಾಜ್ಞಾ ಸಹಾಯಾಃ ಕರ್ತವ್ಯಾಃ ಪೃಥಿವೀಂ ಜೀತುಮಿಶ್ಕತಾ ।

ಯಥಾರ್ಥಂ ಚಾಪ್ಯಮಂಭತೋ ರಾಜಾ ಕರ್ಮ ಸುಯೋಜಯೀತ್ರಾ ॥

ಸರಿಯಾಗಿ ವಶವಾಗದ ಆನೆಯನ್ನು ಏರಬಾರದು. ಪಳಗಿಸದ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಹತ್ತಬಾರದು. ಗೂತ್ತಿಲ್ಲದ ಸ್ತ್ರೀಯೋಡನೆ ಸಹವಾಸ ಮಾಡಬಾರದು. ದೇವರ

ಲುತ್ತುವಗಳಲ್ಲಿ ವಸತಿ ಇರಬಾರದು. ರಾಜನು ಪ್ರಯತ್ನ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ತನ್ನ ರಾಜ್ಯಲಕ್ಷ್ಯ ಯ
ರಕ್ಷಣ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಜಾಗರೂಕನಾಗಿರಬೇಕು. ಸಮಗ್ರ ಭೂಮಂಡಲವನ್ನು
ಗೆಲ್ಲ ಬಯಸುವ ಮಹಾರಾಜರು ಒಳ್ಳೊಳ್ಳು ಸೇವಕರನ್ನು ಗೌರವಿಸಿ, ಅವರು ಬಯಸ್ಸಿದ್ದನ್ನೇಲ್ಲ
ಪೂರ್ಣಿಸಿ, ಅವರ ಸಂಸಾರದ ಭಾರವನ್ನು ತಾನೇ ನಿರ್ವಹಿಸಿ, ತನ್ನ ಸಹಾಯಕರನ್ನಾಗಿ
ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅವರನ್ನು ಯೋಗ್ಯ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ನಿಯಮಿಸಬೇಕು.

ಸ್ತ್ರೀಮು ಷಂಡಂ ನಿಯುಂಜೀತ ತೀಕ್ಷ್ಣಂ ದಾರುಣ ಕರ್ಮಸು ।

ಧರ್ಮೇಣ ಭಾಧೇಣ ಚ ಕಾರ್ಮೇಣ ಚ ನಂಬೀಣ ಚ ರವಿ ನಂದನ ॥

ಸ್ತ್ರೀಯರ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸವಿದ್ದಾಗ ಷಂಡರನ್ನು ಕೋಸಬೇಕು. ಘೋರ
ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕೂರ ಸ್ವಭಾವದವರನ್ನು ನಿಯಮಿಸಬೇಕು. ಇದರಂತೆ ಧರ್ಮ, ಅರ್ಥ
ಕಾಮ ಮುಂತಾದ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ರಾಜರು ಯೋಗ್ಯರನ್ನು ನಿಯೋಜಿಸಬೇಕು.

ಸರ್ವಾಧಾ ನೇಷ್ಟುತೇ ರಾಜ್ಞಾಸ್ತ್ರೀಕೊಣ್ಣಿಪಕರಣಕ್ರಮಃ ।

ಕರ್ಮಾಣಂ ಪಾಪಸಾಧ್ಯಾನಿ ಯಾನಿ ರಾಚೊಣಿ ನರಾಧಿಪ ।

ಸಂತಸ್ತಾನಿ ನ ಕುರ್ವಂತಿ ತಪ್ಸ್ಯಾತ್ತಾನಿ ತೈಜೀನ್ಯಾಪಃ ।

ನೇಷ್ಟುತೇ ಪೃಥಿವೀಶಾನಾಂ ತೀಕ್ಷ್ಣಾಣಿಪಕರಣ ಕ್ರಯಾ ।

ಯಸ್ಸಿನ್ ಕರ್ಮಾಣಂ ಯಸ್ಯ ಸ್ಯಾದ್ವಿಶೇಷೇಣ ಚ ಕೌಶಲಮ್ ।

ತಸ್ಮಿನ್ ಕರ್ಮಾಣಂ ತಂ ರಾಜಾ ಪರಿಕ್ಷ್ಯಾ ಚ ನಿವೇಶಯೀತ್ ॥

ರಾಜರು ಯಾವದೇ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡಲಿ, ಅದಕ್ಕೆ ಅತಿ ಉಗ್ರ ಉಪಾಯ
ಯೋಜಿಸಬಾರದು. ಅನ್ಯಾಯ ಅಥವಾ ಅತ್ಯಾಚಾರಗಳಿಂದ ರಾಜರು ಯಾವ
ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಸಾಧಿಸಲಿಕ್ಕೂ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಬಾರದು. ಸಜ್ಜನರು ಪಾಪಕಾರ್ಯಗಳನ್ನೂ
ಪಾಪಸಾಧ್ಯಕಾರ್ಯಗಳನ್ನೂ ಎಂದೂ ಮಾಡುವದಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ರಾಜರು
ಕ್ರಿಯ್ಯ, ಮೋಸ, ವಂಚನೆ, ಏಧಾ, ಬಲಾತ್ಮಾರ ಮುಂತಾದವುಗಳಿಂದ ಯಾವ
ಕಾರ್ಯವನ್ನೂ ಮಾಡಲು ಹವಣಿಸತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ. ಯಾವ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಯಾವನಿಗೆ
ಎಶೇಷವಾದ ಗತಿ ಕೌಶಲ್ಯ ಇರುವದೋ ಅದನ್ನು ಪರಿಕ್ಷಿಸಿ, ಅವರನ್ನು ಅಂತಹ
ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಯೇ ನಿಯಮಿಸಬೇಕು.

ರಾಜರ ಹೊಸ ಕರ್ಮಾಣಿ

ಗುಣೀನಾಂ ಪೂಜನಂ ಕುರ್ವಾತ್ ನಿಗುರ್ಣಾನಾಂ ಚ ಶಾಸನಮ್ ।

ಕಥಿತಾಃ ಸತತಂ ರಾಜನ್ ರಾಜಾನಶಾಂಕರ ಚಕ್ಷುಪಃ ॥

ಸ್ವಾಕ್ಷರೇ ದೇಶೇ ಪರೇ ದೇಶೇ ಜ್ಞಾನಶೀಲಾನ್ ವಿಚಕ್ಷಣಾನ್ ।

ಅನಾಹಾರ್ಯಾನ್ ಕ್ಲೀಶಕಾನ್ಯಾಯಂಜೀತ ತಥಾ ಚರಾನ್ ॥

ಸದ್ಗುಣ ಉಳ್ಳವರನ್ನು ಗೌರವಿಸಬೇಕು. ದುರುಣಿಗಳನ್ನು ಶಾಸನಮಾಡಬೇಕು.

ಈ ಗುಣಗಳನ್ನು ಗುಪ್ತಚಾರರ ಮುಖಾಂತರ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಗುಪ್ತಚಾರರು

ರಾಜರ ಕಣ್ಣಗಳಿದ್ದಂತೆ, ತನ್ನ ದೇಶದಲ್ಲಿಯೂ ಪರದೇಶದಲ್ಲಿಯೂ ಒಳ್ಳೆಜ್ಞಾನವಂತರೂ ಬಾಣಕ್ಕಾರೂ, ಅಮಿಷಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗದವರೂ ಆದ ಕಷ್ಟ ಸಹಿತ್ತು ಗುಪ್ತಚಾರರನ್ನು ನಿಯಮಿಸಬೇಕು.

ಬೇಹುಗಾರರ ಬಹುರೂಪ

ಜನಸ್ಯಾಂವಿದಿತಾನ್ ಸೌಮ್ಯಾನ್ ತಥಾ ಜ್ಞಾತಾನ್ ಪರಸ್ಪರಮ್ |
ವರೋಜೋಽ ಮಂತ್ರಕುಶಲಾನ್ ಸಾಂವತೀರ ಚಿಕಿತ್ಸಕಾನ್ ||
ಜನರಿಗೆಲ್ಲ ಪರಿಚಯವಿರದ ಸೌಮ್ಯಸ್ವಭಾವದ ಇಲ್ಲದೆ ಪರಸ್ಪರ ಬಾರರ
ಪರಿಚಯ ಇರುವ ಗುಪ್ತಚಾರರನ್ನು ನಿಯಮಿಸಬೇಕು. ಗುಪ್ತಚಾರರು ವ್ಯಾಪಾರ,
ಯಾಜ್ಞಕ, ಜ್ಯೋತಿಷಿ, ಸನ್ಯಾಸಿ ಮುಂತಾದ ವೇಷಗಳನ್ನು ತಳೆದಿರಬೇಕು.

ತಥಾ ಪ್ರವಾಚಿತಾಕಾರಾಂಶ್ವರಾನ್ ರಾಜಾ ನಿಯೋಜಯೀತ್ |
ನೈಕ್ಷಯ್ ರಾಜಾ ಶ್ರದ್ಧಧ್ವಾತ್ ಚಾರಸ್ಯಾಪಿ ಸುಭಾಸಿತಮ್ ||
ಬೇರಾಗಿ ಮುಂತಾದ ಬಗೆಬಗೆಯ ಆಕಾರದ ಬಾರರನ್ನು ರಾಜರು ಗೊತ್ತಪಡಿಸಿ
ಅವರೆಲ್ಲರ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಯವಿಟ್ಟು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಬೇಹುಗಾರರು
ಹೇಳಿದ್ದನ್ನೆಲ್ಲ ರಾಜರು ನಂಬಬಾರದು. ಒಬ್ಬನೇ ಬಾರನ ಒಳ್ಳೆ ಮಾತಿನ ಮೇಲೆ
ಎಂದೂ ವಿಶ್ವಾಸ ಇಡಬಾರದು.

ಬಾರರನ್ನು ಯಾವಾಗ ನಂಬಬೇಕು

ದ್ವಯೋಃ ಸಂಬಂಧಮಾಜ್ಞಾಯ ಶ್ರದ್ಧಧ್ವಾನ್ಯೈಪತಿಸ್ತದಾ |
ಪರಸ್ಪರಸ್ಯಾಂ ವಿದಿತ್ಯಾ ಯದಿ ಸ್ಯಾತಾಂ ಚ ತಾಪ್ಯಭೋ ||
ಇಬ್ಬರು ಬಾರರು ಒಂದೇ ಬಗೆಯ ಸುದ್ದಿ ಸಮಾಚರ ತಿಳಿಸಿದರೆ ಅವರಿಬ್ಬರ
ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಮೊದಲು ಪರಿಕ್ಷಿಸಬೇಕು. ಅನಂತರ ವಿಶ್ವಾಸಾರ್ಹ ಅನಿಸಿದರೆ ಮಾತ್ರ
ನಂಬಬೇಕು. ಪರಸ್ಪರ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದೆ ಅಪರಿಚಿತರಾದ ಇಬ್ಬರು ಬೇಹುಗಾರರು ಒಂದೇ
ವಿಷಯವನ್ನು ಬಂದು ಹೇಳಿದರೆ ನಂಬಬೇಕು.

ಬಾರ-ಸಮಾಖಾರ

ತಸ್ಯಾದ್ವಾಜಾ ಪ್ರಯತ್ನೇನ ಗೂಡಾಂಶ್ವರಾನ್ಯಿಯೋಜಯೀತ್ |
ರಾಗಾಪರಾಗೋ ಭೃತ್ಯಾನಾಂ ಜನಸ್ಯ ಚ ಗುಣಾಗುಣಾನ್ |
ಸರ್ವಂ ರಾಜ್ಞಾಂ ಚರಾಯತ್ತಂ ತೇಮು ಯತ್ತಪರೋ ಭವೇತ್ ||
ಆದುದರಿಂದ ರಾಜರು ತನ್ನ ಬೇಹುಗಾರರನ್ನು ಜನರ ಸದ್ಗುಣ ದುಗುರ್ಗಣ
ತಿಳಿಯಲಿಕ್ಕೂ ಮತ್ತು ತನ್ನ ಸೇವಕರ ರಾಗದ್ವೇಷ ತಿಳಿಯಲಿಕ್ಕೂ, ವೈರಿಗಳ
ವಿಜಯಗಳನ್ನು ಅರಿಯಲಿಕ್ಕೂ ದಕ್ಷರಾದ ಗೂಡಬಾರರನ್ನು ಪ್ರಯತ್ನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ

ನೇಮಿಸತಕ್ಕದ್ದು. ರಾಜರ ಸರ್ವಕಾರ್ಯಗಳ ಯಶಾಪಯಶಗಳು ಗುಪ್ತಚಾರರ ಮೇಲೆ ಅವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತವೆ. ಆದುದರಿಂದ ಸಮರ್ಥ ಬೇಹುಗಾರರ ಪಡೆಯನ್ನು ರಾಜರು ಪ್ರಯತ್ನಪೂರ್ವಕ ನಿಯಮಿಸಬೇಕು.

ತಿಳಿದು ಮಾಡುವದೇನು ?

ಕರ್ಮಣ ಕೇನ ಮೇ ಲೋಕೇ ಜನ ಸರ್ವೋಽಪಿರಜ್ಯತೇ |

ವಿರಜ್ಯತೇ ಕೇನ ತಥಾ ವಿಜ್ಞೀಯಂ ತನ್ನ ಹೀಳಿತಾ |

ವಿರಾಗಜನಕಂ ಲೋಕೇ ವರ್ಜನೀಯಂ ವಿಶೇಷತಃ ||

ಯಾವ ಕಾರ್ಯದಿಂದ ಜನರಿಗೆ ತನ್ನ ಮೇಲೆ ಶ್ರೀತಿ ಉಂಟಾಗುವದು, ಯಾವ ಕಾರ್ಯದಿಂದ ಜನರಿಗೆ ಅಶ್ರೀತಿ ತನ್ನ ಮೇಲೆ ಉಂಟಾಗುವದು ಎಂಬುದನ್ನು ರಾಜರು ಸೂಕ್ತವಾಗಿ ಅರಿತು ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೆ ಅಶ್ರೀತಿಯನ್ನು ಒಟ್ಟಮಾಡುವ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಬಿಡಬೇಕು. ಅನುರಾಗವು ಉಂಟಾಗುವ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಮಾಡಬೇಕು.

ಅನುರಾಗದ ಕೂಸು ಲಕ್ಷ್ಮಿ

ತಥಾ ಚ ರಾಗ ಪ್ರಭವಾ ಹಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ರಾಜಾಂ ಮತಾ
ಭಾಷ್ಯರವಂಶಚಂದ್ರ |

ತಷ್ಣಾತ್ಮಯತ್ತೇನ ನರೇಂದ್ರಮುಖೀಃ ಕಾರ್ಯೋಽನುರಾಗೋ ಭುವಿ
ಮಾನವೇಷು ||

ಸೂರ್ಯವಂಶಕ್ಕೆ ಚಂದ್ರನಂತಿರುವ ಮನು ಮಹಾರಾಜನೆ, ಸಂಪತ್ತಿ ಜನಾನುರಾಗದಿಂದಲೇ ಹುಟ್ಟುವದು. ಆದುದರಿಂದ ರಾಜರು ಜನರ ಅನುರಾಗವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಸರ್ವ ರೀತಿಯಿಂದಲೂ ಪ್ರಯತ್ನಮಾಡಿ ಪ್ರಜಕೋಣಿಯ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಪ್ರೇಮಾನುರಾಗಗಳು ಉತ್ತನ್ವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕು.

ರಾಜಸೇವಕರಿಗೆ ಕಿವಿಮಾತು

ರಾಜಾಽ ಯತ್ಸೌ ವದೇದ್ವಾಕ್ಯಂ ಶೋತವ್ಯಂ ತತ್ತ್ವಯತ್ತತಃ |

ಆಳ್ಳಿಪ್ಯ ವಚನಂ ತಸ್ಯ ನ ವಕ್ತವ್ಯಂ ತಥಾ ವಚಃ

ದುಷ್ಪತಾನಿ ನರೇಂದ್ರಸ್ಯ ನ ತು ಸಂಕೀರ್ತಯೀತ್ ಕೃಷಿತ್ |

ಜೀದಾಯೀರ್ಣಾ ನ ತದ್ದೀಯಮನ್ಯಸ್ತಿ ಭೂತಿಮಿಷ್ಟತಾ ||

ವಸ್ತ್ರಮಸ್ತಮಲಂಕಾರಂ ರಾಜಾಂ ದತ್ತಂ ತು ಧಾರಯೀತ್ ||

ರಾಜರು ನುಡಿದ ವಚನವನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಮಿವಿಟ್ಟು ಕೇಳಬೇಕು. ಅವರ ಮಾತನ್ನು ಆಳ್ಳಿಪ್ಯಿಸಿ ಎಂದೂ ಪ್ರತಿಮಾಕ್ಯವನ್ನು ನುಡಿಯಬಾರದು. ರಾಜರು ಮಾಡಿದ ದುಷ್ಪಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸಬಾರದು. ವಸ್ತ್ರ, ಶಸ್ತ್ರ, ಅಲಂಕಾರ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ರಾಜರು ಕೊಟ್ಟರೆ ಗೌರವದಿಂದ ತಾನೇ ಧರಿಸಬೇಕು. ಜೀದಾಯೀರ್ಣಾ ರಾಜದತ್ತವಾದ ವಸ್ತ್ರಲಂಕಾರಗಳನ್ನು ಬೇರೆಯವರಿಗೆ ಕೊಡಕೊಡದು.

ನಾನನಿರ್ದಿಷ್ಟಪ್ಪೇ ತಥಾ ದ್ವಾರೇ ಪ್ರವಶೀತ್ತು ಕಥಂಚನ |
ನ ಚ ಹಶ್ಯೇತ್ತು ರಾಜಾನಮಯೋಗ್ಯಾಸು ಚ ಭೂಮಿಮು ||

ಮೊದಲು ಹೇಳಿ, ಭೇಟಿಗೆ ಅವರಿಂದ ಅಪ್ಪತ್ತಣ ಪಡೆಯದೆ ಅರಮನೆಯ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಪ್ರವೇಶಮಾಡಬಾರದು. ರಾಜರು ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಅಯೋಗ್ಯ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಅವರನ್ನು ಕಣಬಾರದು.

ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ, ಲೋಕಾಂತದಲ್ಲಿ ಹಾಗೆ
ಅನುಕೂಲಂ ಶ್ರಿಯಂ ತಸ್ಯ ವಕ್ತವ್ಯಂ ಜನಸಂಸದಿ |
ರಹೋಗತಸ್ಯ ವಕ್ತವ್ಯಮಪ್ರಿಯಂ ಯದ್ವಿತಂ ಭವೇತ್ |
ಜನರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಇದ್ದಾಗ ರಾಜರಿಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗಿಯೇ ಸವಿನುಡಿಗಳನ್ನು
ಆಡಬೇಕು. ಅವರಿಗೆ ಅಪ್ರಿಯವಾದ ಪ್ರತಿಕೂಲವನ್ನೆನುವ ಹಿತವಾದವನ್ನು
ಹೇಳುವದಿದ್ದರೆ, ಅವರನ್ನು ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ ಭೇಟಿಮಾಡಿ ಹೇಳಬೇಕು.

ಈ ಆರರಿಂದ ದೂರ ಇರಬೇಕು
ಶಾತ್ಯಂ ಲೌಲ್ಯಂ ಚ ಪೈಶೂನ್ಯಂ ನಾಸ್ತಿಕ್ಯಂ ಕ್ಷುದ್ರತಾ ತಥಾ |
ಚಾಪಲ್ಯಂ ಚ ಪರಿತ್ಯಾಜ್ಯಂ ನಿತ್ಯಂ ರಾಜೈಷ್ವಾಽನುಜೀವಿಭಿಃ ||
ರಾಜರನ್ನು ಉಪಜೀವಿಸಿ ಇರುವವರು, ಶಾತ್ಯ, ಲೋಲುಪತೆ, ಆಸೆ, ಚಾಡಿಕೋರತನ,
ನಾಸ್ತಿಕತೆ, ಕ್ಷುದ್ರಬುದ್ಧಿ, ಚಂಚಲತೆ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡಬೇಕು.
ಅಪ್ಯಪ್ಯಶಾಸ್ಯ ನ ಬೂರ್ಯಾತ್ ಕಾಮಂ ಬೂರ್ಯಾತ್ತಫಾ ಯದಿ |
ಹಿತಂ ತಧ್ಯಂ ಚ ವಚನಂ ಹಿತೈಸ್ಸಹ ಸುನಿತಿತಮ್ |
ಕೇಳದೆ ರಾಜರಿಗೆ ಯಾವ ಮಾತನ್ನೂ ಹೇಳಬಾರದು. ಒಂದು ವೇಳೆ ಕೇಳದೇ
ಹೇಳುವ ಪ್ರಸಂಗ ಬಂದರೆ ಅದು ಸತ್ಯ ಹಾಗೂ ಹಿತಕರವಾಗಿರಬೇಕು. ಅದನ್ನು ಕೂಡ
ಅವನಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಆಪ್ತಜನರೊಂದಿಗೆ ಕೂಡಿಕೊಂಡು ನಿತ್ಯತಮಾಗಿ ಹೇಳಬೇಕು.

ಇವರು ಉರಲ್ಲಿ ಇರಲು ಅಯೋಗ್ಯರು
ಭೀತಾನ್ ಪ್ರಮತ್ತಾನ್ ಕುಪಿತಾಂಸ್ತಧ್ವವ ಚ ವಿಮಾನಿತಾನ್ |
ಕುಭೃತ್ಯಾನ್ ಪಾಪತೀಲಾಂಶ್ ನ ರಾಜಾ ವಾಸಯೀತ್ಪರೇ ||
ಅಂಜುಬಿರಕ, ತಲೆಕಟ್ಟವ, ಶೀಪ್ಯಕೋಪಿ, ಅಪಮಾನಿತ, ಮತ್ತು ದುರಾಕಾರ,
ದುಶ್ಯೇಲರಾದ ದುಷ್ಪಸೇವಕರನ್ನು ರಾಜನು ತನ್ನ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಇರಗೊಡಬಾರದು.

ತ್ಯಜಿಸಬೇಕಾದ ತ್ರಿದೋಷ
ಮೃಗಯಾ ಪಾನಮಕ್ಕಾಂಶ್ ವರ್ಚಯೀತ್ ಪೃಥಿವೀ ಪತಿಃ |
ವಿತಾನ್ಯಾಕಸೇವಮಾನಾಸ್ತು ವಿನಷ್ಟಾಃ ಪೃಥಿವೀಷ್ಟತಃ ||

ಬಹವೋ ನರಶಾದೂರಾಲ ತೇಷಾಂ ಸಂಖ್ಯಾ ನ ವಿಧತೆ ।
 ದಿವಾ ಸಾಫಂ ಕ್ಷತೀಶಸ್ತ ವಿಶೇಷೇಣ ವಿವರಣೀಯೇತ್ ॥
 ವಾಕ್ಯಪಾರುಷ್ಯಂ ನ ಕರ್ತವ್ಯಂ ದಂಡಪಾರುಷ್ಯಮೇವ ಚ ।
 ಪರೋಕ್ಷನಿಂದಾ ಚ ತಥಾ ವರ್ಜನೀಯಾ ಮಹಿಳೆತಾ ॥
 ಬೇಟೆ, ಕುಡಿತ, ಜೂಜು, ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ರಾಜರು ಬಿಟ್ಟಬೇಕು.
 ಇಂತಹ ದುಕ್ಷಟಗಳಿಗೆ ಒಳಗಾಗಿ ನಾಶಮೊಂದಿದ ರಾಜರಿಗೆ ಲೆಕ್ಕಾವಿಲ್ಲ. ರಾಜರು ಹಗಲು
 ಹೊತ್ತು ಮಲಗಬಾರದು, ಬಿರುನುಡಿ ಆಡಬಾರದು. ಉಗ್ರದಂಡ ವಿಧಿಸಬಾರದು.
 ಬೆನ್ನಹಿಂದೆ ನಿಂದಿಸಬಾರದು.

ಇಬ್ಬಗೆಯ ಅರ್ಥದೂಷಣ

ಅರ್ಥಸ್ಯ ದೂಷಣಂ ರಾಜಾ ದ್ವಿಪ್ರಕಾರಂ ವಿವರಣೀಯೇತ್ ।
 ಅರ್ಥಾನಾಂ ದೂಷಣಂ ಚೈಕಂ ತಥಾಭೇಣಷು ಚ ದೂಷಣಮ್ ॥
 ಪ್ರಾಕಾರಾಣಾಂ ಸಮುಳ್ಳೇದೋ ದುರ್ಗಾದೀನಾಮಸತ್ಯಾಯಾ ।
 ಅರ್ಥಾನಾಂ ದೂಷಣಂ ಪ್ರೋಕ್ಷಂ ವಿಪ್ರಕೀಣತ್ವಮೇವ ಚ ॥
 ರಾಜರು, ಎರಡು ವಿಧವಾದ ಅರ್ಥದ ದೂಷಣೆಯನ್ನು ಸರ್ವಭಾ ಮಾಡಬಾರದು.
 ದುರ್ಗ, ಕೋಟಿ, ಕೊತ್ತಲ, ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಇಡದೇ ಹಾಳುಮಾಡುವದು
 ಒಂದು ತರಹದ ಅರ್ಥದೂಷಣ ಅನಿಸುತ್ತದೆ. ರಾಜರು ಮಾಡುವ ದುಷ್ಪಾಯ್ಗಳಲ್ಲವೂ
 ಈಮೊದಲನೆಯ ಅರ್ಥದೂಷಣದಲ್ಲಿಯೇ ಸೇರಿದೆ.

ಅದೇಶಕಾಲೇ ಯದ್ವಾನಮಪಾತ್ರೇ ದಾನಮೇವ ಚ ।
 ಅರ್ಥಾಷು ದೂಷಣಂ ಪ್ರೋಕ್ಷಮಸತ್ತಾ ಕರ್ಮ ಪ್ರವರ್ತನಮ್ ॥
 ಅಕಾಲದಲ್ಲಿ, ಅಪಾತ್ರದಲ್ಲಿ, ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ದಾನ ಕೊಡುವದು, ದುಷ್ಪಾಯ್ಗಳಿಗೆ
 ಪ್ರೋತ್ಸಾಹನೆ ನೀಡುವದು, ಎರಡನೆಯ ಬಗೆಯ ಅರ್ಥದೂಷಣ ಅನಿಸುವದು.

ರಾಜರ ಪಡ್ಡಿಪುಗಳು

ಕಾಮಃ ಕೋಧೋ ಮದೋ ಮಾನೋ ಲೋಭೋ
 ಹಷ್ಟಸ್ತಧೈವ ಚ ॥

ಪತೇ ವಚ್ಯಾಃ ಪ್ರಯತ್ನೇನ ಶಾದರಂ ಪೃಥಿವೀಕ್ಷಿತಾ ॥
 ಕಾಮ, ಸಿಟ್ಟಿ, ಅಹಂಕಾರ, ದುರಭಿಮಾನ, ಲೋಭ, ಹಷ್ಟೋದ್ರೇಕ ಮುಂತಾದ
 ಗುಣಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ರಾಜರಾದವರು ಪ್ರಯತ್ನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ವರ್ಜಿಸಬೇಕು.

ಅಲಸ್ಯ ಇಲ್ಲಿ ದೋಪ

ಅದೀಘಾಸೂತ್ರಶ್ಚ ಭವೇತ್ ಸರ್ವಕರ್ಮಸು ಪಾಧಿವಃ ।
 ದೀಘಾಸೂತ್ರಃ ನೃಪತೇಃ ಕರ್ಮಹಾನಿಧುರವಂ ಭವೇತ್ ॥

ರಾಜರು ಎಲ್ಲ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿಯೂ ತ್ವರಿತ ನಿರ್ಣಯ ಉಳಿವರಾಗಬೇಕು. ದೀಪ್ರ
ಸೂತ್ರ ಎಂದರೆ ಆಲಸಿಯು ಆಗಿರಬಾರದು. ಆಲಸಿಯಾದ ರಾಜನ ಎಲ್ಲ ಕೆಲಸಗಳೂ
ಕೆಟ್ಟು ಹೋಗುತ್ತವೆ.

ಅಲಸ್ಯ ಇಲ್ಲಿ ಗುಣ

“ರಾಗೇ ದರ್ಶೇ ಚ ಮಾನೇ ಚ ದೋಹೇ ಪಾಪೇ ಚ ಕರ್ಮಣೇ।

ಅಪಿಯೇ ಚೈವ ಕರ್ತವ್ಯೇ ದೀಪ್ರಸೂತ್ರಃ ಪ್ರಶಸ್ಯತೇ ॥

ಆದರೆ ಪ್ರೇಮ ಮಾಡುವಾಗಲೂ, ಮದವನ್ನ ತಾಳುವಾಗಲೂ, ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ
ಬಯಸುವಾಗಲೂ, ಇನ್ನೊಂದು ದೋಹವನ್ನ ಕೈಕೊಳ್ಳುವಾಗಲೂ, ಯಾವುದಾದರೂ
ಪಾಪಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರವರ್ತಿಸುವಾಗಲೂ, ಅಪ್ರಯಕಾರ್ಯ ಎಸಗುವಾಗಲೂ ಅಲಸ್ಯ
ಮಾಡಿದಪ್ಪು ಒಳ್ಳೆಯದು.

ಗುಟ್ಟಿ ರಟ್ಟಾದರೆ

ರಾಜ್ಞಾ ಸಂಪೃತ ಮಂತ್ರೇಣ ಸದಾ ಭಾವ್ಯಂ ನೃಪೋತ್ತಮ ।

ತಸ್ಯಾದ ಸಂಪೃತ ಮಂತ್ರಸ್ಯ ರಾಜ್ಞಃ ಸರ್ವಾಪದೋ ಧ್ರುವಮ್ ॥

ಕೃತಾನ್ಯೇವ ತು ಕಾರ್ಯಾಣಿ ಜಾಳಿಯಂತೇ ಯಸ್ಯ ಭೂಪತೇಃ

ನಾರಬ್ಧಾನಿ ಮಹಾಭಾಗ ತಸ್ಯ ಸ್ಥಾದ್ವಾಸುಧಾ ವಶೇ ॥

ರಾಜರು ತಮ್ಮ ವಿಚಾರಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಗೌಪ್ಯ ಇಟ್ಟಿರಬೇಕು. ರಾಜಕೀಯ ವಿಷಯಗಳ
ಗುಟ್ಟಿರಟ್ಟಾದರೆ ಎಲ್ಲ ವಿಧವಾದ ಅನರ್ಥಗಳು ಒದಗುವದು ವಿಂಡಿತ.

ಯಾವ ರಾಜನು ಯಾವದೇ ಯೋಜನೆ ಕೈಕೊಂಡಾಗ, ಪ್ರಾರಂಭಪು ಯಾರಿಗೂ
ಗೊತ್ತಾಗದೆ ಅದು ಮುಗಿದ ಬಳಿಕ ಮಾತ್ರ, ಕೃತ ಕಾರ್ಯವು ತಿಳಿಯುವದೋ ಅಂಥ
ರಾಜನಿಗೆ ಇಡೀ ಭೂಮಂಡಲವು ಕೈವಶವಾಗುವದು.

ಮಂತ್ರಮೂಲಂ ಸದಾ ರಾಜ್ಯಂ ತಸ್ಯಾನ್ಯಂತಃ ಸುರಕ್ಷಿತಃ ।

ಕರ್ತವ್ಯಃ ಪೃಥಿವೀಪಾಲ್ಯಮಂತ್ರ ಭೇದಭಯಾತ್ಮದಾ ॥

ಮಂತ್ರವಿಶ್ವಾಧಿತೋ ಮಂತ್ರಃ ಸಂಪತ್ತಿಣಾಂ ಸುಶಿಖಃ ।

ಮಂತ್ರಶ್ಚಲೀನ ಬಹವೋ ವಿನಷ್ಟಾಃ ಪೃಥಿವೀಕ್ಷಿತಃ ॥

ರಾಜ್ಯದ ಭದ್ರತೆಯು ರಾಜರ ಮಂತ್ರಮೂಲವಾಗಿದೆ. ರಹಸ್ಯವಾದ ರಾಜಕೀಯ
ವಿಷಯಗಳನ್ನ ಗುಪ್ತವಾಗಿ ಇಡುವದರ ಮೇಲೆಯೇ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಭದ್ರತೆಯು
ಅವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಮಹತ್ವದ ವಿಷಯಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ರಾಜರು
ಜಾಗರೂಕರಾಗಿ ಗುಟ್ಟಿ ಇಟ್ಟಿರಬೇಕು. ದೂರದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ವಿಚಾರಣೆಯಾದ

ರಾಜನೂ ಮಂತ್ರಿಗಳೂ ಮುಂದಾಲೋಚನೆಮಾಡಿ, ರಹಸ್ಯವಾಗಿ ಕೈಕೊಂಡ ಗುಪ್ತಯೋಜನೆಗಳು ಪ್ರಜಾಜನರಿಗೆ ಸಂಪತ್ತು, ಸುಖಗಳನ್ನು ತಂದುಕೊಡುತ್ತವೆ. ರಾಜರಹಸ್ಯಗಳು ಬಯಲಾಗಿ ಎಷ್ಟೋ ಅರಸರು ನಾಶಹೊಂದಿದ್ದಾರೆ.

ಕರ ಹೇರಬಾರದು, ಜನರನ್ನ ಹೀರಬಾರದು

ಯಥಾ ನ ಶ್ವಾತ್ ಕೃತೀಭಾವಃ ಪ್ರಜಾನಾಮನವೇಕ್ಷಯಾ ।

ತಥಾ ರಾಜ್ಞಾ ಪ್ರಕರ್ತನವ್ಯಂ ಸ್ವಂ ರಾಷ್ಟ್ರಂ ಪರಿರಕ್ಷತಾ ॥

ಪ್ರಜರ ಉದಾಸೀನತೆಯಿಂದ ಅಧಾರತ್ ರಾಜರ ಅನಾದರದಿಂದ ಮಂತ್ರಿಗಳು ಹೇರಿದ ಕರಭಾರದಿಂದ ಪ್ರಜಾಜನರು ಕ್ಷೀಣರಾಗಿ ಹೋಗದಂತೆ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ವಹಿಸಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ರಾಷ್ಟ್ರದ ರಕ್ಷಣೆಯಾಗುವದು.

ಮೋಹಾದ್ರಾಜಾ ಸ್ವರಾಷ್ಟಂ ಯಃ ಕರ್ಮಯತ್ನವೇಕ್ಷಯಾ ।

ಸೋಽಚರಾದ್ ಭೃತ್ಯತೇ ರಾಜ್ಯಾಜ್ಞೀವಿತಾಜ್ಞ ಸಬಾಂಧವಃ ॥

ಯಾವ ರಾಜರು ಲೋಭದಿಂದ ಮೋಹದಿಂದ ತನ್ನ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಜನರನ್ನೆಲ್ಲ ಶೋಷಣೆ ಮಾಡುವನೋ ಅವನು ಕೆಲವೇ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯಭೃತ್ಯನಾಗುವನು. ಮತ್ತು ಒಂದು ಬಂಧು ಬಂಧವರೂಂದಿಗೆ ಮರಣ ಹೊಂದುವನು.

ಕರುವಿನಂತೆ ಬೆಳಿಸು, ಎತ್ತಿನಂತೆ ದುಡಿಸು

ಭೃತೋ ವತ್ಸೋ ಜಾತಫಲಃ ಕರ್ಮಯೋಗ್ಯೋ ಯಥಾ ಭವೇತ್ ।

ತಥಾ ರಾಷ್ಟ್ರಂ ಮಹಾಭಾಗ! ಭೃತಂ ಕರ್ಮಸಹಂ ಭವೇತ್ ।

ಯೋ ರಾಷ್ಟ್ರಮನುಗ್ರಹಣಿ ರಾಜ್ಯಂ ಸ ಪರಿರಕ್ಷತಿ ॥

ಎಳೆಕರುವು ಸರಿಯಾಗಿ ಪ್ರೋಷಣೆಮಾಡಿದರೆ ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ಬೇಕಾದಂತಹ ಭಾರಹೊರಲು ಸಮರ್ಥವಾಗುವದು. ಅದರಂತೆಯೇ ರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿಯ ಜನರನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಪಾಲನಪೋಷಣಮಾಡಿ ಬೆಳೆಸಿದರೆ ಅವರು ಮುಂದೆ ಬೇಕಾದಂತಹ ಕಾರ್ಯಮಾಡಲು ಸಮರ್ಥರಾಗುವರು. ಯಾವನು ರಾಷ್ಟ್ರವನ್ನೆಲ್ಲ ಪ್ರೇಮದಿಂದ ಅನುಗ್ರಹಿಸುತ್ತಾನೋ ಅವನೇ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಪರಿಪಾಲಿಸುತ್ತಾನೆ.

ದೃವ ಪೌರುಷಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದು ಶೈಷ್ಟ ?

ಸ್ವಮೇವ ಕರ್ಮ ದೃವಾಖ್ಯಂ ವಿಧಿ ದೇಹಾಂತರಾರ್ಚಿತಮ್ ।

ತಸ್ಮಾತ್ಪೂರುಷಮೇವ ಶೈಷ್ಟಮಾಹುಮರ್ನಿಷಣಃ ॥

ದೇಹಾಂತರದಲ್ಲಿ ತಾನು ಮಾಡಿದ ಕರ್ಮವೇದೃವ ಅನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಮನುಷ್ಯನ ಕರ್ಮ ಅಥವಾ ಪ್ರಯತ್ನವೇ ಶೈಷ್ಟವೆಂದು ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಪ್ರತಿಕೂಲ ದೈವ ಪ್ರಯತ್ನ ದಿಂದ ಅನುಕೂಲ
ಪ್ರತಿಕೂಲಂ ತಥಾ ದೈವಂ ಪೌರುಷೇಣ ವಿಹನ್ಯತೇ ।
ಮಂಗಲಾಕಾರ ಯುಕ್ತಾನಾಂ ನಿತ್ಯಮುತ್ತಳಿನಶಾಲಿನಾಮ್ ॥
ಒಳ್ಳೇ ಸದಾಚಾರದಿಂದ ಒಡಗೂಡಿ ಯಾವಾಗಲೂ, ಉನ್ನತಿ ಹೊಂದಲು
ಪ್ರಯತ್ನಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಜನರ ಪೌರುಷದಿಂದ ದೈವವು ಪ್ರತಿಕೂಲವಾಗಿದ್ದರೂ
ಶಾಂತವಾಗಿ ಅನುಕೂಲವಾಗುತ್ತದೆ.

ಯೇಷಾಂ ಪೂರ್ವಕೃತಂ ಕರ್ಮ ಸಾತ್ವಿಕಂ ಮನುಜೋತ್ತಮು ।
ಪೌರುಷೇಣ ವಿನಾ ತೇಷಾಂ ಕೇವಾಂಚಿದ್ ದೃಶ್ಯತೇ ಫಲಮ್ ॥
ಯಾರು ಪೂರ್ವ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಸಾತ್ವಿಕಕರ್ಮಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಮಾಡಿರುವರೋ ಅವರಿಗೆ
ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಪೌರುಷ ಇಲ್ಲದೆಯೂ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಒಳ್ಳಿ ಫಲವು ದೊರಕುವದು ಕಂಡುಬರುವದು.

ದೈವ ಹೇಡಿಗಳ ಸಮಾಧಾನ
ಪೌರುಷೇಣಾಪ್ಯತೇ ರಾಜನ್ ಪ್ರಾರ್ಥಿತವ್ಯಂ ಫಲಂ ನರ್ಯಃ ।
ದೈವಮೇವ ವಿಜಾನಂತಿ ನರಾಃ ಪೌರುಷ ವರ್ಚತಾಃ ॥
ಮನವ್ಯಾಪಿಗೆ ಬಯಸಿದ ಫಲಪೆಲ್ಲವೂ ಪೌರುಷ ಅಥವಾ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ
ದೊರಕುವದು. ಪೌರುಷ ಶಾಸ್ತರಾದ ಜನರು ದೈವದಿಂದಲೇ ತಮಗೆ ಫಲ
ಬರುವದೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ.

ಫಲ ನೀಡುವ ತ್ರಿಕೂಟ
ದೈವಂ ಪುರುಷಕಾರಶ್ಚ ಕಾಲಶ್ಚ ಪುರುಷೋತ್ತಮು ।
ತ್ರಯಮೇತನ್ನಿಂದಿಷ್ಟಾಂ ಸಾತ್ವಾ ಫಲಾವಹಮ್ ॥
ದೈವ, ಪ್ರಯತ್ನ, ಮತ್ತು ಅನುಕೂಲವಾದ ಕಾಲ ಈ ಮೂರು ಕೂಡಿಯೇ
ಮನವ್ಯಾಪಿಗೆ ಒಟ್ಟು ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತವೆ.

ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಧರ್ಮಮಾಡಿ ಫಲ ಪಡೆಯಿರಿ
ನಾಲಾಃ ಪ್ರಾಪ್ತವಂತ್ಯಧಾನ್ ನ ಚ ದೈವ ಪರಾಯಣಾಃ ।
ತಷ್ಣಾತ್ವರ್ವಪ್ರಯತ್ನೇನ ಆಚರೇಧ್ರಮರ್ಮಮತ್ತಮಮ್ ॥
ಬರಿ ದೈವವನ್ನು ನಂಬಿ ಕುಳಿತ ಆಲಸಿ ಜನರಿಗೆ ಯಾವ ಫಲವೂ ದೊರಕಲಾರದು.
ಬರಿ ದೈವವನ್ನು ನಂಬಿ ಕುಳಿತವರಿಗೂ ಫಲವು ದೊರಕಲಾರದು. ಆದುದರಿಂದ
ಸರ್ವಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿ ಉತ್ತಮವಾದ ಧರ್ಮವನ್ನು ಆಚರಿಸಬೇಕು.

ಸಾಹಸಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಲಕ್ಷ್ಯಯ ಸ್ವಯಂವರ
ತ್ಯಕ್ತಾಙ್ಲಾಣಾನ್ ದೈವಪರಾನ್ ಮನುಷ್ಯಾನುತ್ಥಾನಯುಕ್ತಾನ್
ಪುರುಷಾನ್ ಹಿ ಲಕ್ಷ್ಯಃ ।

ಅನ್ವಿತ್ಯ ಯತ್ನಾದ್ ವೃಣಿಯಾನ್ ಪೇಂದ್ರ! |

ತಸ್ಯಾತ್ ದೋತ್ತಾನವತಾ ಹಿ ಭಾವ್ಯಮ್ ||

ಭಾಗ್ಯಲಕ್ಷ್ಯ ಯು 'ದೈವ ದೈವ' ಎಂದು ಕುಳಿತ, ಕೈಲಾಗದ ಅಲಸಿ ಮಾನವರನ್ನ ಬಿಟ್ಟು, ಪ್ರಯತ್ನಶೀಲರಾದ, ತಮ್ಮ ಬಾಹುಬಲದಿಂದಲೇ ತಮ್ಮ ಕಾಲಮೇಲೆಯೇ ಎದ್ದು ನಿಲ್ಲಲು ಹವಣಿಸುವ ಪೌರುಷವುಳ್ಳ ಪುರುಷರನ್ನ ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಾಳೆ. ಆದುದರಿಂದ ಮನುಷನು ಯಾವಾಗಲೂ ಪ್ರಯತ್ನಶೀಲನಾಗಬೇಕು.

ಭೇದೋಪಾಯ

ಭಿನ್ನ ಹಿ ಶಕ್ಯ ರಿಪವಃ ಪ್ರಭೂತಾಃ ಸ್ವಲ್ಪೀನ ಸೈನ್ಯೇನ
ನಿಹಂತುಮಾಜ್ಞಾ |

ಸುಸಂಹತಾನಾಂ ಹಿ ತತಸ್ತ ಭೇದಃ ಕಾಯೋ ರಿಪೂಣಾಂ
ನಯಶಾಸ್ತ್ರವಿಧಿಃ ||

ವೈರಿಗಳು ಬಹಳಷ್ಟು ಇದ್ದರೂ, ಅವರಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರ ಒಡಕನ್ನ ಮಟ್ಟಿಸಿದರೆ, ಸ್ವಲ್ಪೀನ ಸೈನ್ಯದಿಂದ ಅವರನ್ನ ಕೊಲ್ಲಬಹುದು. ಆದುದರಿಂದ ಸಂಪರ್ಚಿತವಾದ ಶತ್ರುಸೈನ್ಯದಲ್ಲಿ ಭೇದ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನ ನೀತಿಶಾಸ್ತ್ರವಿಶಾರದರು ಮೊದಲು ಮಟ್ಟಿಸಬೇಕು.

ದಂಡೋಪಾಯ

ನ ಶಕ್ಯ ಯೇ ವಶೇ ಕರ್ತೃಮುಪಾಯತ್ತಿತಯೇನ ತು |

ದಂಡೇನ ತಾನ್ ವಶೀಕುಯಾತ್ ದಂಡೋ ಹಿ ವಶಕೃನ್ ಕ್ಷಾಮ್ ||

ಸಾಮ, ದಾನ, ಭೇದ ಈ ಮೂರು ಉಪಾಯಗಳಿಂದ ಯಾರನ್ನ ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೋ ಅವರನ್ನ ದಂಡೋಪಾಯದಿಂದಲೇ ಮಣಿಸಬೇಕು. ದಂಡವು ಎಲ್ಲರನ್ನ ವಶದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲು ಮುಖ್ಯ ಉಪಾಯವಾಗಿದೆ.

ಎಲ್ಲವೂ ದಂಡವನ್ನೇ ಅವಲಂಬಿಸಿದೆ

ಸ್ವದೇಶೇ ಪರದೇಶೇ ವಾ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಶಾರದಾನ್ |

ಸಮೀಕ್ಷ್ಯ ಪ್ರಣಿಯೇದ್ವಂಡಂ ಸರ್ವಂ ದಂಡೇ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಮ್ ||

ತನ್ನ ದೇಶದಲ್ಲಿಯಾಗಲೀ, ಪರದೇಶದಲ್ಲಿ ಆಗಲೀ, ದಂಡವನ್ನ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರ ಬಲ್ಲವರನ್ನ ವಿಚಾರಿಸಿ ವಿಧಿಸಬೇಕು. ಯಾಕೆಂದರೆ, ಎಲ್ಲವೂ ದಂಡೋಪಾಯದ ಮೇಲೆಯೇ ರಾಜ್ಯದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಅವಲಂಬಿಸಿದೆ.

ದಂಡಕ್ಕೆ ಅವರಿವರೆಂದಿಲ್ಲ

ಅಶ್ರಮೀ ಯದಿ ವಾ ವಣೋ ಪ್ರಾಚೋ ವಾಽಫ ಗುರುರ್ಮಾಹಾನ್ |

ನಾಡಂಡೋ ನಾಮ ರಾಜ್ಞೋ ಇಸ್ತಿ ಯಃ ಸ್ವಧಮೇ ನ ತಿಷ್ಟತಿ ||

ಬೃಹ್ತಿ ಚಾರಿಯೇ ಇರಲಿ ಸನ್ಯಾಸಿಯೇ ಇರಲಿ, ಅಥವಾ ಪೂಜ್ಯಗುರುಗಳೇ ಇರಲಿ, ಸ್ವಧರ್ಮದಿಂದ ಭೃಷ್ಟರಾಗಿ ಅಪರಾಧ ಎಸಗಿದರೆ ಅವರೆಲ್ಲ ರಿಗೂ ರಾಜನು ದಂಡ ವಿಧಿಸಲೇಬೇಕು. ರಾಜರಿಗೆ ಅದಂಡ್ಯ ಅಂದರೆ ದಂಡನೀಯ ರಾಗದವರು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ.

ದಂಡ ವೃತ್ಯಾಸವಾದರೆ ರಾಜರ ತಲೆದಂಡ
ಅದಂಡಾನ್ ದಂಡಯನ್ ರಾಜಾ ದಂಡಾಂಷ್ವಿವಾಪ್ಯದಂಡಯನ್ ।
ಇಹ ರಾಜಾತ್ಪರಿಭ್ರಹ್ಮೋ ನರಕಂ ಚ ಪ್ರಪದ್ಯತೇ ॥
ದಂಡಕ್ಕೆ ಅಹರಾದವರನ್ನ ದಂಡಿಸದೇ ಇದ್ದ ರಾಜನು, ಅಥವಾ ದಂಡಕ್ಕೆ ಅನಹರಾದ ನಿರಪರಾಧಿಗಳಾದವರನ್ನ ದಂಡಿಸಿದ ರಾಜನು ರಾಜ್ಯವನ್ನ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ, ಮುಂದೆ ನರಕವನ್ನ ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.

ದಂಡವಿಲ್ಲ ದಿದ್ದರೆ ಗಂಡಾಂತರ
ತಸ್ಯಾದ್ರಾಜಾಃ ವಿನಿತೇನ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಸಾರತಃ ।
ದಂಡಪ್ರಣಯನಂ ಕಾರ್ಯಂ ಲೋಕಾನುಗ್ರಹಕಾಮ್ಯಯಾ ॥
ಬಾಲ ವೃದ್ಧಾಕ್ಷತುರ ಯತಿ ದ್ವಿಜ ಸ್ತ್ರೀವಿಧವಾ ಯತಿಃ ।
ಮಾತ್ಸ್ಯನ್ಯಾಯೇನ ಭಕ್ತೀರನ್ ಯದಿ ದಂಡಂ ನ ಪಾತಯೀತ್ ॥
ಅದುದರಿಂದ ರಾಜನು ಏನಯದಿಂದಲೇ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಅನುಸರಿಸಿ, ದಂಡ ಶಿಕ್ಷಣ ಅಹರಾದವರಿಗೆ ದಂಡ, ಶಿಕ್ಷೆ ವಿಧಿಸಬೇಕು. ಅದುದರಿಂದಲೇ ಜನರಿಗೆಲ್ಲ ಕ್ಷೇಮ ಉಂಟಾಗುವದು. ಲೋಕಕ್ಕೆ ಕ್ಷೇಮವಾಗಬೇಕೆಂದಿದ್ದರೆ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ರಾಜರು ಸರಿಯಾದ ದಂಡದ ವೃವಸ್ತಿ ಏರ್ಪಡಿಸಬೇಕು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಮಕ್ಕಳು, ಮುದುಕರು, ದೋಗಿಗಳು, ಸನ್ಯಾಸಿ, ಬೃಹ್ತಿ, ಅಬಲೆ, ವಿಧವೆ ಮುಂತಾದ ದುರ್ಬಲರನ್ನ ಪ್ರಬಲರಾದ ಜನರು ತಿಕ್ಕಿಮುಕ್ಕಿ ನಾಶಮಾಡಬಿಡುವರು. ದೊಡ್ಡ ಮೀನವು ಸಣ್ಣ ಮೀನವನ್ನ ನುಂಗುವಂತೆ ದಂಡದ ಭಯವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ಪ್ರಬಲರು ದುರ್ಬಲರನ್ನ ನಾಶಿಸುವರು.

ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ದಂಡ
ದೇವ ದೃತ್ಯೋರಗಗಣಾಃ ಸರ್ವೇ ಭೂತ ಪತತ್ತಿಣಾಃ ।
ಉತ್ಸಾಹಾಮಯೀಯಮರ್ಯಾದಾಂ ಯದಿ ದಂಡಂ ನ ಪಾತಯೀತ್ ॥
ಶ್ರೀಹರಿಯ ದಂಡನೆಯ ಭೀತಿ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ದೇವ, ದೃತ್ಯ, ಸರ್ವ, ಪಂಚ ಮಹಾಭೂತ, ಪಶು, ಪಕ್ಷಿ ಎಲ್ಲವೂ ತಮ್ಮ ಸೀಮೆಯನ್ನ ಮೀರಿ ಜಗತ್ತನ್ನೇ ನಾಶಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದವು.

ಪೂಜ್ಯಂತೆ ದಂಡಿನೊ ದೇವಾಃ ನ ಪೂಜ್ಯಂತೆ ತ್ವದಂಡಿನಃ ।
ನ ಬೃಹ್ತಿಣಂ ವಿಧಾತಾರಂ ನ ಪೂರ್ಣಾಯ್ಮಣಾವಷಿ ॥

ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ದಂಡವನ್ನು ವಿಧಿಸುವ ಉಗ್ರದೇವತೆಗಳನ್ನೇ ಜನರು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ಯಾರನ್ನೂ ದಂಡಿಸದೆ ಸೌಮ್ಯ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಯಾರೂ ಪೂಜಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಬ್ರಹ್ಮದೇವರನ್ನಾಗಲೀ ಪೂಷಾಆರ್ಯಮಾ ಮೊದಲಾದ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಯಾರೂ ಪೂಜಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

ದಂಡಿಸುವ ದೇವರಿಗೇ ಭಯದಿಂದ ಪೂಜೆ

ಯಜಂತೇ ಮಾನವಾಃ ಸರ್ವೇ ಪ್ರಶಾಂತಾಃ ಸರ್ವಕರ್ಮಸು ।
ರುದ್ರಮಗ್ನಿಂ ಚ ಶಕ್ತಂ ಚ ಸೂರ್ಯಾಚಂದ್ರಮಸೌ ತಥಾ
ವಿಷ್ಣುಂ ದೇವಗಣಾಂತಾಽನ್ಯಾನ್ ದಂಡಿನಃ ಪೂಜಯಂತಿ ಚ ।
ಸರ್ವಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಶಾಂತರಾದ ಮಾನವರೂ ಕೂಡ ದಂಡಮಾಡುವ
ಉಗ್ರದೇವತೆಗಳಾದ ರುದ್ರ, ಅಗ್ನಿ, ಇಂದ್ರ, ಸೂರ್ಯ, ಚಂದ್ರ, ವಿಷ್ಣು ಮುಂತಾದ
ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಮಳೆ, ಬೆಳೆ, ಬೆಂಕಿ, ಬೆಳಕು ವೈಕ್ಯ
ವನಸ್ಪತಿ ಮುಂತಾದವುಗಳು ದೋರಕಲೀಕ್ಷೆಲ್ಲ ಎಂಬ ಭೀತಿಯಿಂದಲೂ, ಯಾವುದಾದರೂ
ರೀತಿಯಿಂದ ಕಾಡುವದೆಂಬ ಹೆದರಿಕೆಯಿಂದಲೂ ಕೆಲವೇ ಜನ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ,
ಜನರು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ.

ದಂಡವೇ ಧರ್ಮ

ದಂಡಃ ಶಾಸ್ತ್ರ ಪ್ರಜಾಃ ಸರ್ವಾ ದಂಡ ಏವಾಟಭಿರಕ್ಷತಿ ।
ದಂಡಃ ಸುಪ್ತೇಷು ಜಾಗತ್ತಿರ್ ದಂಡಂ ಧರ್ಮಂ ವಿದುಬುರ್ಧಾಃ ।
ರಾಜದಂಡಭಯಾದೇವ ಪಾಪಾಃ ಪಾಪಂ ನ ಕುರ್ವತೆ ॥
ಪ್ರಜರೆಲ್ಲರನ್ನು ದಂಡವೇ ಶಾಸನಮಾಡುತ್ತದೆ. ದಂಡವೇ ಎಲ್ಲರನ್ನು
ರಕ್ಷಿಸುತ್ತದೆ. ಮಲಗಿದವರನ್ನು ಎಬ್ಬಿಸುವದು ದಂಡ. ದಾರಿ ತಪ್ಪಿದವರನ್ನು
ಸನ್ಯಾಗಂಕ್ಷೆ ಹಚ್ಚುವದು ದಂಡ. ರಾಜದಂಡ ಭಯದಿಂದಲೇ ಪಾಪಿಗಳು ಕೆಟ್ಟಕೆಲಸ
ಮಾಡುವದಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ದಂಡವೇ ಧರ್ಮವೆಂದು ಪಂಡಿತರು ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ.

ಯಮದಂಡದಿಂದ ಲೋಕಮಯಾದ

ಯಮದಂಡ ಭಯಾದೇಕೇ ಪರಸ್ಪರ ಭಯಾದಷಿ ।
ಷಠಂ ಸಾಂಸಿಧಿಕೇ ಲೋಕೇ ಸರ್ವಂ ದಂಡೇ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಮ್ ॥
ಕೆಲವರು ಯಮದಂಡದ ಭಯದಿಂದಲೂ, ಮತ್ತೆ ಉಳಿದವರು ಪರಸ್ಪರ
ದಂಡನೆಯ ಭೀತಿಯಿಂದಲೂ, ದುಷ್ಪ ಕಾರ್ಯವನ್ನು, ಅತ್ಯಾಚಾರ, ಪಾಪಾಖಾರಗಳನ್ನು
ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಹೆದರಿಕೆಯಿಂದಲೇ, ಈ ಜಗತ್ತು ನಿಯಂತ್ರಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ.
ಈ ಪ್ರಪಂಚದ ನೀತಿ, ಧರ್ಮ, ಸುವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲವೂ ದಂಡಕ್ರಮವನ್ನೇ
ಅವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತದೆ.

ಅಂಥೇ ತಮಿ ಮಜ್ಜೀಯುಯ್ದಿ ದಂಡಂ ನ ಪಾತಯೇತಾ |
ಯಸ್ವಿದ್ದಂಡೋ ದಂಡಯತಿ ಅದಂಡಾನ್ ದಮಯತ್ಯಪಿ
ದಮನಾದ್ದಂಡನಾಚ್ಚಿವ ತಸ್ಯಾದ್ದಂಡಂ ವಿದುಬುಂಧಾಃ ||

ಅಪರಾಧಿಗಳಿಗೆ ದಂಡವಿಧಿಸುವ ಕ್ರಮವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ಜನರಲ್ಲರೂ ಫೋರವಾದ
ದುಃಖದ ಕಗ್ಗತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿಬಿಡುತ್ತಿದ್ದರು. ತಪ್ಯ ವಾಡಿದ ಪಾಷಿಗಳನ್ನು
ನಿಗ್ರಹಿಸಿ, ದಂಡಿಸುವುದರಿಂದ ಈ ಶಿಕ್ಷಣ ದಂಡ, ದಂಡ' ಎಂದು ಹೆಸರನ್ನು
ಪಂಡಿತರು ಇಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.

ದಂಡದ ಭೀತಿ, ದೇವತೆಗಳ ನೀತಿ
ದಂಡಸ್ಯ ಭೀತೇ ಸ್ತಿದ್ಯೈಸ್ಯ ಮೇತ್ಯಭಾರ್ಗೋಧೃತಃ ಶೋಳಧರಸ್ಯ ಯಜ್ಞಃ |
ದತ್ತಂ ಕುಮಾರೇ ಧ್ವಜನೀಪತಿತ್ವಂ ವರಂ ಶಿಶೂನಾಂ ಚ
ಭಯಾದ್ ಬಲಸ್ಯ ||

ಹಿಂದೆ ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪರಮೇಶ್ವರನ ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಅವನು ವಿಧಿಸುವ
ದಂಡಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಹವಿಸ್ತಾಗಳನ್ನು ದೇವತೆಗಳು ಸ್ವಿಕರಿಸಿದರು ಮತ್ತು ಕುಮಾರನಿಗೆ
ಸೇನಾಪತಿತ್ವನ್ನು ಶಿಶುಗಳಿಗೆ ವರವನ್ನು ದಯವಾಲಿಸಿದರು.

ದಂಡಪ್ರಣಾಯನಾಧಾರಯ ರಾಜಾ ಸೃಷ್ಟಃ ಸ್ವಯಂಭುವಾ |
ದೇವಭಾಗಾನುಪಾದಾಯ ಸರ್ವಭೂತಾದಿಗುಪ್ತಯೇ ||
ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿರುವ ಒಂದೊಂದು ಸತ್ಯಭಾಗ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು
ದಂಡ ವಿಧಿಸಲಿಕ್ಕಾಗಿಯೇ ರಾಜ ಎಂಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಸರ್ವಪುಣಿಗಳ ಸಂರಕ್ಷಣೆಯ
ಲುದ್ದೇಶದಿಂದ ನಿರ್ಮಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಶಾಲಘ್ಯ ಏವ ಹಿ ವೀರಾಣಾಂ ದಾನಾದಾಪತ್ರಮಾಗಮಃ |
ನ ಬಾಧಕಾರಿ ಯದ್ವಾನಂ ತದಂಗಮಲವತ್ ಸೈತಮಃ ||
ವೀರರಿಗೆ ದಾನ ನೀಡುವುದರಿಂದ ಏನಾದರೂ ಅಪಾಯ ಅಧವಾ ಆಪತ್ತಿ ಬಂದರೆ
ಅದು ಶಾಲಘನೀಯವೇ ಸರಿ. ಏನೂ ಬಾಧಕಮಾಡದ ದಾನವು ಅಮಂಗಲವನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಎಷ್ಟೇ
ಬಾಧಕ ಬಂದರೂ ಅದನ್ನೆಲ್ಲ ಸಹಿಸಿಕೊಂಡು ನೀಡಿದ ದಾನವೇ ಶೈಷ್ವವಾದ ದಾನವು.

ದಾನೋಪಾಯವೇ ಶೈಷ್ವ
ಸರ್ವೋಪಾಮಷ್ಟಾಪಾಯಾನಾಂ ದಾನಂ ಶೈಷ್ವತಮಂ ಮತಮ್ |
ಸುದತ್ತೇನೇಹ ಭವತಿ ದಾನೋನೋಭಯ ಲೋಕಜತ್ |
ಎಲ್ಲ ಉಪಾಯಗಳಲ್ಲಿ ದಾನೋಪಾಯವೇ ಶೈಷ್ವವಾದದ್ದು, ಸರಿಯಾಗಿ
ದಾನವನ್ನು ಕೊಟ್ಟರೆ ಈ ಲೋಕ, ಪರಲೋಕ ಎರಡನ್ನೂ ಗೆಲ್ಲ ಬಹುದು.

ದಾನದಿಂದ ದೇವತೆಗಳೂ ವಶ

ನ ಸೋಽಸ್ತಿ ರಾಜನ್! ದಾನೇನ ವಶಗೋ ಯೋ ನ ಜಾಯತೆ ।
ದಾನೇನ ವಶಗಾ ದೇವಾ ಭವಂತಿಹ ಸದಾ ನೃಣಾಮ್ ॥
ದಾನದಿಂದ ವಶನಾಗದ ಮನುಷ್ಯನು ಇಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ. ಮಾನವರು ನೀಡಿದ
ದಾನದಿಂದ ದೇವತೆಗಳೂ ಕೂಡ ವಶರಾಗುತ್ತಾರೆ.

ಭೇದೋಪಾಯಕ್ಕೂ ದಾನೋಪಾಯವೇ ಮೂಲ
ದಾನಮೇವೋಪಜೀವಂತಿ ಪ್ರಜಾಃ ಸರ್ವಾ ನೃಪೋತ್ತಮ ।
ಪ್ರಯೋ ಹಿ ದಾನವಾನ್ ಲೋಕೇ ಸರ್ವಸ್ಯೈವೋಪಜಾಯತೇ ॥
ದಾನವಾನಚರೇಷ್ಯೇವ ತಥಾ ರಾಜಾ ಪರಾನ್ ಜಯೀತ್ ।
ದಾನವಾನೇವ ಶಕ್ತೋತ್ತಿ ಸಂಹತಾನ್ ಭೇದಿತುಂ ಪರಾನ್ ॥
ಎಲ್ಲ ಪ್ರಜೆಗಳು ರಾಜರ ಜೀದಾಯವನ್ನೇ ಉಪಜೀವಿಸಿ ಬದುಕುತ್ತಾರೆ.
ದಾನನೀಡುವ ಅರಸನು ಎಲ್ಲ ಜನರ ಪ್ರೀತಿಗೆ ಪಾತ್ರನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಮುಕ್ತಹಸ್ತದಿಂದ
ದಾನನೀಡುವ ಕೊಡುಗ್ರೀ ದೊರೆಯ ಬೇಗನೇ ವೈರಿಗಳನ್ನ ಗಲ್ಲುತ್ತಾನೆ. ಮತ್ತು
ದಾನದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದಲೇ ವೈರಿಗಳನ್ನ ಭೇದಿಸಲು ಅವನಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಯಮನಿಗೆ ಸಾವಿತ್ರಿ ಹೇಳಿದ ಸೂಕ್ತಗಳು
ಧರ್ಮಾಜ್ಞನೇ ಸುರಶ್ರೀಷ್ಟಿ ಕುತೋ ಗಾಳಿಃ ಕ್ಲಮಸ್ತಧಾ ।
ತ್ವತ್ತಾದ ಮೂಲ ಸೇವಾನಃ ಪರಮಂ ಧರ್ಮಕಾರಣಂ ॥
ದೇವಶ್ರೀಷ್ಟನೇ, ಧರ್ಮವನ್ನ ಸಂಪಾದಿಸಲು ಹೊರಟವರಿಗೆ ಶ್ರಮವೆಲ್ಲಿ?
ನಿನ್ನಂತಹ ದೂಡ್ಯ ಮನುಷ್ಯರ ಪಾದಸೇವನಯು ಧರ್ಮಕ್ಕೆ
ಮುಖ್ಯಕಾರಣವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಧರ್ಮದ ಮೇಲ್ತ್ವ
ಧರ್ಮಾಜ್ಞನಂ ತಥಾ ಕಾಯಂ ಪುರುಷೇಣ ವಿಜಾನತಾ ।
ತಲ್ಲಾಭಃ ಸರ್ವಲಾಭೀಭೋ ಯದಾ ದೇವ ವಿಶ್ವತೇ ॥
ತಿಳುವಳಿಕೆಯಳ್ಳಿ ಮನುಷ್ಯನು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಧರ್ಮವನ್ನ ಸಂಪಾದಿಸಬೇಕು. ಎಲ್ಲ
ಲಾಭಕ್ಕಂತಲೂ ಧರ್ಮಲಾಭವು ಮಿಗಿಲಾದದ್ದು.

ಬಂಜಿಯ ಮಕ್ಕಳಂತೆ
ಧರ್ಮಶಾಜ್ಞಧರ್ಮಜ್ಞ ಕಾಮಶ್ಚ ತ್ರಿವರ್ಗೋ ಜನ್ಮನಃ ಘಲಮ್ ।
ಧರ್ಮಹೀನಸ್ಯ ಕಾಮಾಧೋ ವಂಧ್ಯಾ ಸುತ ಸಮೌ ಪ್ರಭೋ ॥

ಮನುಷ್ಯಜನ್ಯದ ಮುಖ್ಯಫಲಗಳು ಧರ್ಮ, ಅರ್ಥ, ಕಾಮ. ಧರ್ಮವಿಲ್ಲ ದಿದ್ದರೆ ಕಾಮ ಅರ್ಥ ಎರಡೂ ಬಂಜೆಯ ಮನುವನಂತೆ ಅಲಭ್ಯವಾಗಿರುತ್ತವೆ.

ಹೋದಲ್ಲಿಲ್ಲ ಹಿಂಬಾಲಿಸುವುದು ಒಂದೇ

ಧರ್ಮಾದಧರ್ಮಸ್ಥಫಾ ಕಾಮೋ ಧರ್ಮಾಲ್ಲಿಕಡ್ಡಯಂ ತಥಾ ।

ಧರ್ಮ ಏಕೋನಸುಯಾತ್ಮೇನಂ ಯತ್ರ ಕ್ಷಚನ ಗಾಮಿನಮಾ ॥

ಧರ್ಮದಿಂದಲೇ ಅರ್ಥವು ಮತ್ತು ಕಾಮವು ದೊರಕುತ್ತದೆ. ಧರ್ಮದಿಂದ ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸುಸ್ಥಿತಿ. ಪರಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸದ್ಗುತ್ತಿ ಲಭ್ಯವಾಗುತ್ತವೆ. ಮನುಷ್ಯನು ಎಲ್ಲಿಯೇ ಹೋಗಲಿ, ಧರ್ಮವೊಂದೇ ಅವನನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವದು.

ಹುಟ್ಟುಸಾವುಗಳಲ್ಲಿ ಏಕರೂಪತೆ

ಶರೀರೇಣ ಸಮಂ ನಾಶಂ ಸರ್ವಮನ್ಯದ್ವಿ ಗಂಭೀರ ।

ಏಕೋ ಹಿ ಜಾಯತೇ ಜಂತುರೇಕ ಏವ ವಿಪದ್ಯತೆ ॥

ಶರೀರದೊಡನೆ ಮಾನವನ ಸರ್ವವೂ ನಾಶವಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಹುಟ್ಟುವಾಗ ಮನುಷ್ಯನು ಒಬ್ಬನೇ ಹುಟ್ಟುತ್ತಾನೆ. ಸಾಯುವಾಗಲೂ ಒಬ್ಬನೇ ಸಾಯುತ್ತಾನೆ.

ಒಂಧುಮಿತ್ರರು ಬರುವದಿಲ್ಲ. ಧರ್ಮವು ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ

ಧರ್ಮಸ್ತಮನುಯಾತ್ಮೇಕೋ ನ ಸುಹೃನ್ನ ಚ ಬಾಂಧವಾಃ ।

ಕ್ರಿಯಾ ಸೌಭಾಗ್ಯ ಲಾವಣ್ಯಂ ಸರ್ವಂ ಧರ್ಮೇಣ ಲಭ್ಯತೇ ॥

ಮರಣಹೋಂದಿದ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಅವನ ಒಂಧುಗಳಾಗಲಿ, ಮಿತ್ರರಾಗಲಿ ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ಮೃತ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಬೆಂಬಲಿಸಿ ಹೋಗುವದು ಧರ್ಮ ಒಂದೇ. ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಸತ್ಯಮರ್, ಸೌಭಾಗ್ಯ, ಸೌಂದರ್ಯ ಮುಂತಾದ ಎಲ್ಲವೂ ಧರ್ಮದಿಂದಲೇ ಲಭಿಸುತ್ತವೆ.

ಧರ್ಮದಿಂದ ದೇವಲೋಕ

ಬ್ರಹ್ಮೇಂದೋಪೇಂದ್ರ, ಶವೇಂದ್ರ, ಯಮಾಕಾಂಗ್ಯನಿಲಾಂಭಸಾಮ್ರಾ ।

ಮನೋಹರಾಣಿ ದ್ವೀಪಾನಿ ವರಾಣಿ ಸಸುಖಾನಿ ಚ ॥

ಧರ್ಮೇಣ ತಾನವಾಪ್ರೋತಿ ಪ್ರರುಪಃ ಪ್ರರುಕ್ತೀಷ್ಪಿತಾನ್

ಕ್ರಿಯಾ ಸೌಭಾಗ್ಯ ಲಾವಣ್ಯಂ ಸರ್ವಂ ಧರ್ಮೇಣ ಲಭ್ಯತೆ ॥

ಬ್ರಹ್ಮ, ಇಂದ್ರ, ವಿಷ್ಣು, ಶಿವ, ಚಂದ್ರ, ಯಮ, ಸೂರ್ಯ, ಅಗ್ನಿ, ವಾಯು, ವರುಣ, ವಸು, ಅಶ್ವಿನಿ, ಕುಬೇರ ಮುಂತಾದ ದೇವತೆಗಳ ಸರ್ವಾಭೀಷ್ಟಗಳನ್ನು ಪೂರ್ಯಸುವ ದಿವ್ಯಲೋಕಗಳನ್ನೂ, ಮನೋಹರವಾದ ದ್ವೀಪಗಳನ್ನೂ, ಸಕಲ ವಿಧ ಸುಖ ಸೌಂದರ್ಯ, ಸೌಭಾಗ್ಯಗಳನ್ನೂ ನರರು ಧರ್ಮದಿಂದ ಸುಲಭವಾಗಿ ಹೋಂದುತ್ತಾರೆ.

ನಂದನ ವಸತ್ಕೆ ಒಳದಾರಿ

ಪ್ರಯಾಂತಿ ಧರ್ಮೇಣ ನರಾಸ್ತಷ್ಟೇವ ಹರಿಪೂಜನಾತ್ |

ನಂದನಾದೀನಿ ಮುಖ್ಯಾನಿ ದೇವೋದ್ಯಾನಾನಿ ಯಾನಿ ಚ ||

ಮನುಷ್ಯರು ಧರ್ಮದಿಂದಲೇ ಮಾನವರಿಗೆ ದುರ್ಭವಾದ ನಂದನವನವೇ ಮೊದಲಾದ ದೇವೋದ್ಯಾನಗಳನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ. ಶ್ರೀಹರಿಯ ಪೂಜೆಯಿಂದ ಪ್ರಧಾನವಾದ ಸುಖ ಸೌಭಾಗ್ಯಗಳಿಲ್ಲವೂ ದೊರಕುತ್ತದೆ.

ಪುಣ್ಯದ ಹಣ್ಣಿ, ಸ್ವಗ್ರದ ಹೆಣ್ಣಿ

ತಾನಿ ಪ್ರಣೈನ ಲಭ್ಯಂತೆ ನಾಕಪ್ಯಷ್ಟಂ ತಥಾ ನರ್ಮಃ |

ವಿಮಾನಾನಿ ವಿಚಿತ್ರಾಣಿ ತಷ್ಣೇವಾಪ್ಸರಸಃ ಶುಭಾಃ |

ತೈಜಸಾನಿ ಶರೀರಾಣಿ ಸದಾ ಪುಣ್ಯವತಾಂ ಫಲಮ್ ||

ಮನುಷ್ಯರು ಸ್ವಗ್ರವನ್ನೂ ವಿಚಿತ್ರವಾದ ದೇವವಿಮಾನಗಳನ್ನೂ, ಸುಂದರಿಯರಾದ ಅಪ್ಸರಾಸ್ತೀಯರನ್ನೂ ಪುಣ್ಯಪುರುಷರು ಹೊಂದಲು ಅಹರವಾದ ತೇಜೋಮಯ ಶರೀರಗಳನ್ನೂ ಧರ್ಮದಿಂದ ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ.

ಪುಣ್ಯಯೋಗ ರಾಜಭೋಗ

ರಾಜ್ಯಂ ನೃಪತಿ ಪೂಜಾ ಚ ಕಾಮ ಸಿದ್ಧಿಪ್ರಥೇಪ್ಸಿತಾ |

ಸಂಸ್ಕಾರಾಣಿ ಚ ಮುಖ್ಯಾನಿ ಫಲಂ ಪುಣ್ಯಸ್ಯ ದೃಶ್ಯತೇ |

ರುಕ್ಷ ವೈಧೂಯ್ಯ ದಂಡಾನಿ ಚಂಡಾಂಶು ಸದ್ಯಶಾನಿ ಚ ||

ಚಾಮರಾಣಿ ಸುರಾಧ್ಯಕ್ಷ ಭವಂತಿ ಶುಭ ಕರ್ಮಣಾ ||

ರಾಜ್ಯವೂ, ರಾಜರಿಂದ ಪೂಜೆಯೂ, ಅಭೀಷ್ಟ ಕಾಮಸಿದ್ಧಿಯೂ, ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ ಮೊದಲಾದ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳೂ ಬಹುಪುಣ್ಯದ ಫಲವಾಗಿ ಮಾನವರಿಗೆ ದೊರಕುತ್ತದೆ. ಬಂಗಾರದ ಹಿಡಿಕೆ, ವೈಧೂಯ್ಯದ ದಂಡವ್ಯಳು ಸೂರ್ಯನಂತೆ ಹೊಳೆಯುವ ಚಾಮರಗಳು ಭತ್ತಗಳು ಪುಣ್ಯಕರ್ಮಮಾಡಿದವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಲಭಿಸುತ್ತದೆ.

ಜಯ ಶಂಖಿ ಸ್ವರೌಫೋಣ ಸೂತ ಮಾಗಧನಿಃಸ್ವನ್ಯಃ |

ವರಾಪನಂ ಶಭ್ಯಂಗಾರಂ ಫಲಂ ಪುಣ್ಯಸ್ಯ ಕರ್ಮಣಾಃ ||

ಶಂಖಿಧ್ವನಿಯಂತೆ ಇರುವ ಕಂಬಿನ ಕಂಠದಿಂದ ಬಂದಿವೈತಾಲಿಕರ, ಜಯಫೋಣ, ಶ್ರೀಷ್ಟವಾದ ಆಸನ ಮುಂತಾದವುಗಳಿಲ್ಲ ಸತ್ಯಮರ್ಗ ಫಲರೂಪವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಸುಖಿಸಂಭಾರ ಪುಣ್ಯದ ಉಪಹಾರ

ವರಾನ್ಸಿಪಾನಂ ಪೀತಂ ಚ ಭೃತ್ಯ ಮಾಲ್ಯಾಕಸುಲೇಪನಂ |

ರತ್ನವಸ್ತ್ರಾಣಿ ಮುಖ್ಯಾನಿ ಫಲಂ ಪುಣ್ಯಸ್ಯ ಕರ್ಮಣಾಃ ||

ಉತ್ತಮವಾದ ಆಹಾರ, ರುಚಿಕರ ಪಾನೀಯ, ಮಧುರ ಸಂಗೀತ, ವಿನೀತರಾದ

ಅಳುಗಳು, ಸುಗಂಧಿ ಮಾಲೆಗಳು, ಪರಿಮಳ ಲೇಪನ, ರತ್ನದ ಅಭರಣ, ಬೆಲೆಬಾಳುವ ಬಟ್ಟೆ ಮುಂತಾದವುಗಳು ಮಾನವನಿಗೆ ಅವನು ಹಿಂದೆ ಮಾಡಿದ ಪುಣ್ಯಕರ್ಮದ ಫಲರೂಪವಾಗಿ ಪೂರ್ಪುರಾಗುತ್ತಿದೆ.

ರೂಪೋದಾಯ ಗುಣೋಪೇತಾ ಸ್ತ್ರಿಯಶ್ಚಾತಿ ಮನೋಹರಾಃ ।

ವಾಸಃ ಪೂರ್ಣಾದ ಪೃಷ್ಟೇಮು ಭವಂತಿ ಶುಭ ಕರ್ಮಣಾಃ ॥

ರೂಪದಿಂದ ಚೆಲುವರೂ ಜೀದಾಯ ದಿಂದ ದೊಡ್ಡ ಮನಸ್ಸಿನವರು, ಗುಣಗಳಿಗಲ್ಲ ಖಣಿಗಳಂತೆ ಇರುವವರೂ ಆದ ಸುಂದರ ಸ್ತ್ರೀಯರೂ, ಭವ್ಯದಿವ್ಯವಾದ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸವೂ ಜನ್ಮಾಂತರದಲ್ಲಿ ಶುಭಕರ್ಮ ಮಾಡಿದವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ದೊರಕುತ್ತಿದೆ.

ಸುವರ್ಣ ಕಂಡಿಣೀ ಮಿಶ್ರ ಚಾಮರಾಟಪೀಡ ಧಾರಿಣಾಃ ।

ವಹಂತಿ ತುರಗಾ ದೇವ ನರಂ ಪುಣ್ಯೇನ ಕರ್ಮಣಾ ॥

ಬಂಗಾರದ ಕಿರುಗೆಜ್ಞಗಳುಳ್ಳ ಚಾಮರಗಳನ್ನು ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಸಿಕ್ಕಿಸಿದ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಹೂಡಿದ ರಥದಲ್ಲಿ ಪುಣ್ಯಕರ್ಮ ಮಾಡಿದ ಮನುಷ್ಯನು ಪ್ರಯಾಣಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

ಪುಣ್ಯದ ದ್ವಾರಗಳು

ತಸ್ಯ ದ್ವಾರಾಣಿ ಯಜನಂ ತಪ್ಯೋ ದಾನಂ ದಮಃ ಕ್ಷಮಾ ।

ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯಂ ತಥಾ ಸತ್ಯಂ ತೀಥಾನುಮರಣಂ ಶುಭಂ ॥

ಸಾಷಾಧ್ಯಾಯ ಸೇವಾ ಸಾಧಾನಾಂ ಸಹವಾಸಃ ಸುರಾಕ್ಷನಮ್ ॥

ಸುರೂಪಾಂ ಚೈವ ತುಶೂಪಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಾಂ ಚ ಪೂಜನಂ ।

ಇಂದಿಯಾಣಾಂ ಜಯತ್ವೇವ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯಂ ಮತ್ತರಮ್ ॥

ಈ ಪುಣ್ಯಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಮುಂದೆ ಹೇಳಿದ ಸತ್ಯಾಯಂಗಳ ದ್ವಾರದಿಂದ ಸಾಧಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಯಜ್ಞ, ತಪಸ್ಸ, ದಾನ, ಇಂದಿಯನಿಗ್ರಹ, ಕ್ಷಮಾ, ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ, ತೀಥಕ್ಕೆತ್ರಯಾತ್ರೆ, ಪುಣ್ಯತೀಥಂಗಳಲ್ಲಿ ಮರಣ, ಸತ್ಯ, ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯ, ಅಧ್ಯಯನ, ಸಾಧುಗಳ ಸೇವೆ, ದೊಡ್ಡವರ ಸಹವಾಸ, ದೇವತಾಪೂಜನ, ಗುರುಗಳ ಶುಶೂಪೆ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಆರಾಧನೆ, ಇಂದಿಯಗಳ ನಿಗ್ರಹ, ಮಾತ್ಸ್ಯಯಾದಿ ರಾಹಿತ್ಯ ಇವುಗಳಿಂದ ಪುಣ್ಯಸಂಪಾದಿಸಿ, ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಭೋಗ ಭಾಗ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾನವರು ಪಡೆಯುವರು.

ತಸ್ಯಾಧ್ಯಮಃ ಸದಾ ಕಾಯೋರ ನಿತ್ಯಮೇವ ವಿಜಾನತಾ ।

ನ ಹಿ ಪ್ರೇಕ್ಷತೇ ಮೃತ್ಯುಃ ಕೃತಮಸ್ಯ ನ ವಾ ಕೃತಮ್ ॥

ಆದುದರಿಂದ ಬುದ್ಧಿವಂತ ಮನುಷ್ಯನು ಯಾವಾಗಲೂ ಒಳೆಯ ಧರ್ಮವನ್ನೇ ಮಾಡಬೇಕು. ಮೃತ್ಯುವು ಇವನು ಇತರ ಕಾಯಂಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದನ್ನು, ಬಿಟ್ಟಿದ್ದನ್ನು ನೋಡುವುದಿಲ್ಲ.

ಎಳಮೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಧರ್ಮ ಮಾಡಬೇಕು
ಬಾಲಕನಿರುವಾಗಲೇ ಧರ್ಮವನ್ನು ಆಚರಿಸಬೇಕು. ಯಾಕೆಂದರೆ
ಈ ಜೀವನವು ಚಂಚಲವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಯಾರಿಗೆ ಗೊತ್ತು? ಮೃತ್ಯು ಯಾವನ ಮೇಲೆ
ಎಂದು ಬಂದು ಎರಗುವದೆಂದು!

ಸಾವಿನ ಮುಂಚೆ ಮೃತ್ಯುಂಜಯನಂತೆ ಲೀಲೆ
ವಶ್ಯತೋರಪ್ಯಾಸ್ಯ ತೋರಿಸ್ಯ ಮರಣಂ ಪುರತಃ ಸ್ಥಿತಮ್ |
ಅಮರಸ್ಯೇವ ಚರಿತಮತ್ವಾಶ್ಚಯ್ರಂ ಸುರೋತ್ತಮ ||
ಕಣ್ಣದುರಿಗೆ ಮೃತ್ಯುವು ಬಾಯಿ ತರೆದು ನಿಂತಿದ್ದರೂ ಮಾನವನು ತನಗೆ ಸಾವೇ
ಇಲ್ಲ ನಾನು ಅಮರ ಎನ್ನವಂತೆ ನಡೆಯುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ಇದು ನಿಜವಾಗಿಯೂ
ಆಶ್ಚರ್ಯದ ಮಾತಾಗಿದೆ.

ಯುವತ್ವಾಂಪೇಕ್ಷಾಯಾ ಬಾಲೋ ವೃಧ್ಧತ್ವಾಂಪೇಕ್ಷಾಯಾ ಯುವಾ |
ಮೃತ್ಯೋರುತ್ಸಂಗಮಾರೂಢಃ ಸ್ಥಾವಿರಃ ಕಿಮಹೇಕ್ಷತೆ ||
ಬಾಲಕನು ಯುವಕನಾಗಬೇಕೆಂದು, ಯುವಕನು ಹಿರಿಯನಾಗಬೇಕೆಂದು,
ಕ್ರಮವಾಗಿ ಮೃತ್ಯುವಿನ ತೊಡೆಯನ್ನು ಏರುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಮುದುಕನು ಮಾತ್ರ, ಯಾವ
ಅಪೇಕ್ಷೆಯಿಲ್ಲದೆ ಮೃತ್ಯುವಿನ ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಿರುತ್ತಾನೆ.

ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಅಭಯವೆಂಬುದೇ ಇಲ್ಲ
ತತ್ತ್ವಾಪಿ ವಿಂದತಸ್ತಾಣಂ ಮೃತ್ಯುನಾ ತಸ್ಯ ಕಾ ಗತಿ: |
ನ ಭಯಂ ಮರಣಂ ಚೈವ ಪ್ರಾಣನಾಮಭಯಂ ಕ್ಷಾಚಿತ್ |
ತತ್ತ್ವಾಪಿ ನಿಭರ್ಯಾಃ ಸಂತಃ ಸದಾ ಸುಕೃತ ಕಾರಿಣಃ ||
ಈ ಮುಖ್ಯನ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಕೆಲವು ದಿನ ಬದುಕಿದ್ದ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಮುಂದೆ ಏನು
ಗತಿ? ಭಯ-ಮರಣ ಇವರಡರ ಹೊರತು ಅವನಿಗೆ ಬಿಡುಗಡೆಯಿಲ್ಲ. ಒಟ್ಟಾರೆ
ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಅಭಯ ಎನ್ನವದೇ ಇಲ್ಲ. ಇಂತಹ ಮುಪ್ಪು, ಸಾವು, ಬಂದಾಗಲೂ
ನಿಭರ್ಯಾರಾಗಿ ಇರುವ ಪುಣ್ಯತ್ವರೆಂದರೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಧರ್ಮಕಾರ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ
ಸಜ್ಜನರು ಮಾತ್ರ. ಅವರಿಗೆ ಮುಖ್ಯನ ಅಥವಾ ಮರಣದ ಭಯವಿಲ್ಲ.

ಸುಭಾಷಿತಗಳು
ಮಹಾದಾನಗಳು
ಯಸ್ಯಾದ್ವಿಷ ಸಹಸ್ರೇಣ ಮಹಾದಾನಾನಿ ಸರ್ವದಾ |
ರಕ್ಷಣತೇ ದೇವತಾಃ ಸರ್ವ ಏಕೈಕಮಪಿ ಭೂತಲೇ ||
ಏವಾಮನ್ಯತಮಂ ಕುರ್ಯಾದ್ವಾಸುದೇವ ಪ್ರಸಾದತಃ: |
ನ ಶಕ್ಯಮನ್ಯಧಾ ಕರ್ತೃಮಸಿ ಶಕ್ರೇಣ ಭೂತಲೇ ||

ಈ ಮಹಾದಾನಗಳು ಸುಲಭವಾಗಿ ನೆರವೇರದಂತೆ ದೇವತೆಗಳು ಸಾಮಿರಾರು ವಿಷ್ಣುಗಳನ್ನು ತಂದೊಡ್ಡುವರು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ದಾನಮಾಡುವವರಿದ್ದರೂ ವಾಸುದೇವನ ಅನುಗ್ರಹ ಬೇಕು. ಅದಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ದೇವೇಂದ್ರನೇ ಆಗಲಿ, ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅವುಗಳನ್ನು ನಡೆಸಲಾರನು.

ತಸ್ಯಾದಾರಾಧ್ಯ ಗೋವಿಂದಮುಮಾಪತಿ ಏನಾಯಕೌ ।

ಮಹಾ ದಾನ ಮುಖಿಂ ಕುರ್ಯಾದ್ವಿಷ್ಟೇಶೈವಾನುಮೋದಿತಃ ॥

ಆದಕಾರಣ ಗೋವಿಂದನನ್ನೂ, ಪರಮೇಶ್ವರನನ್ನೂ, ಗಣಪತಿಯನ್ನೂ, ಮೋದಲು ಪೂಜಿಸಿ, ಬ್ರಹ್ಮಾರ ಅನುಗ್ರಹ ಪಡೆದು ಈ ಮಹಾದಾನ ಯಜ್ಞ ಮಾಡಬೇಕು.

ದಾನ ಮಾಡುವದು ಎಲ್ಲಿ, ಯಾವಾಗ?

‘ದ್ರವ್ಯ ಬಾಹ್ಯಣ ಲಾಭೀ ವಾ ಶ್ರದ್ಧಾ ವಾ ಯತ್ರ ಜಾಯತೇ ।

ತೀಥೀರ್ ವಾದಯತನೇ ಗೋಷ್ಠೇ ಕೂಪಾರಾಮಸರಿತ್ಸು ಚ ॥

ಸಂಪತ್ತಿ ಹಾಗೂ ಸದ್ಯಾಹ್ಯಣರು ದೋರೆತಾಗಲೂ ಈ ದಾನಗಳನ್ನು ಕೊಡಬಹುದು. ಪುಣ್ಯತೀಥಿಗಳು, ದೇವಸ್ಥಾನ, ದನದ ಕೊಟ್ಟಿಗೆ, ಬಾವಿ, ನದಿತೀರ, ತೋಟ ಮುಂತಾದ ಸ್ಥಾನಗಳು ದಾನ ಹೊಡಲಿಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಾದವು.

ಗೃಹೇ ವಾಯತನೇ ವಾಪಿ ತಡಾಗೇ ರುಚಿರೇ ತಥಾ ।

ಮಹಾದಾನಾನಿ ದೇಯಾನಿ ಸಂಸಾರ ಭಯ ಭೀರುಣಾ ॥

ದೇವಸ್ಥಾನ, ಮನೆ ಅಭಿವಾ ಮನೋಹರವಾದ ಕೆರೆಯ ದಡ ಇತ್ಯಾದಿ ಸ್ಥಳಗಳು ಈ ಮಹಾದಾನ ಸಮಾರಂಭಗಳಿಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾದವುಗಳು.

ಮೃತ್ಯು ಕೆತ್ತಿಗೆ ಕೈಹಾಕಿದೆ

“ಅನಿತ್ಯಂ ಜೀವಿತಂ ಯಸ್ಯಾದ್ವಸು ಚಾತೀವ ಚಂಚಲಂ ।

ಕೇಶೀಷ್ಪಿವ ಗೃಹಿತಃ ಸನ್ ಮೃತ್ಯುನಾ ಧರ್ಮಮಾಚರೇತ್ ॥”

ಮನುಷ್ಯ ಜೀವನವು ಶಾಶ್ವತವಲ್ಲ. ಹಣವು ಒಂದೇ ಕಡೆ ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ನಿಲ್ಲತಕ್ಕದ್ವಾ ಅಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಮೃತ್ಯು ಯಾವಾಗಲೂ ನಮ್ಮ ಜುಟ್ಟನ್ನು ಹಿಡಿದು ಕೊಂಡಿರುವದೆಂದೇ ನಂಬಿಕೊಂಡು ತಡಮಾಡದೆ ಧರ್ಮಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

ಅಚಾರ್ಯನ ಲಕ್ಷ್ಮಣ

“ಏಥಾನದಕ್ವಾಃ ಪಟವೋಽನುಕೂಲಾ ।

ಯೀ ಚಾದರ್ಯ ದೇಶ ಪ್ರಭವಾ ದ್ವಿಜೇಂದ್ರಾಃ ।

ಪುಣ್ಯಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಮತ್ತು ಧರ್ಮಕಾರ್ಯ ಮಾಡಿಸುವಲ್ಲಿ ಪರಿಣತರಾದವರು ಯೋಗ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮಾರನೆನಿಸುವರು.

ಗುರುಷ್ಯ ವೇದಾಂತವಿದಾರ್ಥವಂಶ
ಸಮುದ್ಧವಃ ಶೀಲಕುಲಾಧಿರೂಪಃ ॥
ಆಚಾರ್ಯನು ವೇದಾಂತವಿಶಾರದ ಹಾಗೂ ಆರ್ಯವಂಶ ಸಂಭಾತನಾಗಿ
ಕುಲಶೀಲ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾಗಿರಬೇಕು.

ಕೇಂದೂರ ಕಂತಾಭರಣಾಭಿರಾಮಃ ।
ಪ್ರಸನ್ನ ಗಂಭೀರ ಸ್ವರ ಪ್ರತೀಕಃ ।
ಪೀಠಾಂಬರಃ ಕುಂಡಲೀ ಹೇಮ ಸೂತ್ರಃ ॥
ಪುರಾಣ ಶಾಸ್ತ್ರಭಿರತೋರ್ತಿದಕ್ಷಃ ।

ಆಚಾರ್ಯನು ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಬಹು ಸಮರ್ಥನಾಗಿದ್ದ, ಪ್ರಸನ್ನ ಹಾಗೂ ಗಂಭೀರ
ವಚನ ಉಳ್ಳವನಾಗಿರಬೇಕು. ಪುರಾಣಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಆತನಿಗೆ ಅಭಿರುಚಿಯಿರಬೇಕು.
ಶುಭ್ರವಸ್ತ್ರಧರಿಸಿ, ಚಿನ್ನದ ಉಡದಾರ, ತೋಳುಬಳೆ ಧರಿಸಿರಬೇಕು.

ಪಾಖಿಂಡಿಯಿಂದ ಕುಲನಾಶ ವಿಂಡಿತ

“ಪಾಖಿಂಡಿನಂ ಯಸ್ತು ಕರೋತಿ ಭಕ್ತಾ ।
ವಿಹಾಯ ವಿಪೂನ್ ಶ್ರುತಿ ಧರ್ಮ ಯಸ್ತಾನ್ ।
ಗುರುಂ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾದಿಷ್ಟ ತತ್ತ್ವ ನೂನಂ ।
ಕುಲಕ್ಷಯಃ ಸ್ಯಾದಚಿರಾದಪೂಜ್ಯಃ ॥

ವೇದಧರ್ಮ ನಿರತರಾದ ಬೃಹತ್ ಊರನ್ನ ಬಿಟ್ಟ, ಅಪರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಪೇಯಿಟ್ಟವನನ್ನು
ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾದಿ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಆಚಾರ್ಯನನ್ನಾಗಿ ಯಾವನು ಮಾಡುವನೋ
ಅವನವಂಶನಾಶವಾಗುವದು. ಮತ್ತು ಅವನು ಮನ್ನಣ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವನು.

ಯೋಗ್ಯರಿಂದಾದರೆ ಶಾಷ್ಟ್ರತೇ

“ಸಾಂತಾಂ ಪಿಶಾಚ್ಯಃ ಪರಿಗ್ರಹತೇ ವಾ ।
ಅಪೂರ್ಜತಾಂ ಯಾತ್ಯಚರೇಣ ಲೋಕೇ ।
ವಿಷ್ಯಃ ಕೃತಂ ಯಚ್ಚಭದಂ ಕುಲೇ ಶಾಂತಾ ।
ಪ್ರಪೂರ್ಜತಾಂ ಯಾತಿ ಚಿರಂ ಚ ಕಾಲಂ ॥”

ದೊಡ್ಡವರಿಂದ ದೇವರ ಸಾಫನೆ ಇಲ್ಲದ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ಪಿಶಾಚಗಳು
ಆಕ್ರಮಿಸುತ್ತವೆ. ಅದು ಬೇಗನೇ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಅಪೂರ್ಜವನಿಸುವದು. ವೇದವಾರಂಗತ
ಬೃಹತ್ ಊರಿಂದ ಪ್ರತಿಷ್ಪಿತವಾದರೆ ಯಜಮಾನನ ವಂಶದ ಏಳಿಗೆಯಾಗುವದು ಮತ್ತು
ಚಿರಕಾಲದವರೆಗೂ ಪ್ರಶ್ನಾತಿ ಪಡೆಯುವದು.

ಇತಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸರ್ವೇಜನಾಃ ಸುಶಿನೋ ಭವಂತು

ಓಂ ಶಾಂತಿಃ ಶಾಂತಿಃ ಶಾಂತಿಃ

—○—

